

**ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ**

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

**ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ 2014

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ 2014

*

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
Α - Ι

Πλήρης πρόσβαση από το 1981
μέσω της Ψηφιακής Νομικής Βιβλιοθήκης

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομικάλη 23, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 210 3678 800, fax: 210 3678 819
www.nb.org • e-mail: info@nb.org

Ε Κ Δ Ο Σ Η 2 0 1 5

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ

- ✉ *Ιδιοκτήτης - Εκδότης:* **Χάρης Καρατζάς**
Μαυρομιάλη 23, Αθήνα, 106 80
- ✉ *Επιμέλεια Εκδόσεως:* **Σοφία Καρατζά**
- ✉ *Συντονισμός ύλης:* **Βούλα Παπαδογάμβρου**
- ✉ *Διορθώσεις - Επιμέλεια Κειμένων:* **Θεόδωρος Στίγκας**
- ✉ *Υπεύθυνος παραγωγής:* **Ανδρέας Μενούνος**
- ✉ *Ηλεκτρονική σελιδοποίηση:* **Χρύσα Ζαργιαννάκη**
- ✉ *Εξώφυλλο:* **Ντίνος Παστρικός**
- ✉ *Εκτύπωση:* **Σπυρίδων Κων. Στρίκος**
- ✉ *Βιβλιοδεσία:* **Ανδρέας Κωνσταντίνου**
- ✉ **© ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ**
*Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων,
Μαυρομιάλη 23, Αθήνα 106 80
τηλ.: 210 3678800 (30 γραμμές) fax: 210 3678819*

ISSN: 1108-2798

	ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ			
Δείτε ή εκτυπώστε Online κατάλογος εκδόσεων www.nb.org				
				
				
Κατάλογος Εκδόσεων				

Συνεργάτες της έκδοσης

1. Γεωργιάδου Μαρία, *Δικηγόρος, LL.M.*
2. Δερεδάκη Μαρία, *Δικηγόρος*
3. Κατζέλλα Μαρία, *Δικηγόρος*
4. Κυρανούδη Φιλία, *Δικηγόρος, DEA*
5. Λαγού Νάντια, *Δικηγόρος*
6. Μαρινάκης Παρασκευάς, *Εφέτης Δ.Δ.*
7. Μπαλογιάννη Ευαγγελία, *Δικηγόρος*
8. Μπαητάς Σωτήρης, *Δικηγόρος, ΜΔΕ*
9. Μπιστούνα Υβόννη, *Δικηγόρος, ΜΔΕ*
10. Σαρρή Στεφανία, *Δικηγόρος*
11. Σιούγγαρη Μαρία, *Δικηγόρος*
12. Τριάντος Νικόλαος, *Δικηγόρος*
13. Τσόγκας Πάνος, *Πρωτοδίκης Δ.Δ.*
14. Τσόγκας Χάρης, *Δικαστικός Αντιπρόσωπος ΝΣΚ, LL.M.*
15. Τσούμας Βασίλειος, *Δικηγόρος*

Η έρευνα γίνεται στα παρακάτω εκδιδόμενα στην Ελλάδα νομικά περιοδικά:

<i>Αρμ</i>	Αρμενόπουλος
<i>ΔΕΝ</i>	Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας
<i>ΔΦΝ</i>	Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας
<i>Δελτίο ΑΕ & ΕΠΕ</i>	Δελτίον Συνδέσμου Ανωνύμων Εταιριών & ΕΠΕ
<i>ΔΕΕ</i>	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών
<i>ΔίΜΕΕ</i>	Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης & Επικοινωνίας
<i>Διδικ</i>	Διοικητική Δίκη
<i>ΕλΔ, ΕλΔνθ</i>	Ελληνική Δικαιοσύνη
<i>ΕΕΕυρΔ</i>	Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου
<i>ΕΑΕΔ</i>	Επιθεώρηση Ασφαλιστικού και Εργατικού Δικαίου (Επιθ. ΙΚΑ)
<i>ΕΔΔΔ</i>	Επιθεώρηση Δημοσίου και Διοικητικού Δικαίου
<i>ΕπιδικΙΑ</i>	Επιθεώρηση Δικαίου Ιδιωτικής Ασφαλίσεως
<i>ΕΔΚΑ</i>	Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνικής Ασφαλίσεως
<i>ΕΕμπΔ</i>	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου
<i>ΕΕργΔ</i>	Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου
<i>ΕΜΕΔ</i>	Επιθεώρηση Μεταναστευτικού Δικαίου
<i>ΕπΜΔ, ΕΜετΔ</i>	Επιθεώρηση Μεταφορικού Δικαίου
<i>ΕΝΔ</i>	Επιθεώρηση Ναυτιλιακού Δικαίου
<i>ΕΠολΔ</i>	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
<i>ΕπισκΕΔ</i>	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
<i>Επιχείρηση</i>	Επιχείρηση
<i>ΕφΑΔ</i>	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου
<i>ΕφημΔΔ</i>	Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου
<i>ΕΨΙΛΟΝ7</i>	ΕΨΙΛΟΝ 7
<i>ΘΠΔΔ</i>	Θεωρία & Πράξη Διοικητικού Δικαίου
<i>Λογ</i>	Λογιστής
<i>Νομική Επιθεώρηση</i>	Νομική Επιθεώρηση
<i>ΝοΒ</i>	Νομικό Βήμα
<i>ΠειρΝ</i>	Πειραϊκή Νομολογία
<i>ΠερΔικ</i>	Περιβάλλον και Δίκαιο
<i>ΠοινΧρ</i>	Ποινικά Χρονικά
<i>ΠοινΔικ</i>	Ποινική Δικαιοσύνη
<i>ΠραξΛογΠΔ</i>	Πράξη & Λόγος Ποινικού Δικαίου
<i>Συνήγορος</i>	Συνήγορος
<i>ΧρηΔικ</i>	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο
<i>ΧρΙΔ</i>	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Φίλοι Συνδρομητές,

Η «ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ» αποσκοπεί να σας προσφέρει την καλύτερη δυνατή ενημέρωση στο νομικό χώρο και να γίνει το πολύτιμο βοήθημα όλων των Ελλήνων Νομικών.

Χάρη στη νέα, πρωτοποριακή μέθοδο επεξεργασίας της ύλης με τη βοήθεια των Η/Υ, η «ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ» διαθέτει πλούσια, λεπτομερή και αναλυτικότητα ευρετήρια, απαραίτητα εργαλεία στην υπηρεσία κάθε επιστημονικής έρευνας.

Επιπλέον, η πάντα έγκαιρη κυκλοφορία της συντείνει ώστε ο Έλληνας Νομικός να είναι πάντοτε ενήμερος για την πρόσφατη νομολογία, που δημοσιεύεται σε όλα τα νομικά περιοδικά κατά το έτος 2014.

Ειδικότερα επισημαίνουμε, όσον αφορά στη λειτουργικότητα και στην καλή χρήση της «ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ»:

- στην αρχή κάθε τόμου (η «ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ» καλύπτει νομολογιακά την περίοδο από το 1981 και εξής) υπάρχουν αναλυτικά **περιεχόμενα**, κατ' αλφαβητική σειρά, όλων των περιλαμβανομένων λημμάτων. Ακολουθεί Πίνακας Γενικών Έργων (Βιβλιογραφία) για κάθε κλάδο Δικαίου.
- για κάθε ενδιαφερόμενο παρατίθενται λεπτομερείς **συντομογραφίες** τόσο των χρησιμοποιούμενων περιοδικών όσο και όλων των όρων, νομικών και μη, μέσα από τα κείμενα της νομολογίας, με τη σημασιολογική τους ανάλυση παραπλεύρως.
- τα **δημοσιεύματα** κάθε λήμματος αναφέρονται στην αρθρογραφία του έτους 2014.
- η **βιβλιογραφία** κάθε λήμματος καλύπτει τις σημαντικότερες νομικές εκδόσεις που έχουν κυκλοφορήσει για το συγκεκριμένο λήμμα.
- όσον αφορά στην ισχύουσα **νομοθεσία**, είναι ενημερωμένη με τις τελευταίες τροποποιήσεις.
- στο τέλος του δεύτερου τόμου κάθε έτους υπάρχει **αναλυτικό αλφαβητικό ευρετήριο** που παραπέμπει και στους δύο τόμους του έτους αυτού και συσχετίζεται άμεσα με τα επιμέρους αλφαβητικά ευρετήρια των λημμάτων. υπάρχει δηλ. ένα γενικό αναλυτικό ευρετήριο, το οποίο παραπέμπει στα ειδικότερα ευρετήρια κάθε λήμματος και εν συνεχεία στο ίδιο το κείμενο του λήμματος.

Ο πρώτος τόμος του 2014 φιλοδοξούμε και ελπίζουμε να προσφέρει στον Έλληνα Νομικό την καλύτερη δυνατή βοήθεια, όπως άλλωστε και όλες οι μέχρι τώρα εκδόσεις μας.

Αθήνα, Μάρτιος 2015

Ο Εκδότης

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ *

ΑγορΔιατ	Αγορανομική Διάταξη	εισ(αγγ). προ(ότ).	εισαγγελική πρόταση
ΑγορΚ	Αγορανομικός Κώδικας	εισαγ. παρατ.	εισαγωγική παρατήρηση
ΑγρΚ	Αγροτικός Κώδικας	ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
αδημ.	αδημοσίευτος, η, ο	ΕισΝΚΠορΔ	Εισαγωγικός Νόμος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
ΑΕ	ανώνυμη εταιρία	ΕΙΧ	Επιβατηγό Ιδιωτικής Χρήσεως
ΑΕΔ	Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο	ΕΛΑΣ, ΕΛ.ΑΣ.	Ελληνική Αστυνομία
ΑΕΜ	Ανώτατο Επιτρεπόμενο Μίσθωμα	ΕλΣυν, ΕλΣ	Ελεγκτικό Συνέδριο
ΑΘΔ	Αθλητικό Δικαστήριο	ΕλΣυνΟρ	Ολομέλεια Ελεγκτικού Συνεδρίου
αιτιολ. έκθ.	αιτιολογική έκθεση	ΕΛΤΑ, ΕΛ.ΤΑ.	Ελληνικά Ταχυδρομεία
ΑΚ	Αστικός Κώδικας	ΕμπΚωδ	Εμπορικός Κώδικας
ΑΝ	αναγκαστικός νόμος	ΕμπΝ	Εμπορικός Νόμος
αντεπίτρ.	αντεπίτροπος	ΕμπρΔ	Εμπράγματο Δίκαιο
αντίθ.	αντίθετα	εν(ημ). σημ.	ενημερωτικό σημείωμα
ΑΟΕΚ	Αυτόνομος Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας	ενν.	εννοείται
ΑΠ	Άρειος Πάγος	ΕΟΚ	Εθνικός Οργανισμός Καπνού ή Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
απόφ.	απόφαση	ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
άρ(θρ).	άρθρο, άρθρα	ΕΟΦ	Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων
αριθ(μ).	αριθμός	ΕΠ	Εκπαιδευτικό Προσωπικό
ΑΣΟ	Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός	επ.	επόμενα
ΑΤΑ	Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή	ΕπΑν, ΕΑ	Επιτροπή Ανταγωνισμού
ΑΤΕ	Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος	ΕΠΒΙ	Επιθεώρηση Πνευματικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας
ΑΥ	Απόφαση Υπουργού (Εμπορίου, ΑΥΕ· Οικονομίας, ΑΥΟ κ.ο.κ.)	ΕρμΑΚ	Ερμηνεία Αστικού Κώδικα
αυτ.	αυτόθι	ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
βδ, βΔ	βασιλικό διάταγμα	ΕτΚ	Εφημερίδα της Κυβερνήσεως
βούθ.	βούλευμα	ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων Ανθρώπου
βρ	βυζαντινωμαϊκός, ή, ό	ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
ΓΛΚ	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους	ΗΛΠΑΠ	Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών - Πειραιώς
ΓΟΚ	Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός	ΗΣΑΠ	Ηλεκτρικοί Σιδηρόδρομοι Αθηνών - Πειραιώς
γνωμ., γνωμδ.	γνωμοδότηση	ΙΚΑ	Ιδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
δα, ΔΑ	δαιτητική απόφαση	ΙΔΔ	Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο
ΔΔΔΔ	Δευτεροβάθμιο Διοικητικό Διαιτητικό Δικαστήριο	ΙΤΕ	Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού	ΚανΒ	Κανονισμός Βουλής
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	ΚανΥπηρΧωρ	Κανονισμός Υπηρεσίας Χωροφυλακής
ΔΕΠ	Διδακτικό Επιστημονικό Προσωπικό ή Δημόσια Επιχείρηση Πετρελίου	ΚΑΠΗ	Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΔΕΤΕ	Δικαιώματα Εισπράξεων Τελωνειακών Ερευνών	ΚΑΤ	Κέντρο Αποκατάστασης Τραυματιών
ΔΕφ, ΔιοικΕφ	Διοικητικό Εφετείο	ΚΒΑΣ	Κανονισμός Βαρέων Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων
ΔΕΧ	Δελτίο Ελεύθερης Χρήσης	ΚΔΝΔ	Κώδικας Δημόσιου Ναυτικού Δικαίου
ΔΕΧΕ	Δικαιώματα Εισπράξεως Χημικών Εργασιών	ΚΕΔΕ	Κώδικας Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων
ΔιοικΔικ(ον)	Διοικητική Δικονομία	ΚΕΔΚΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος
ΔιοικΠρ	Διοικητικό Πρωτοδικείο	ΚΙΝΔ	Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου
ΔΚ	Δασμολογική Κατάταξη	ΚΝΤΧ	Κώδικας Νόμου περί Τελών Χαρτοσήμου
ΔΟΥ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία	ΚΟΚ	Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας
ΕΑΣΤΕ	Επιτροπή Αναστολών ΣτΕ	ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΕΒΑΥ	Εθνική Βιομηχανία Αεροπορικού Υλικού	ΚΠορΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΕΓΣΣΕ	Εθνικές Γενικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας	ΚΤΕΛ	Κοινό Ταμείο Εισπράξεως Λεωφορείων
εδ., εδάφ.	εδάφιο	ΚΤΠ	Κώδικας Τροφίμων και Ποτών
ΕΔΤΠ	Επιστημονικό Διδακτικό Τεχνικό Προσωπικό		
ΕΔΜΠ	Επιθεώρηση Δικαίου Μισθώσεως Πράγματος		
ΕιδΔικΑγΚακοδ	Ειδικό Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας		
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση		
Ειρ	Ειρηνοδικείο		

* Η αλφαβήτωση έχει γίνει με βάση τη συντομογραφία.

ΚΥΔΕΠ	Κρατική Υπηρεσία Διαχειρίσεως Εγχωρίων Προϊόντων	ΠρΔΠρ	Πρόεδρος Διοικητικού Πρωτοδικείου
ΚΒΣ	Κώδικας Βιβλίων & Στοιχείων	ΠΥΣ	Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου
ΚΦΑΣ	Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών	Σ., Συντ.	Σύνταγμα
ΚΦΔ	Κώδικας Φορολογικής Δικονομίας	σημ.	σημείωση, σημείωμα
ΜΚ	Μισθολογικό Κλίμακιο	ΣΟΛ	Σώμα Ορκωτών Λογιστών
ΜΟΔ, Μ.Ο.Δ.	Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο	ΣΠ	Συγκριτικός Πίνακας ή Συντακτική Πράξη
Ν	νόμος	ΣΠΚ	Στρατιωτικός Ποινικός Κώδικας
ΝΑΤ	Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο	ΣΣΕ ή σσε	Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας
ΝΔ	νομοθετικό διάταγμα	ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΝΔΤΕ	Νομικό Δελτίο Τραπεζής Ελλάδος	ΣτΠ	Συνήγορο του Πολίτη
ΝΕΔΕ	Νόμος Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων	στοιχ.	στοιχείο, στοιχεία
ΝΠΔΔ ή νηδδ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου	Συμβ	Συμβούλιο
ΝΠΙΔ ή νπιδ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου	συμπλη.	συμπλήρωμα
ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο Κράτους	ΣυνθΕΕ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης
ό.π., όπ. παραπ.	όπου παραπάνω	ΣυνθΕΟΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας
ΟΑΕ	Οργανισμός Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων	σχ., σχόλ.	σχόλιο, σχόλια
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού	σχετ.	σχετικά, σχετικός, ή, ό
ΟΑΘ	Οργανισμός Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης	ΤΑΞΥ	Ταμείο Ασφαλίσεως Κληρικών Ελλάδος
ΟΑΣΘ	Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης	ΤΑΧΔΙΚ	Ταμείο Χρηματοδοτήσεως Δικαστικών Κτηρίων
ΟΓΑ	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων	τδδ	τακτικά διοικητικά δικαστήρια
ΟΔΔΕΠ	Οργανισμός Διοικήσεως και Διαχειρίσεως Εκκλησιαστικής Περιουσίας	ΤΔΕ	Τοπική Διοικητική Επιτροπή (του ΙΚΑ) ή Τριμελής Διοικητική Επιτροπή
ΟΔΜΠ	Οργανισμός Διοίκησης Μοναστηριακής Περιουσίας	ΤΕΒΕ	Ταμείο Επαγγελματιών Βιοτεχνών Ελλάδος
ΟΕΚ	Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας	ΤΕΕ	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος
ΟΚΑ	Οργανισμός Κοινωνικής Ασφαλίσεως	ΤΕΙ	Τεχνολογικό Επιστημονικό Προσωπικό
Ολ(ομ)	Ολομέλεια	Τελ(ων)Κ(ωδ)	Τελωνειακός Κώδικας
ΟΛΠ	Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς	ΤελωνΝ	Τελωνειακή Νομοθεσία
ΟΟΣΑ	Οικονομικός Οργανισμός Συνεργασίας και Ανάπτυξης	ΤΕΦΑΑ	Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής Αθλητισμού
ΟργΔικ	Οργανισμός Δικαστηρίων	ΤΠΔΑ	Ταμείο Προνοίας Δικηγόρων Αθηνών
ΟργΦορΔικ	Οργανισμός Φορολογικών Δικαστηρίων	ΤΠΔΥ	Ταμείο Προνοίας Δημοσίων Υπαλλήλων
ΟΣΕ	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος	ΤΣΑ	Ταμείο Συντάξεως Αυτοκινήτιστών
ΟΣΚ	Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων	ΤΣΑΥ	Ταμείο Συντάξεως και Ασφαλίσεως Υγειονομικών
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ΤΣΜΕΔΕ	Ταμείο Συντάξεως Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων
ΟΤΕ	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος	ΥΑ	Υπουργική Απόφαση
ΟΥΘ	Οργανισμός Υδροεπισκευών Θεσσαλονίκης	ΥΕ	Υγειονομική Επιτροπή
παρατ.	παρατήρηση, παρατηρήσεις	ΥΕΘΑ	Υπουργείο Εθνικής Αμύνης
ΠΔ	προεδρικό διάταγμα	ΥΕΝ	Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας
ΠΔΔΔ	Πρωτοβάθμιο Διοικητικό Διαιτητικό Δικαστήριο	ΥΚΥ	Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών
ΠΕΕ	Πράξη Επιβολής Εισφορών	ΥΠΑ	Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας
ΠΕΚ	Πρωτοδικείο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	ΥΠΕΔΑ	Υπηρεσία Ελέγχου Διακινήσεως Αγαθών
ΠΕΣτΕ	Πρακτικό Επεξεργασίας ΣτΕ	Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
ΠΠΠ	Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο (ΣΙΔΑ)	υποπερ.	υποπερίπτωση
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας	ΦΑΒΕ	Φορολογία Ανωύμων Βιομηχανικών Εταιριών
ΠΚΤΜΝΕ	Πρωτόκολλο Κανονισμού Τιμής Μονάδας Νέων Εργασιών	ΦΑΠ	Φόρος Ακινήτου Περιουσίας
ΠρΑΕΔ	Πρόεδρος Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου	ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
πρακτ.	πρακτικό, πρακτικά	ΦΚΕ	Φόρος Κύκλου Εργασιών
ΠρΔΕφ	Πρόεδρος Διοικητικού Εφετείου	ΦΜΑ	Φόρος Μεταβίβασης Ακινήτου
		ΦΜΥ	Φόρος Μισθωτών Υπηρεσιών
		ΦορΝ	Φορολογική Νομοθεσία
		ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

Α

<p>* Αβαρία33</p> <p>Άγιο Όρος βλ. και λ. <i>Εκκλησία, Θρησκευτική ελευθερία</i>34</p> <p>Άγνοια Νόμου βλ. λ. <i>Νόμος</i></p> <p>Άγνωστη Διαμονή βλ. λ. <i>Επίδοση, Κατοικία, Επίδοση (ΔιοικΔικον)</i></p> <p>Αγορανομία - Αγορανομικός Κώδικας35</p> <p>Αγοραπωλησία βλ. λ. <i>Πώληση</i></p> <p>Αγορζηνίες βλ. λ. <i>Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά Προϊόντα</i></p> <p>Αγροληψία επίμορτη βλ. λ. <i>Μίσθωση πράγματος</i></p> <p>Αγροτική ασφάλεια βλ. λ. <i>Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά προϊόντα</i></p> <p>Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά Προϊόντα36</p> <p>Αγροτικός Κλήρος βλ. λ. <i>Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά Προϊόντα</i></p> <p>Αγροφυλακή βλ. λ. <i>Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά Προϊόντα</i></p> <p>Αγχιστεία βλ. λ. <i>Συγγένεια</i></p> <p>Αγωγή (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. <i>Αρμοδιότητα (ΔιοικΔικον), Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον)</i>38</p> <p>Αγωγή (ΠολΔ) βλ. και λ. <i>Αρμοδιότητα (ΠολΔ), Βιβλία Διεκδικήσεων, Διάδικοι (ΠολΔ), Δικαιοδοσία (ΠολΔ), Δίκη (Πολιτική), Δικόγραφα, Εκκρεμοδικία, Έννομο συμφέρον (ΠολΔ), Επίδοση (ΠολΔ), Νομιμοποίηση, Παραγραφή (ΑστΔ-ΕμπΔ) κ.λπ.</i>41</p> <p>Αγωγή Πολιτική βλ. λ. <i>Πολιτική Αγωγή - Πολιτικός Ενάγων</i></p> <p>Αγωγιάτης βλ. λ. <i>Αυτοκίνητα, Ναύλωση, Μεταφορές</i></p> <p>Άδεια προς Δίωξη βλ. λ. <i>Ποινική Δίωξη</i></p> <p>Άδεια Εργαζομένων βλ. λ. <i>Σύμβαση Εργασίας</i></p> <p>Άδεια Υπαλλήλων βλ. λ. <i>Υπάλληλοι στη σχετική κατηγορία</i></p> <p>Αδαιρέτη Παροχή βλ. λ. <i>Παροχή</i></p> <p>Αδικοιολόγτος πλουτισμός54</p> <p>Αδίκημα - Αδικοπραξία βλ. και λ. <i>Αποζημίωση, Αυτοκίνητα κ.λπ.</i>57</p> <p>Αδικη Επίθεση βλ. λ. <i>Απειλή (ΠοινΔ)</i></p> <p>Αδυναμία Παροχής βλ. λ. <i>Παροχή</i></p> <p>* Αεροπορία - Αεροπορικές Συγκοινωνίες βλ. λ. <i>Μεταφορές</i>86</p> <p>Αθέμιτος Ανταγωνισμός βλ. λ. <i>Ανταγωνισμός</i></p> <p>Αθλητισμός87</p> <p>Αιγιαλός90</p> <p>Αίγυπτος - Αιγυπτιώτες βλ. λ. <i>Ομογενείς</i></p> <p>Αιδούς προσβολή95</p> <p>Αιμομιξία97</p> <p>Αιολική ενέργεια βλ. λ. <i>Ενέργεια</i></p>	<p>Αίρεση98</p> <p>Αισχροκέρδεια βλ. λ. <i>Αγορανομία - Αγορανομικός Κώδικας</i></p> <p>Αισχροκερδείς Συμβάσεις βλ. λ. <i>Συμβάσεις (ΑστΔ), Συμβάσεις (ΕμπΔ)</i></p> <p>Αίτηση ακυρώσεως (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. <i>Αρμοδιότητα (ΔιοικΔικον), Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον), Διοικητική πράξη, Συλλογικά όργανα</i>99</p> <p>Αίτηση ακυρώσεως Αποφάσεως (ΠοινΔικον) βλ. λ. <i>Απόφαση (ΠοινΔικον)</i></p> <p>Αίτηση ακυρώσεως διαδικασίας (ΠοινΔικον) 107</p> <p>Αίτηση αναίρεσεως (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. <i>Αρμοδιότητα (ΔιοικΔικον), Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον)</i> 107</p> <p>Αίτηση Αναίρεσεως (ΠολΔ) βλ. λ. <i>Αναίρεση (ΠολΔ)</i></p> <p>Αίτηση θεραπείας βλ. <i>Προσφυγή (ΔιοικΔικον)</i></p> <p>Αίτηση για Χάρη βλ. λ. <i>Ποινές</i></p> <p>Αιτία Θανάτου Δωρεά βλ. λ. <i>Δωρεά</i></p> <p>Αιτιολογία βλ. λ. <i>Σύνταγμα, Διοικητική πράξη, Απόφαση</i></p> <p>Ακίνητα βλ. λ. <i>Αγροτική νομοθεσία - Αγροτικά προϊόντα, Αιγιαλός, Απαλλοτρίωση Αναγκαστική, Αρχαία - Αρχαιότητες, Δημόσια κτήματα, Δουλείες, Επικαρπία, Εργατική κατοικία, Κτηματολόγιο, Κυριότητα, Χρησικτησία</i></p> <p>* Ακολασία - Ακόλαστη πράξη βλ. λ. <i>Αποπλάνηση</i> 113</p> <p>Ακρόαση (ΣυντΔ) βλ. και λ. <i>Σύνταγμα</i> 114</p> <p>Ακτοπλοΐα βλ. λ. <i>Πλοίο - Πλοιοκτήτης</i></p> <p>Ακυρότητα (ΑστΔ) βλ. και λ. <i>Ανταγωνισμός, Απάτη, Δημόσια κτήματα, Διαθήκη, Δικαιοπραξίες, Έγγραφα, Εικονικότητα, Εταιρίες, Κατάχρηση Δικαιώματος, Κληρονομία, Μισθώσεις εμπορικές, Πλάνη, Πώληση, Συμβάσεις, Σύμβαση Εργασίας, Τόκος, Τράπεζες - Τραπεζικές εργασίες - Πιστωτικά ιδρύματα κ.λπ.</i> 116</p> <p>Ακυρότητα (ΔιοικΔικον) βλ. λ. <i>Αίτηση Ακυρώσεως, Διοικητική Πράξη</i></p> <p>Ακυρότητα (ΠοινΔικον) βλ. και λ. <i>Αναίρεση (ΠοινΔικον), Ανάκριση - Ανακριτικές πράξεις, Αντίκλητος, Δικαστήρια - Δικαστική προστασία, Εισαγγελείς - Εισαγγελία, Επίδοση (ΠοινΔικον), Κατηγορούμενος, Κλητήριο θέσπισμα, Πολιτική αγωγή - Πολιτικώς ενάγων κ.λπ.</i> 119</p> <p>Ακυρότητα (ΠολΔ) βλ. και λ. <i>Αναγκαστική εκτέλεση, Διαιτησία, Πλειστηριασμός, Πραγματογνωμοσύνη κ.λπ.</i> 127</p> <p>Αλιεία - Αλιεύματα - Αλιεργάτες 128</p> <p>Αλληλέγγυα Ενοχή βλ. λ. <i>Ενοχές</i></p> <p>Αλληλοβοηθητικά Σωματεία βλ. λ. <i>Σωματεία</i></p> <p>Αλληλόχρεος λογαριασμός (ΑστΔ - ΕμπΔ) βλ. και λ. <i>Αγωγή, Αναγνώριση χρέους, Βιβλία εμπορικά, Διαταγή πληρωμής, Εγγύηση, Έγγραφα (ΠολΔ), Τράπεζες - Τραπεζικές εργασίες - Πιστωτικά Ιδρύματα, Τόκοι</i> 129</p>
--	--

* Όπου υπάρχει αστερίσκος, σημαίνει ότι δεν υπάρχει νομολογιακή κίνηση κατά το έτος αυτό.

Αλλοδαποί βλ. και λ. Έκδοση, ΕΣΔΑ, Ιθαγένεια, Ομογενείς, Παραμεθόριες περιοχές, Πρόσφυγες	132	Ανατοκισμός βλ. λ. Τόκος	
* Αμβλωση	141	Αναψηλάφηση	192
Αμέλεια (ΑσπΔ)	141	Αναψηλάφηση (ΠοινΔικον) βλ. λ. Επανάληψη Διαδικασίας	
Αμέλεια (ΠοινΔ) βλ. και λ. Ανθρωποκτονία, Σωματικές βλάβες	143	Ανέλεγκτο - Ελεγκτό βλ. λ. Αναίρεση (ΠολΔ)	
Αμνηστία (ΠοινΔ) βλ. λ. Ποινές		Ανεξάρτητες Αρχές	194
* Άμυνα (ΠοινΔ)	147	Ανήλικος βλ. και λ. Αποπλάνηση, Γάμος, Διαζύγιο, Διατροφή, Οικογένεια - Οικογενειακή προστασία, Πολύτεκνοι, Συγγένεια, Τέκνα, Υιοθεσία	195
Αναβολή βλ. λ. Δίκη		Ανθρώπινα Δικαιώματα - Ατομικά Δικαιώματα βλ. λ. Ακρόαση, Απόρρητο - Παραβίαση Απορρήτου, Δικαστήρια - Δικαστική προστασία, Εκκλησία, Εκπαίδευση, Εργασία, Ισότητα, Ιδιοκτησία, Κοινωνικές ασφαλίσσεις, Οικογένεια - Προσβολή τιμής, Περιβάλλον, Προσωπική ελευθερία, Προσωπικότητα, Ραδιοφωνία - Τηλεόραση, Τύπος	
Αναγγελία βλ. λ. Πλειστηριασμός, Πτώχευση κ.λπ.		Ανθρωποκτονία	201
Αναγκαστική Απαλλοτρίωση βλ. λ. Απαλλοτρίωση Αναγκαστική		Ανίκανοι για Καταλογοισμό βλ. λ. Καταλογοισμός (ΠοινΔ)	
Αναγκαστική Διαδοχή βλ. λ. Νόμιμη Μοίρα		Ανικανότητα (ΠοινΔ) βλ. λ. Καταλογοισμός (ΠοινΔ)	
* Αναγκαστική Διαχείριση	148	Ανταγωγή βλ. λ. Αγωγή	
Αναγκαστική Εκτέλεση βλ. λ. Εκτέλεση		Ανταγωνισμός βλ. και λ. Διακριτικό γνώρισμα, Διακριτικός τίτλος, Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επωνυμία, Σήματα	208
Ανάγκης Κατάσταση βλ. λ. Κατάσταση Ανάγκης		Αντέγγραφο βλ. λ. Έγγραφο	
Αναγνώριση χρέους	148	Αντέφηση βλ. λ. Έφεση	
Αναγνωριστική Αγωγή βλ. λ. Αγωγή		Αντίγραφο βλ. λ. Έγγραφο	
Αναδασμός βλ. λ. Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά προϊόντα		Ανταλλαγή βλ. λ. Πώληση	
Αναίρεση (ΔιοικΔικον) βλ. λ. Αίτηση Αναίρεσεως		Ανταλλάξιμη περιουσία βλ. λ. Δημόσια κτήματα	
Αναδοχή χρέους	149	Αντίκλητος (ΔιοικΔικον) βλ. λ. Επίδοση (ΔιοικΔικον)	
Αναίρεση (ΠοινΔικον) βλ. και λ. Ακυρότητα (ΠοινΔικον), Απόδειξη (ΠοινΔικον), Απόφαση, Αρμοδιότητα, Δικαστήρια - Δικαστική προστασία, Δίκη (Ποινική), Έγγραφο (ΠοινΔικον), Ένδικο μέσα, Καταλογοισμός (ΠοινΔικον), Κατηγορούμενος, Κλήτευση, Προθεσμίες, Υπέρβαση εξουσίας	153	Αντίκλητος (ΠοινΔικον) βλ. και λ. Επίδοση (ΠοινΔικον)	
Αναίρεση (ΠολΔ) βλ. και λ. Έγγραφο (ΠολΔ), Απόδειξη (ΠολΔ), Δεδικασμένο	160	* Αντιποίηση Αρχής βλ. λ. Αντίσταση κατά της Αρχής	225
Ανάκληση βλ. λ. Διακοπράξεις, Πληρεξουσιότητα, Διοικητική Πράξη, Απαλλοτρίωση Αναγκαστική, Ποινές, Απόλυση με όρους, Έγκληση - Μήνυση κ.λπ.		Αντιπροσώπηση	226
Ανακοπή ερημοδικίας (ΠολΔ)	176	Αντιρρήσεις βλ. λ. Εκτέλεση	
Ανακοπή κατά Διαταγής Πληρωμής βλ. λ. Διαταγή Πληρωμής		Αντίσταση Εθνική	227
Ανακοπή κατά Πράξεων Εκτελέσεως βλ. λ. Εκτέλεση		Αντίσταση κατά της Αρχής βλ. και λ. Αντιποίηση Αρχής	227
* Ανακοπή κατά Πρωτοκόλλου Διοικητικής Αποβολής βλ. λ. Δάση, Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Δημόσια κτήματα	178	Αντιφατική Συμπεριφορά βλ. λ. Κατάχρηση Δικαιώματος	
Ανακοπή - Τριτανακοπή	178	Αντιφώνηση Χρέους βλ. λ. Χρέος	
Ανάκριση - Ανακριτικές πράξεις βλ. και λ. Ακυρότητα (ΠοινΔικον)	185	Ανυπακοή βλ. λ. Στρατός - Στρατιωτικοί - Υπάλληλοι Στρατιωτικοί	
Αναμίσθωση βλ. λ. Μίσθωση Πράγματος		Ανώνυμη Εταιρία βλ. λ. Εταιρίες	
Αναμορφωτικά Μέτρα βλ. λ. Ανήλικος		Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο βλ. λ. Δικαστήρια - Δικαστική Προστασία	
Ανανέωση βλ. λ. Ενοχή		Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) βλ. λ. Ανεξάρτητες Αρχές	
Αναπλειστηριασμός βλ. λ. Πλειστηριασμός		Ανωτέρα βία (ΑσπΔ)	229
Ανάπηροι - Θύματα πολέμου βλ. και λ. Αντίσταση εθνική	189	* Αξιόγραφο (Γενικά)	230
Αναπροσαρμογή Αξίας Ακινήτων των Επιχειρήσεων βλ. λ. Φορολογία στην Υπεραξία των Ακινήτων		Αξιόγραφο βλ. λ. Αξιόγραφο (Γενικά), Συναλλαγματική - Γραμμάτιο σε Διαταγή, Επιταγή, Φορτωτική κ.λπ.	
Αναστολή βλ. λ. Ασφαλιστικά μέτρα, Διοικητική Πράξη, Δίκη (ΔιοικΔικον), Διοικητική εκτέλεση, Εκτέλεση, Παραγραφή, Ποινές		Αξιοματικοί βλ. λ. Στρατός - Στρατιωτικοί - Υπάλληλοι Στρατιωτικοί	
Αναστολή (ΠολΔ) βλ. και λ. Ασφαλιστικά μέτρα, Διοικητική εκτέλεση.....	190	Απαγόρευση (ΑσπΔ) βλ. λ. Δικαστική συμπαράσταση	
		Απαγόρευση εξόδου από τη Χώρα	230
		* Απαγωγή βλ. και λ. Ανήλικος	231

Απαλλαγή Φορολογική βλ. λ. με σχετικές Φορολογίες	
Απαλλοτρίωση αναγκαστική	231
* Απάτη (ΑστΔ).....	240
Απάτη (ΠοινΔ) βλ. και λ. Δημόσιο (ΠοινΔ).....	240
* Απείθεια.....	246
Απειλή (ΑστΔ)	246
Απειλή (ΠοινΔ)	247
Απέλαση βλ. λ. Αλλοδαποί	
Απεργία (ΕργΔ)	247
Απιστία	250
Απόγραφο βλ. λ. Εκτέλεση	
Απόδειξη (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. Έγγραφα (ΔιοικΔικον).....	253
Απόδειξη (ΠοινΔικον) βλ. και λ. Αναίρεση (ΠοινΔικον), Ανάκριση, Έγγραφα (ΠοινΔικον), Ένδικα μέσα (ΠοινΔικον), Μάρτυρες (ΠοινΔικον), Πραγματογνωμοσύνη (ΠοινΔικον).....	255
Απόδειξη (ΠολΔ)	256
Αποδοχές βλ. λ. Σύμβαση Εργασίας	
Αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος βλ. και λ. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.....	259
* Απόδραση κρατουμένου.....	259
Αποζημίωση	260
Αποθήκες βλ. λ. Τελωνεία - Τελωνειακή Νομοθεσία	
* Αποκατάσταση (ΠοινΔικον).....	266
Αποκατάσταση Πτωχευτική βλ. λ. Πτώχευση	
Αποκατάσταση Ακτιμώνων βλ. λ. Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά προϊόντα	
Αποκατάσταση Προσφύγων βλ. λ. Πρόσφυγες	
Αποκέντρωση Διοικητική βλ. λ. Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση	
Αποκήρυξη βλ. λ. Τέκνα	
Αποκλήρωση βλ. λ. Διαθήκη, Νόμιμη Μοίρα	
Απολογία Κατηγορουμένου βλ. λ. Κατηγορούμενος	
Αποθετήριο βλ. λ. Αξιόγραφα (Γενικά)	
Απόλυση με όρους βλ. και λ. Εκτέλεση (ΠοινΔικον), Ποινές.....	267
Απολωλότα (ΑστΔ) βλ. λ. Κυριότητα	
Απόντες βλ. λ. Επιτροπεία - Επίτροπος	
Απόπειρα	269
Αποπλάνηση βλ. και λ. Ανήλικος, Ασέλγεια.....	273
Αποποίηση Κληρονομίας βλ. λ. Κληρονομία, Κληροδοσία	
Απόρρητο - Παραβίαση απορρήτου βλ. και λ. Τράπεζες - Τραπεζικές Εργασίες - Πιστωτικά Ιδρύματα.....	275
Αποσφράγιση βλ. λ. Σφράγιση - Αποσφράγιση	
Απόφαση (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. Αγωγή (ΔιοικΔικον), Αίτηση Ακυρώσεως (ΔιοικΔικον), Αίτηση Αναιρέσεως (ΔιοικΔικον), Δεδικασμένο (ΔιοικΔικον), Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον), Δίκη (ΔιοικΔικον), Διοικητική Πράξη, Ελεγκτικό Συνέδριο, Ένδικα μέσα (ΔιοικΔικον), Επίδοση (ΔιοικΔικον), Έφεση (ΔιοικΔικον).....	276
* Απόφαση (ΠοινΔικον).....	278
Απόφαση (ΠολΔ)	278
Αποχετεύσεις βλ. λ. Οργανισμοί (ΕΥΔΑΠ)	
Άρειος Πάγος βλ. λ. Αναίρεση, Αναψηλάφηση, Δικαστήρια - Δικαστική Προστασία, Ένδικα Μέσα, Παραπομπή	
Αρμοδιότητα (ΔιοικΔικον)	282
Αρμοδιότητα (ΠοινΔικον)	286
Αρμοδιότητα (ΠολΔ)	287
Αρνητική Αγωγή βλ. λ. Αγωγή (ΠολΔ), Κυριότητα	
Αρπαγή	290
Αρπαγή Ανηλίκου βλ. λ. Ανήλικος	
Αρραβώνας	291
* Αρτοποιεία - Αρτοποιοί - Αρτεργάτες.....	292
Αρχαία - Αρχαιότητες	292
Αρχή Ισότητας βλ. λ. Ισότητα	
Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα βλ. λ. Ανεξάρτητες Αρχές	
Αρχής Περιύβριση βλ. λ. Περιύβριση Αρχής	
Αρχής Αντιποίηση βλ. λ. Αντιποίηση Αρχής	
Αρχής Αντίσταση βλ. λ. Αντίσταση κατά της Αρχής	
Αρχιτέκτονες βλ. λ. Μηχανικοί	
Αρωγή επιθαλάσσια	303
Ασέλγεια βλ. και λ. Αποπλάνηση.....	305
Άσεμνα Δημοσιεύματα βλ. λ. Τύπος	
Αστικώς Υπεύθυνος βλ. λ. Δίκη (Ποινική)	
Αστυνομία - Αστυνομικές Διατάξεις βλ. λ. Σώματα Ασφαλείας	
Άσυλο βλ. λ. Έκδοση, Διατάραξη Οικιακής Ειρήνης, Εκπαίδευση, Οικογένεια - Οικογενειακή προστασία - Προσβολή τιμής, Παραβίαση οικιακού ασύλου	
Ασφάλεια Αγροτική βλ. λ. Αγροτική νομοθεσία - Αγροτικά προϊόντα	
Ασφάλεια Δημόσια βλ. λ. Σώματα Ασφαλείας	
Ασφάλεια Συγκοινωνιών βλ. λ. Συγκοινωνίες	
Ασφαλίσεις Γεωργικές (ΟΓΑ) βλ. λ. Κοινωνικές Ασφαλίσεις	
Ασφαλίσεις Κοινωνικές βλ. λ. Κοινωνικές Ασφαλίσεις	
Ασφάλιση ιδιωτική βλ. και λ. Αυτοκίνητα, Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας.....	306
Ασφαλιστικά μέτρα	317
Ατομική Ενέργεια βλ. λ. Ενέργεια	
Ατομικά Δικαιώματα βλ. λ. Ακρόαση, Απόρρητο - Παραβίαση Απορρήτου, Δικαστήρια - Δικαστική προστασία, Εκκλησία, Εκπαίδευση, Εργασία, Ισότητα, Ιδιοκτησία, Κοινωνικές ασφαλίσεις, Οικογένεια - Προσβολή τιμής, Περιβάλλον, Προσωπική ελευθερία, Προσωπικότητα, Ραδιοφωνία - Τηλεόραση, Τύπος	
Ατυχήματα βλ. λ. Αυτοκίνητα, Σύμβαση Εργασίας	
Αυθαίρετα Κτίσματα βλ. λ. Πολεοδομία - Χωροταξία	
Αυτοδικία	333
Αυτοκίνητα	334
Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή (ΑΤΑ) βλ. λ. Φορολογία Εισοδήματος	
Αυτοσύμβαση βλ. λ. Αντιπροσώπηση, Συμβάσεις (ΑστΔ)	

Αυτουργία βλ. λ. <i>Ηθικός Αυτουργός, Συνέργεια, Έγκλημα</i>	
Αυτόφωρο έγκλημα βλ. και λ. <i>Έγκλημα - Έγκληματίας - Έγκληματικότητα</i>346	
Αυτοψία (ΔιοικΔικον) βλ. λ. <i>Απόδειξη (ΔιοικΔικον)</i>	
Αυτοψία (ΠοινΔικον)347	
* Αυτοψία (ΠολΔ)348	
Αφάνεια348	
Αφροδίσια Νοσήματα βλ. λ. <i>Πορνεία</i>	
Αχρεώστητο βλ. λ. <i>Αδικαιολόγητος Πλουτισμός</i>	
Αχρησία βλ. λ. <i>Δουλείες</i>	
* Άφεση χρέους348	

Β

Βάρος αποδείξεως βλ. λ. <i>Απόδειξη</i>	
Βεβαίωση ψευδής350	
Βία ανώτερη βλ. λ. <i>Ανώτερα Βία</i>	
* Βία παράνομη352	
Βιαιοπραγία κατ' ανωτέρου βλ. λ. <i>Στρατός - Στρατιωτικοί - Υπάλληλοι Στρατιωτικοί</i>	
Βιασμός353	
Βιβλία Διεκδικήσεων354	
Βιβλία Εμπορικά βλ. και λ. <i>Αλληλόχρεος Λογαριασμός</i>355	
Βιβλία Μεταγραφών βλ. λ. <i>Μεταγραφή</i>	
Βιβλία Υποθηκών βλ. λ. <i>Υποθήκη</i>	
Βιομηχανία - Βιοτεχνία356	
Βιομηχανική Ιδιοκτησία βλ. και λ. <i>Ανταγωνισμός, Ευρεσιτεχνία - Εφευρέσεις, Σήματα</i>356	
Βίος προηγούμενος έντιμος βλ. λ. <i>Ποινές</i>	
Βλάβη Σωματική βλ. λ. <i>Σωματικές βλάβες</i>	
* Βλασφημία358	
Βόμβες βλ. λ. <i>Εκρηκτικές Ύλες</i>	
Βοσκή βλ. λ. <i>Ζώα - Ζωοκλοπές - Ζωοκτονία</i>	
Βούλευμα358	
Βουλευτές - Βουλή βλ. και λ. <i>Εκλογές, Κόμματα πολιτικά</i>360	

Γ

Γάμος βλ. και λ. <i>Διαζύγιο, Διατροφή</i>363	
Γενετική369	
Γενικές Αποθήκες βλ. λ. <i>Τελωνεία - Τελωνειακή Νομοθεσία</i>	
Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος βλ. λ. <i>Συνδικαλισμός</i>	
Γενικοί Όροι Συναλλαγών βλ. λ. <i>Προστασία Καταναλωτή</i>	
Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός βλ. λ. <i>Πολοδομία - Χωροταξία</i>	
* Γεωργία - Γεωργικές επιχειρήσεις βλ. λ. <i>Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά Προϊόντα</i>370	
Γεωργικά Ενεχυρόγραφα βλ. λ. <i>Ενέχυρο</i>	

Γεωργικές Ασφαλίσεις (ΟΓΑ) βλ. λ. <i>Κοινωνικές ασφαλίσεις</i>	
Γεωργικός κλήρος βλ. λ. <i>Αγροτική Νομοθεσία - Αγροτικά προϊόντα</i>	
Γνησιότητα Εγγράφων βλ. λ. <i>Έγγραφα</i>	
Γνησιότητα τέκνου βλ. λ. <i>Τέκνα</i>	
Γονική μέριμνα βλ. λ. <i>Ανήλικος, Διατροφή, Τέκνα</i>	
Γραμμάτιο σε Διαταγή βλ. λ. <i>Συναλλαγματική - Γραμμάτιο σε Διαταγή</i>	

Δ

Δάνειο371	
Δανειστών Καταβολή βλ. λ. <i>Καταβολή Δανειστών</i>	
Δάση371	
Δασμοί βλ. λ. <i>Τελωνεία - Τελωνειακή Νομοθεσία, Εισαγωγές - Εξαγωγές</i>	
Δεδικασμένο (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. <i>Απόφαση (ΔιοικΔικον)</i>386	
Δεδικασμένο (ΠοινΔικον)388	
Δεδικασμένο (ΠολΔ)391	
Δεδομένα Προσωπικού Χαρακτήρα βλ. και λ. <i>Ανεξάρτητες Αρχές, Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες</i>397	
ΔΕΗ βλ. λ. <i>Οργανισμοί</i>	
Δήλωση (Φόρου) βλ. λ. <i>με σχετικές Φορολογίες</i>	
Δήμαρχος βλ. λ. <i>Τοπική Αυτοδιοίκηση</i>	
Δήμευση βλ. και λ. <i>Κατάσχεση</i>402	
Δήμοι - Κοινότητες βλ. λ. <i>Τοπική Αυτοδιοίκηση</i>	
Δημοπρασίες βλ. λ. <i>Συμβάσεις Διοικητικές</i>	
Δημόσια Ασφάλεια βλ. λ. <i>Σώματα Ασφαλείας</i>	
Δημόσια Διοίκηση βλ. λ. <i>Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση</i>	
Δημόσια έργα404	
Δημόσια Έσοδα βλ. λ. <i>Εκτέλεση (ΔιοικΔικον) κ.λπ.</i>	
Δημόσια κατάθεση βλ. λ. <i>Ασφαλιστικά Μέτρα, Παρακαταθήκη - Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων</i>	
Δημόσια κτήματα410	
Δημόσια τάξη418	
Δημόσιες επιχειρήσεις418	
Δημοσιογράφοι βλ. λ. <i>Τύπος</i>	
Δημόσιο (ΠοινΔ)420	
Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση βλ. και λ. <i>Αγωγή (ΔιοικΔικον), Διοικητική πράξη, Εκτέλεση (ΔιοικΔικον), Συλλογικά όργανα, Συμβάσεις διοικητικές</i>437	
Δημόσιοι Υπάλληλοι βλ. λ. <i>Υπάλληλοι σχετικής κατηγορίας</i>	
Δημόσιος κατήγορος βλ. λ. <i>Εισαγγελείς - Εισαγγελία</i>	
Διαγωνισμοί βλ. λ. <i>Συμβάσεις (Διοικητικές)</i>	
Διαδικασία εκούσιας δικαιοδοσίας βλ. λ. <i>Εκούσια δικαιοδοσία</i>	
Διάδικοι (ΠολΔ)455	
Διαδίκτυο βλ. και λ. <i>Απόρρητο - Παραβίαση Απόρρητου, Δεδομένα Προσωπικού Χαρακτήρα, Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, Παίγνια - Στοιχήματα</i>457	
Διαδοχή Αναγκαστική βλ. λ. <i>Νόμιμη Μοίρα</i>	

Διαδοχή εξ αδιαθέτου βλ. λ. Κληρονομία	
Διαζευκτική ευχέρεια βλ. λ. Ενοχή	
Διαζύγιο βλ. και λ. <i>Γάμος, Διατροφή</i>	460
Διαθήκη	463
Διαιτησία βλ. και λ. <i>Συλλογικές Διαφορές Εργασίας</i>	471
Διαιτητικά Δικαστήρια βλ. λ. <i>Συλλογικές Διαφορές Εργασίας</i>	
Διακατοχή βλ. λ. <i>Νομή</i>	
Διακοπές Δικαστικές βλ. λ. <i>Δικαστικές Διακοπές</i>	
Διακοπή Δίκης βλ. λ. <i>Δίκη</i>	
Διάκριση Εξουσιών βλ. λ. <i>Σύνταγμα</i>	
Διακριτικό γνώρισμα βλ. και λ. <i>Ανταγωνισμός, Διακριτικός τίτλος, Επωνυμία, Σήματα</i>	474
* Διακριτικός τίτλος βλ. λ. <i>Ανταγωνισμός, Διαδίκτυο Διακριτικό γνώρισμα, Επωνυμία, Σήματα</i>	475
Διαμαρτυρικό βλ. λ. <i>Συναλλαγματική - Γραμμάτιο σε Διαταγή</i>	
Διαμεσολάβηση	475
Διαμονή βλ. λ. <i>Κατοικία</i>	
Διανομή	476
Διαπλαστική Αγωγή βλ. λ. <i>Αγωγή</i>	
Διαπλαστικό Δικαίωμα βλ. λ. <i>Κατάχρηση δικαιώματος</i>	
Διαπραγματεύσεις	479
* Διασπορά ψευδών ειδήσεων ή φημών.....	482
* Διαταγή απόδοσης μισθίου βλ. λ. <i>Μισθώσεις εμπορικές, Μίσθωση πράγματος</i>	482
Διαταγή πληρωμής βλ. και λ. <i>Επιταγή, Συναλλαγματική - Γραμμάτιο σε διαταγή</i>	483
Διάταγμα βλ. λ. <i>Νόμος, Σύνταγμα, Διοικητική Πράξη</i>	
* Διατάραξη ησυχίας	490
Διατάραξη Κυκλοφορίας βλ. λ. <i>Συγκοινωνίες</i>	
Διατάραξη Νομής βλ. λ. <i>Νομή</i>	
Διατάραξη οικιακής ειρήνης	491
Διατροφή βλ. και λ. <i>Ανήλικος, Γάμος, Γονική μέριμνα, Διαζύγιο, Τέκνα</i>	491
Διαφήμιση	494
Διαχειριστής βλ. λ. <i>Ανήλικος, Απαγόρευση, Εταιρίες, Οριζόντια Ιδιοκτησία, Κληρονομία κ.λπ.</i>	
* Διέγερση.....	497
Διεθνείς Συμβάσεις βλ. λ. <i>Δίκαιο Διεθνές</i>	
Διεκδικήσεων βιβλία βλ. λ. <i>Βιβλία διεκδικήσεων</i>	
Διεκδικητική Αγωγή βλ. λ. <i>Αγωγή, Κυριότητα</i>	
Διευθυντικό Δικαίωμα (ΕργΔ) βλ. λ. <i>Σύμβαση Εργασίας</i>	
Δίκαιο Διεθνές βλ. και λ. <i>Αλλοδαποί, Δικαιοδοσία, Διαιτησία, Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίδοση, ΕΣΔΑ, Ιθαγένεια, Μεταφορές</i>	498
Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης βλ. και λ. <i>Ανταγωνισμός, Γεωργία - Γεωργικές Επιχειρήσεις, Δημόσια Έργα, Εταιρίες, Ευρεσιτεχνία, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Ισότητα, Μεταφορές, Πνευματική Ιδιοκτησία, Προστασία Καταναλωτή, Περιβάλλον, Σήματα, Σύμβαση Εργασίας, Τηλεπικοινωνίες, Φορολογία</i>	501
Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων βλ. λ. <i>Κοινωνικές Ασφαλίσεις</i>	
Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον)	524
Δικαιοδοσία (ΠοινΔικον) βλ. λ. <i>Αρμοδιότητα (ΠοινΔικον)</i>	
Δικαιοδοσία (ΠολΔ) βλ. και λ. <i>Αρμοδιότητα</i>	528
Δικαιοδοσία Διεθνής βλ. λ. <i>Δίκαιο Διεθνές</i>	
Δικαιοπραξίες βλ. και λ. <i>Αίρεση, Ακυρότητα (ΑστΔ), Απάτη (ΑστΔ), Απειλή (ΑστΔ), Αρμοδιότητα (ΠολΔ), Δωρεά, Εικονικότητα, Ήθη, Παροχή, Πλάνη</i>	534
Δικαιόχρηση (Franchising) βλ. λ. <i>Συμβάσεις (ΕμπΔ)</i>	
Δικαίωμα βλ. λ. <i>Κατάχρηση Δικαιώματος</i>	
Δικαστές - Δικαστικοί Λειτουργοί	536
Δικαστήρια - Δικαστική προστασία	539
Δικαστικά τεκμήρια βλ. λ. <i>Τεκμήρια δικαστικά</i>	
Διάδικοι (ΠοινΔικον) βλ. λ. <i>Δίκη (Ποινική)</i>	
* Δικαστικές διακοπές	540
Δικαστικό Ένσημο βλ. λ. <i>Ένσημο Δικαστικό</i>	
Δικαστική συμπαράσταση	540
Δικαστική συνδρομή βλ. λ. <i>Εκδοση</i>	
Δικαστικοί επιμελητές	542
Δικαστικοί Υπάλληλοι βλ. λ. <i>Υπάλληλοι Δημοσίου - ΝΠΔΔ</i>	
Δικαστικός Συμβιβασμός βλ. λ. <i>Συμβιβασμός</i>	
Δίκη (Διοικητική) βλ. και λ. <i>Αγωγή (ΔιοικΔικον), Αίτηση ακυρώσεως (ΔιοικΔικον), Αίτηση Αναίρεσεως (ΔιοικΔικον), Αντίκλητος (ΔιοικΔικον), Απόφαση (ΔιοικΔικον), Αρμοδιότητα (ΔιοικΔικον), Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον), Διοικητική πράξη, Εκτέλεση (ΔιοικΔικον), Ένδικα μέσα (ΔιοικΔικον), ΕΣΔΑ, Έφεση (ΔιοικΔικον), Προσφυγή</i>	543
Δίκη (Ποινική) βλ. και λ. <i>Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου</i>	544
Δίκη (Πολιτική)	550
Δικηγόροι - Δικολάβοι - Δικ. Σύλλογοι	553
Δικόγραφα	563
* Δικονομικά αξιώματα - Αρχές Δικαίου βλ. λ. <i>Δίκη (Πολιτική), Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου</i>	565
Δικονομική Ακυρότητα βλ. λ. <i>Ακυρότητα (ΠοινΔ), Δίκη (Διοικητική)</i>	
Δίοδος βλ. λ. <i>Κυριότητα, Δουλείες</i>	
Διοίκηση αλλοτρίων	566
Διοικητικές συμβάσεις βλ. λ. <i>Συμβάσεις διοικητικές</i>	
Διοικητική εκτέλεση βλ. λ. <i>Εκτέλεση (ΔιοικΔικον)</i>	
Διοικητική πράξη βλ. και λ. <i>Αίτηση ακυρώσεως (ΔιοικΔικον), Εκτέλεση (ΔιοικΔικον), Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Συλλογικά όργανα</i>	568
Δίωξη Ποινική βλ. λ. <i>Ποινική Δίωξη</i>	
* Δόλος (ΑστΔ)	574
Δόλος (ΠοινΔ)	574
Δόση αντι Καταβολής βλ. λ. <i>Ενοχή</i>	
Δουλείες	575
Δυσφήμιση	578

Δωδεκάνησος - Δωδεκανησιακή Νομοθεσία	581
<i>Δώρα</i> βλ. λ. <i>Σύμβαση Εργασίας</i>	
Δωρεά	584
Δωροδοκία	586
<i>Δωσιδικία</i> βλ. λ. <i>Αρμοδιότητα</i>	

Ε

Έγγραφα (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. <i>Απόδειξη (ΔιοικΔικον), Δεδομένα Προσωπικού Χαρακτήρα</i>	589
Έγγραφα (ΠοινΔικον) βλ. και λ. <i>Πλαστογραφία</i>	591
Έγγραφα (ΠολΔ)	592
Εγγύηση	600
Εγυπτική επιστολή	605
Εγγυοδοσία	607
<i>Εγκατάληψη</i> βλ. λ. <i>Ασφάλιση ιδιωτική, Πλοίο - Πλοιοκτήτης κ.λπ.</i>	
* <i>Εγκατάληψη εγκύου</i>	608
<i>Εγκατάληψη θέσεως</i> βλ. λ. <i>Στρατός - Στρατιωτικοί - Υπάλληλοι Στρατιωτικοί</i>	
<i>Εγκατάληψη Φυλακής (ΣΠΚ)</i> βλ. λ. <i>Στρατός - Στρατιωτικοί - Υπάλληλοι Στρατιωτικοί</i>	
Έγκλημα - Εγκληματίας - Εγκληματικότητα	608
<i>Έγκλημα Οικονομικό</i> βλ. λ. <i>Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος</i>	
Εγκληματική οργάνωση	613
Έγκληση - Μήνυση	615
<i>Έγκριση</i> βλ. λ. <i>Διοικητική Πράξη</i>	
Έθιμο βλ. και λ. <i>Δίκαιο Διεθνές</i>	617
<i>Εθνική Αντίσταση</i> βλ. λ. <i>Αντίσταση Εθνική</i>	
<i>Εθνική Τράπεζα</i> βλ. λ. <i>Τράπεζες - Τραπεζικές Εργασίες - Πιστωτικά Ιδρύματα</i>	
<i>Εθνικό Ίδρυμα Γεωργικών Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ)</i> βλ. λ. <i>Ιδρύματα</i>	
<i>Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης</i> βλ. λ. <i>Ανεξάρτητες Αρχές</i>	
<i>Εθνικότητα</i> βλ. λ. <i>Ιθαγένεια</i>	
<i>Ειδική Εκκαθάριση</i> βλ. λ. <i>Επιχείρηση</i>	
<i>Ειδικός Επίτροπος</i> βλ. λ. <i>Επιτροπεία - Επίτροπος</i>	
Εικονικότητα	617
<i>Ειρηνοδικείο - Ειρηνοδίκης</i> βλ. λ. <i>Δικαστήρια - Δικαστική προστασία</i>	
Εισαγγελείς - Εισαγγελία βλ. και λ. <i>Ακυρότητα (ΠοινΔικον), Αναίρεση (ΠοινΔικον), Ανάκριση - Ανακριτικές πράξεις, Ένδικα μέσα (ΠοινΔικον), Έφεση (ΠοινΔικον)</i>	620
* <i>Εισαγωγές - Εξαγωγές</i> βλ. λ. <i>Τελωνεία - Τελωνειακή Νομοθεσία</i>	623
<i>Εισφορές (ΦορΔ)</i> βλ. <i>επιμέρους φορολογίες</i>	
Εκβίαση	623
Έκδοση	625
* <i>Έκθεση</i>	629

<i>Εκκαθάριση</i> βλ. λ. <i>Εταιρίες, Κληρονομία, Επιχείρηση, Πτώχευση</i>	
Εκκλησία βλ. και λ. <i>Άγιο Όρος, Θρησκευτική ελευθερία</i>	629
Εκκρεμοδικία βλ. και λ. <i>Ενστάσεις</i>	632
Εκλογές βλ. και λ. <i>Βουλευτές - Βουλή, Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Εκκλησία, Θρησκευτική ελευθερία, Εκπαίδευση, Κόμματα πολιτικά, Συλλογικά όργανα, Τοπική Αυτοδιοίκηση</i>	634
Εκούσια δικαιοδοσία	640
Εκπαίδευση	647
<i>Εκπομπές</i> βλ. λ. <i>Κυριότητα</i>	
Εκρηκτικές ύλες βλ. και λ. <i>Εμπρησμός</i>	654
* <i>Έκταξη</i>	656
Εκτέλεση (ΔιοικΔικον)	656
Εκτέλεση (ΠοινΔικον) βλ. και λ. <i>Απόφαση (ΠοινΔικον), Ποινή (ΠοινΔικον)</i>	660
Εκτέλεση (ΠολΔ)	661
Εκτέλεση αλλοδαπής αποφάσεως	677
<i>Εκτέλεση ποινής</i> βλ. λ. <i>Ποινές</i>	
<i>Εκτέλεση διαθήκης</i> βλ. λ. <i>Διαθήκη</i>	
<i>Εκτελωνισμός - Εκτελωνιστές</i> βλ. λ. <i>Τελωνεία - Τελωνειακή Νομοθεσία</i>	
Εκχώρηση	680
<i>Ελαττώματα Πράγματος</i> βλ. λ. <i>Πώληση, Μίσθωση Πράγματος</i>	
<i>Ελαφρυντικές Περιστάσεις</i> βλ. λ. <i>Ποινές</i>	
Ελεγκτικό Συνέδριο βλ. και λ. <i>Αρμοδιότητα (ΔιοικΔικον), Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον), Έφεση (ΔιοικΔικον), Συντάξεις</i>	683
<i>Ελεύθερες Ζώνες</i> βλ. λ. <i>Τελωνεία - Τελωνειακή Νομοθεσία</i>	
<i>Ελεύθερος Ανταγωνισμός</i> βλ. λ. <i>Ανταγωνισμός</i>	
<i>Ελευθερία έκφρασης Τύπου</i> βλ. λ. <i>Τύπος</i>	
Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ)	685
<i>Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ)</i> βλ. λ. <i>Οργανισμοί</i>	
<i>Εμπορικές μισθώσεις</i> βλ. λ. <i>Μισθώσεις εμπορικές</i>	
<i>Εμπορική Αντιπροσωπεία</i> βλ. λ. <i>Συμβάσεις (ΕμπΔ)</i>	
Έμποροι - Εμπορικές Πράξεις βλ. και λ. <i>Αλληλόχρεος λογαριασμός, Βιβλία εμπορικά, Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εισαγωγές - Εξαγωγές, Προσωπική κράτηση</i>	687
* <i>Έμπρακτη μετάνοια</i>	701
Εμπρησμός βλ. και λ. <i>Εκρηκτικές ύλες</i>	701
* <i>Εμφύτευση</i>	704
Ένδικα μέσα (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. <i>Αίτηση Αναίρεσεως (ΔιοικΔικον), Έφεση (ΔιοικΔικον), Προθεσμίες (ΔιοικΔικον)</i>	704
Ένδικα μέσα (ΠοινΔικον) βλ. και λ. <i>Αναίρεση (ΠοινΔικον), ΕΣΔΑ, Έφεση (ΠοινΔικον), Κατηγορούμενος, Πολιτική Αγωγή</i>	706

Ένδικα μέσα (ΠολΔ) βλ. και λ. <i>Αναίρεση, Ανακοπή Ερημοδικίας, Αναψηλάφηση, Έφεση (ΠολΔ)</i>	708	Επίσχεση	757
Ενέργεια βλ. και λ. <i>Περιβάλλον, Ανταγωνισμός</i>	709	Επιταγή βλ. και λ. <i>Διαταγή πληρωμής</i>	759
Ενέχυρο βλ. και <i>Σύμβαση εργασίας</i>	711	Επιταγή προς Εκτέλεση βλ. λ. <i>Εκτέλεση (ΠολΔ)</i>	
Έννομο συμφέρον (ΠολΔ)	712	Επίταξη	768
Ένοπλες Δυνάμεις βλ. λ. <i>Στρατός - Στρατιωτικοί - Υπάλληλοι Στρατιωτικοί</i>		Επιτροπεία - Επίτροπος	768
Ένοπλη Ομάδα βλ. λ. <i>Τρομοκρατία</i>		Επιτροπή Ανταγωνισμού βλ. λ. <i>Ανεξάρτητες Αρχές</i>	
Ένορκες βεβαιώσεις	713	Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας βλ. λ. <i>Ενέργεια</i>	
* Ένορκοι.....	716	Επιχείρηση βλ. και λ. <i>Αναδοχή χρέους, Επενδύσεις, Σύμβαση εργασίας, Πτώχευση, Φορολογία εισοδήματος, ΦΠΑ, Φορολογία στη συγκέντρωση κεφαλαίων</i>	769
Ενοχή	717	* Επωνυμία βλ. λ. <i>Ανταγωνισμός, Διακριτικό γνώρισμα, Διακριτικός τίτλος, Εταιρίες, Σήμα</i>	774
Ένσημο δικαστικό	720	Επώνυμο βλ. και λ. <i>Όνομα - Ονοματοδοσία</i>	
Ενστάσεις	722	Έρανοι	775
Ένταλμα βλ. λ. <i>Προσωρινή Κράτηση</i>		Έργα δημόσια βλ. λ. <i>Δημόσια Έργα</i>	
Εντολή βλ. και λ. <i>Αντιπροσώπευση, Αποζημίωση, Πληρεξουσιότητα, Εταιρίες, Χρηματιστήρια, Συμβάσεις (ΕμπΔ)</i>	725	Εργασία (ΠοινΔ) βλ. και λ. <i>Σύμβαση εργασίας</i>	775
Ένωση βλ. λ. <i>Κυριότητα</i>		Εργάτες - Τεχνίτες βλ. και λ. <i>Σύμβαση εργασίας</i>	777
Εξαίρεση Δικαστών και Δικαστικών Υπαλλήλων βλ. λ. <i>Δικαστές - Δικαστικοί λειτουργοί</i>		Εργατικά Ατυχήματα βλ. λ. <i>Σύμβαση Εργασίας</i>	
* Εξέταση διαδίκων	726	Εργατικές διαφορές βλ. και λ. <i>Σύμβαση εργασίας</i>	778
Έξοδα δικαστικά βλ. και λ. <i>Εγγυοδοσία</i>	727	* Εργατική Εστία	785
Εξουσιοδότηση Νομοθετική βλ. λ. <i>Νόμος</i>		* Εργατική Κατοικία.....	785
Εξύβριση	729	Ερημοδικία βλ. λ. <i>Ανακοπή Ερημοδικίας</i>	
Εξώνηση βλ. λ. <i>Πώληση</i>		Ερμηνεία αποφάσεως βλ. λ. <i>Απόφαση</i>	
Έξωση βλ. λ. <i>Μισθώσεις Εμπορικές, Μίσθωση Πράγματος</i>		Ερμηνεία δικαιοπραξιών βλ. λ. <i>Δικαιοπραξίες</i>	
ΕΟΚ βλ. λ. <i>Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης</i>		Ερμηνεία νόμου βλ. λ. <i>Νόμος</i>	
Επαγγελματική Στέγη βλ. λ. <i>Μισθώσεις Εμπορικές</i>		Έρευνες (ΠοινΔικον)	786
Εξυγίανση - Εκκαθάριση επιχειρήσεως βλ. λ. <i>Επιχείρηση</i>		* Εσχάτη προδοσία.....	786
Επανάληψη διαδικασίας	730	Εταιρία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτευούσης (ΕΥΔΑΠ) βλ. λ. <i>Οργανισμοί</i>	
Επανάληψη συζητήσεως	738	Εταιρίες βλ. και λ. <i>Επιχείρηση, Κοινοπραξία, Συνεταιρισμοί, Φορολογία στη συγκέντρωση κεφαλαίων, Φορολογικά κίνητρα, Χρηματιστήριο</i>	787
Επαναφορά πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση	740	* Ετεροδικία	812
* Επενδύσεις βλ. λ. <i>Επιχείρηση, Φορολογία εισοδήματος, Χρηματιστήρια</i>	743	Ετυμηγορία βλ. λ. <i>Ένορκοι</i>	
Επιβαρυντικές περιστάσεις βλ. λ. <i>Ποινές</i>		Ευθύνη (ΑστΔ) βλ. λ. <i>Αποζημίωση, Διαπραγματεύσεις, Δικαιοπραξίες, Αδικοιολόγητος Πλουτισμός</i>	
Επίδειξη εγγράφων βλ. λ. <i>Έγγραφα</i>		Ευθύνη (ΕμπΔ) βλ. λ. <i>Συναλλαγματική - Γραμμάτιο σε Διαταγή, Επιταγή κ.λπ.</i>	
Επίδοση (ΔιοικΔικον)	744	Ευρεσιτεχνία - Εφευρέσεις βλ. και λ. <i>Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Πνευματική Ιδιοκτησία</i>	812
Επίδοση (ΠοινΔικον) βλ. και λ. <i>Αντίκλητος (ΠοινΔικον)</i>	746	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) βλ. λ. <i>Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης</i>	
Επίδοση (ΠολΔ)	750	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)	815
Επιθαλάσσια Αρωγή βλ. λ. <i>Αρωγή επιθαλάσσια</i>		Έφεση (ΔιοικΔικον) βλ. και λ. <i>Αρμοδιότητα (ΔιοικΔικον), Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον), Ελεγκτικό Συνέδριο, Ένδικα μέσα (ΔιοικΔικον)</i>	824
Επικαρπία	756	Έφεση (ΠοινΔικον) βλ. και λ. <i>Αναίρεση (ΠοινΔικον), Δίκη (Ποινική), Ένδικα μέσα (ΠοινΔικον), Κατηγορούμενος, Πολιτική αγωγή, Υπέρβαση εξουσίας (ΠοινΔ)</i>	828
Επιμέλεια βλ. λ. <i>Ανήλικος</i>		Έφεση (ΠολΔ)	831
* Επιμελητήρια	756		
Επιμέτρηση Ποινής βλ. λ. <i>Ποινές</i>			
Επιορκία βλ. λ. <i>Ψευδορκία</i>			
Επίσκοπος βλ. λ. <i>Εκκλησία</i>			
Επιστολές (ΠοινΔ) βλ. λ. <i>Απόδειξη (ΠοινΔικον)</i>			
Επιστράτευση πολιτική			

Εφετείο βλ. λ. *Δικαστήρια - Δικαστική Προστασία*
Εφετείο πολιτικό βλ. λ. *Δικαστήρια - Δικαστική προστασία*
Εφευρέσεις βλ. λ. *Ευρεσιτεχνία - Εφευρέσεις*
Εφημερίδες βλ. λ. *Τύπος*
Εφοπλιστές βλ. λ. *Πλοίο - Πλοιοκτητής*
Εχεμύθεια βλ. λ. *Δικηγόροι - Δικολάβοι - Δικηγορικοί Σύλλογοι*
Εχθρικές Περιουσίες βλ. λ. *Δίκαιο Διεθνές*

F

Factoring βλ. λ. *Συμβάσεις (ΕμπΔ)*
Franchising βλ. λ. *Συμβάσεις (ΕμπΔ)*

Z

Ζημίες βλ. λ. *Αδίκημα - Αδικοπραξία, Αποζημίωση κ.λπ.*
Ζώα - Ζωοκλοπές - Ζωοκτονία837
Ζώνες βλ. λ. *Αιγιαλός, Δίκαιο Διεθνές*

H

Ήθη βλ. και λ. *Αδίκημα - Αδικοπραξία, Ανταγωνισμός, Δικαιοπραξίες, Κατάχρηση δικαιώματος*839
Ηθική Βλάβη βλ. λ. *Χρηματική Ικανοποίηση, Αδίκημα - Αδικοπραξία, Διαζύγιο*
Ηθικός αυτουργός βλ. και λ. *Συμμετοχή*840
Ηθοποιοί βλ. λ. *Θεάματα Δημόσια*
Ηλεκτρική Ενέργεια βλ. λ. *Ενέργεια*
Ηλεκτρονικές επικοινωνίες βλ. λ. *Τηλεπικοινωνίες*
Ηλεκτρονικό Εμπόριο βλ. λ. *Διαδίκτυο*
Ηλεκτρονικές επικοινωνίες βλ. και λ. *Απόρρητο - Παραβίαση απορρήτου, Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, Διαδίκτυο, Προσωπικότητα*843
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές βλ. και λ. *Απάτη, Διαδίκτυο, Παίγνια, Πνευματική Ιδιοκτησία*845
Ηλεκτροτεχνίτες βλ. λ. *Σύμβαση Εργασίας*
Ηλικία (ΠοινΔ) βλ. λ. *Καταλογισμός, Ανήλικος*

Θ

Θάλασσα βλ. λ. *Αιγιαλός, Δημόσια Κτήματα, Δίκαιο Διεθνές*
Θαλάσσιες Μεταφορές βλ. λ. *Μεταφορές*
Θάνατος (ΠοινΔ) βλ. λ. *Δίκη (Πολιτική, Ποινική, Διοικητική)*

Θανάτωση προσώπου βλ. λ. *Αυτοκίνητα, Ανθρωποκτονία, Αμέλεια, Σύμβαση εργασίας, Χρηματική Ικανοποίηση κ.λπ.*

* **Θεάματα Δημόσια** βλ. λ. *Φορολογίες ειδικές*848
Θεραπείας Αίτηση βλ. λ. *Διοικητική πράξη*
Θεραπευτικά Καταστήματα βλ. λ. *Ναρκωτικά*
Θερμαστές βλ. λ. *Σύμβαση Εργασίας*
Θήρα βλ. λ. *Περιβάλλον*
* **Θρασύτητα κατά της Αρχής**848
Θρησκεία βλ. λ. *Εκκλησία, Θρησκευτική ελευθερία*
Θρησκευτική ελευθερία849
Θυρωροί βλ. λ. *Σύμβαση Εργασίας*

I

Ιαματικές πηγές βλ. λ. *Υδατα*
Ιατροδικαστές - Ιατροδικαστική Υπηρεσία851
Ιατροί - Ιατρεία βλ. και λ. *Αμέλεια, Ανθρωποκτονία, Σωματικές βλάβες*851
Ιδιοκτησία (ΣυντΔ) βλ. και λ. *Απαλλοτρίωση αναγκαστική, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), Πολεοδομία, Σύμβαση*857
Ιδιοκτησία Βιομηχανική βλ. λ. *Βιομηχανική ιδιοκτησία*
Ιδιοκτησία κατ' ορόφους βλ. λ. *Οριζόντια Ιδιοκτησία*
Ιδιοκτησία Πνευματική βλ. λ. *Πνευματική Ιδιοκτησία*
Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο βλ. λ. *Δίκαιο Διεθνές*
Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΙΚΑ) βλ. λ. *Κοινωνικές Ασφαλίσεις*
Ίδρύματα861
Ιερά Σύνοδος βλ. λ. *Εκκλησία*
Ιερές Μονές βλ. λ. *Εκκλησία*
Ίθαγένεια βλ. και λ. *Αλλοδαποί, Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ομογενείς*863
Ικανοποίηση χρηματική βλ. λ. *Χρηματική ικανοποίηση*
Ικανότητα βλ. λ. *Δικαιοπραξίες, Διάδικοι*
Ικανότητα για καταλογισμό βλ. λ. *Καταλογισμός (ΠοινΔ)*
Ιππόδρομος βλ. λ. *Παίγνια - Στοιχήματα*
Ίση Μεταχείριση (ΕργΔ) βλ. λ. *Σύμβαση εργασίας*
* **Ισόβια πρόσσδος**863
Ισολογισμός βλ. λ. *Εταιρίες, Αλληλόχρεος Λογαριασμός, Πτώχευση κ.λπ.*
Ισότητα864
Ιχθυοτροφεία - Ιχθυόσκαλα βλ. λ. *Αλιεία - Αλιεύματα - Αλιεργάτες*
Internet βλ. λ. *Διαδίκτυο*

A

ΑΒΑΡΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Buglass L.: General average and the York Antwerp rules 1950 (American law and practice). 1959. - Γεωργακόπουλος Λ.: Ναυτικό Δίκαιο. 2006. - Γεωργακόπουλος Λ. / Σωτηρόπουλος Γ.: Εμπορική Νομοθεσία, έκδ. δ'. Νομική Βιβλιοθήκη. 2008. - Δανηλάτου Α.: Η αποζημίωση, 1ος τόμος. Νομική Βιβλιοθήκη. 2006. - Ελληνική Ένωση Ναυτικού Δικαίου: Ανασκόπηση νομολογίας ναυτικού δικαίου ετών 1990-1991. - Haralambidis: Des caractères distinctifs des avaries communes et du fondement de la contribution des avaries. 1924. - Ιωάννου Κρ. / Στρατή Α.: Δίκαιο της θάλασσας, έκδ. δ'. Νομική Βιβλιοθήκη. 2013. - Κιάντος Β.Δ.: Η έννοια της κοινής αβαρίας στο ναυτικό δίκαιο. Θεσ/νίκη 1989. - Ο ίδιος: Η κοινή αβάρια στο Ναυτικό Δίκαιο. 1996. - Ο ίδιος: Ερμηνεία των άρθρων 219-234 για την κοινή αβάρια του ΚΙΝΔ. 2006. - Κιάντου-Παμπούκη Α.: Ναυτικό Δίκαιο. - Κοροτζής Ι.: Ναυτικό Δίκαιο. - Κριμπάς Δ.: Το παίσιμα επί κοινής αβαρίας. 1952. - Lowndes and Rudolf: The law of general average and the York - Anvers rules. 1975. - Μυλωνόπουλος Δ.: Δημόσιο και Ιδιωτικό Ναυτικό Δίκαιο. Αθήνα, 2000. - Παπαδάκης Ι.: Ειδικαί συμφωνίαι επί αβαριών. 1954. - Πουλιαντζής Ν.: Ναυτικό Δίκαιο. 2005. - Πρωτοψάλτης Ν.: Γενική Αναλυτική Λογιστική Ναυπλιακών Επιχειρήσεων. Αθήνα. 1999. - Pierron A.: Les frais de dechargement et l'avarie commune. 1962. - Pion O. / Kreutziger G.: Das Recht der groben Haverei. Αμβούργον 1964. - Ροβολόπουλος Κ.: Περί αβαριών και του κανονισμού αυτών. 1906. - Rodiere R.: Traité general de droit maritime - événements de mer (με τη συνεργασία R. Lureau ως προς το κεφάλαιο των γενικών αβαριών). 1972. - Saule Maria Rita: Le avarie communi nel diritto internazionale privato marittimo ed aereo. 1970. - Selmer K.: The survival of general average. 1958. - Τριανταφυλλάκης Γ. (επιμ.): Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, έκδ. β'. Νομική Βιβλιοθήκη. 2014. - Ο ίδιος: Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου. Νομική Βιβλιοθήκη. 2009. - Voet Genicot H.: Les avaries communes, les assurances transports, l'abordage, le sauvetage et l'assurance maritime. 1944.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Τα περί «κοινής αβαρίας», της υποχρέωσης, με άλλα λόγια, σε περίπτωση βλάβης και διάσωσης του πλοίου και του φορτίου αυτού, συνεισφοράς των ωφελουμένων από τη διάσωση προσώπων στις δαπάνες και στην ανόρθωση των ζημιών, ρυθμίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 219 έως 234 του ΚΙΝΔ. Οι διατάξεις αυτές συνετάγησαν βάσει των Κανόνων Υόρκης-Αμβέρσας 1950, καθώς και από αυτούς που αναθεωρήθηκαν και διατυπώθηκαν από τα διεθνή συνέδρια της Υόρκης (1864), Αμβέρσας (1877), Λίβερπουλ (1890), Αμβέρσας (1903), Στοκχόλμης (1924), Βρυξελλών (1950), Αμβούργου (1974), Παρισίων (1990), και όπως αυτοί διαμορφώθηκαν κατά την τελευταία αναθεώρηση των Κανόνων Υόρκης - Αμβέρσας 2004, οι οποίοι αποτελούν το κοινό δίκαιο των αβαριών. Αναφορικά με τις αβαρίες κατά τις διεθνείς αερομεταφορές ρυθμίζει η Σύμβαση της Βαρσοβίας (κυρωτικός ΑΝ 596/1937, όπως τροποποιήθηκε με τα ΝΔ 4395/1964 και ΝΔ 766/1971), άρθρα 22, 25 (όπως τροποποιήθηκε με το Ν 1778/1988). Οι διατάξεις που ισχύουν για τις κοινές αβαρίες εφαρμόζονται αναλογικά και στην αεροπορική μεταφορά, όπως ορίζει το άρθρο 122 του Ν 1815/1988 (Κώδικας Αεροπορικού Δικαίου). Στον Ελληνικό Εμπορικό Νόμο η έννοια της αβαρίας συναντάται στα άρθρα 95 και 96 περί της ευθύνης του παραγγελιοδόχου μεταφοράς. Η αγωγή για αποζημίωση από αβάρια υπάγεται στην παραγραφή του άρθρου 107 του Εμπορικού Νόμου. Τέλος, πρόβλεψη για την αβάρια υπάρχει και στα πλαίσια του ρυθμιστικού πεδίου της Σύμβασης των Βρυξελλών για τη Διεθνή Δικαιοδοσία - Εκτέλεση Αποφάσεων (όπως αυτή κυρώθηκε με το Ν 2460/1997) και συγκεκριμένα στο άρθρο 54Α για τις διεθνείς αερομεταφορές. Με το Ν 3743/2009 (ΦΕΚ Α' 24/13.2.2009) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου 1996 σχετικά με την τροποποίηση της Σύμβασης για τον περιορισμό της Ευθύνης για ναυτικές απαιτήσεις 1976», άρθρο δεύτερο, τροποποιήθηκε το άρθρο 3 υποπαρ. (α) της Σύμβασης. Η υποβολή αναφορών σχετική με τα θαλάσσια συμβάντα και ατυχήματα συμπεριλαμβανομένης και της αβαρίας από τους πλοιάρχους των πλοίων ρυθμίζεται στο άρθρο 17 του ΠΔ 49/2005 «Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/59/ΕΚ του Ευρ. Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2002 - Δημιουργία κοινοτικού συστήματος παρακολούθησης της κυκλοφορίας των πλοίων και της ενημέρωσης». Το ΠΔ 49/2005 τροποποιήθηκε από το ΠΔ 17/2011 (ΦΕΚ Α' 37/4.3.2011).

ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

[Βλ. και λ. Εκκλησία - Θρησκεία, Θρησκευτική ελευθερία]

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Άγιο Όρος 1	Εκπροσώπηση Ι. Μονών 1	Νομικά Πρόσωπα διφυή 2
Αυτοδιοίκηση 3	Καθεστώς προνομιακό 3	ΝΠΔΔ 2
	Μοναχοί αλλοδαποί 3, 4	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Αντωνόπουλος Ν.:** Η συνταγματική προστασία του Αγιορείτικου καθεστώτος. 1997. - **Αποστολάκης Γ.:** Προστασία αρχαιοτήτων και θρησκευτικά μνημεία. Ιερές μονές κατά ελληνικού Δημοσίου (η υπ' αριθ. 492/9.12.1994 ΕΔΔΑ). Ζητήματα εμπράγματος εκκλησιαστικού δικαίου. 2002. - **Ο ίδιος:** Σχέσεις Μητροπολίτου και Ιερών Μονών της Εκκλησίας της Ελλάδος. 2003. - **Ο ίδιος:** Ευρετήρια Νομολογίας και Βιβλιογραφίας Εκκλησιαστικού Δικαίου (1890-2003). 2005. - **Δωρής Ε.:** Το Δίκαιον του Αγίου Όρους Αθω. 1994. - **Κονιδάρης Ι.:** Νομική Θεώρηση των Μοναστηριακών τυπικών. 1984. - **Ο ίδιος:** Ιδιαίτερα Εκκλησιαστικά Καθεστάτα στην ελληνική επικράτεια. Σάκκουλας. 2012. - **Μαγγίβας Μ.:** Τα δικαιώματα της Μονής Βατοπεδίου στη λίμνη Βιστωνίδα, ΕφΑΔ 2014,21. - **Μαρίνος Α.:** Ο Βουδισμός στις πύλες του Αγίου Όρους. 1997. - **Μουζάκης Δ.:** Το Άγιον Όρος κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου. Αντ. Σάκκουλας. 2008. - **Ραμιώτη Κ.:** Η Εκκλησία μέσα στην ελληνική πολιτεία: τα θεμελιώδη δικαιώματα των Ιερών Μονών, η απόφαση 9.12.1994 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τις Ιερές Μονές της Ελλάδος. 1997. - **Τατάγια Μ.:** Το νομικό καθεστώς των ψευδοκληρικών στην Ελλάδα. 2005. - **Τρωϊανός Σ. / Παπαγεωργίου Κ.:** Εκκλησιαστική Νομοθεσία, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα. 2009.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Άρθρο 105 του Συντάγματος. Καταστατικός Χάρτης του Αγίου Όρους (ΚΧΑΟ). Ν 2459/1997 (ΦΕΚ Α' 17/1997) Κατάργηση φοροαπαλλαγών και άλλες διατάξεις (άρθ. 23).

1. – Απορρίπτεται η έφεση της εκκαλούσας ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας κατά της απόφασης που ακύρωσε την ανακοπόμενη από την Ιερά Μονή Αγίου Όρους διαταγή πληρωμής. Λόγος ανακοπής ήταν το γεγονός ότι οι επίδικες τραπεζικές επιταγές δεν εκδόθηκαν από το νόμιμο εκπρόσωπο της Ιεράς Μονής, αλλά από τρίτο ιερομόναχο. Η απόφαση δέχεται ότι ο Ηγούμενος και η Επιτροπή αποτελούν τα όργανα που εκπροσωπούν τη Μονή και διαχειρίζονται όλες τις υποθέσεις της, εκτός από εκείνες που υπάγονται στη Γεροντία. *ΕφΘεσ 504/2012 ΕφΑΔ 2014,261 (παρ. Γ. Ανδρουτσόπουλου).*

2. – Οι Ιερές Μονές του Αγίου Όρους αποτελούν «διφυή» νομικά πρόσωπα, με την έννοια ότι μόνον όσον αφορά υποθέσεις που ασκούν, σύμφωνα με ειδικές διατάξεις νόμων, ρυθμιστικές αρμοδιότητες και δημόσια εξουσία, μπορούν να χαρακτηριστούν ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ενώ για τις λοιπές έννομες σχέσεις και εν γένει λειτουργίες τους είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου. Η κατάρτιση σύμβασης που δεσμεύει Μονή δεν ανήκει στην εξουσία μόνο του ηγουμένου της αλλά αυτού και της εκλεγμένης επιτροπής, ενεργούντων από κοινού ή από αυτόν μόνον, αλλά εξουσιοδοτημένο από επιτροπή. *ΠΠρΘεσ 1563/2013 ΕλλΔνη 2014,566.*

3. – Με τη συνταγματική διάταξη του άρθρου 105 κατοχυρώνεται το αρχαίο προνομιακό καθεστώς του Αγίου Όρους ως περιοχής της Ελληνικής Επικρατείας, όπου είναι επιτρεπτή η εγκατάσταση προς εγκαταβίωση αποκλειστικώς και μόνον Χριστιανών Ορθοδόξων που επιθυμούν να μονά-

σουν, αποκλεισμένης της εγκαταστάσεως προς εγκαταβίωση στην περιοχή αυτή προσώπων για άσκηση οιασδήποτε άλλης βιοποριστικής δραστηριότητας. Στη διατήρηση, ακριβώς, του θρησκευτικού τούτου χαρακτήρα της περιοχής του Αγίου Όρους αποσκοπεί το συνταγματικώς κατοχυρούμενο αυτοδιοίκηση αυτής. Κατά την έννοια δε των διατάξεων αυτών, η είσοδος αλλοδαπού στην περιοχή του Αγίου Όρους με σκοπό να εγκαταβιώσει σε Ιερά Μονή και καρεί μοναχός, μετά από προηγούμενη άδεια της ελληνικής πολιτείας, η οποία χορηγείται από το Διοικητή του Αγίου Όρους, καθώς και η κτήση, στη συνέχεια, της ιδιότητας του αγιορείτη μοναχού με την κουρά, μετά από προηγούμενη έγκριση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, συνεπάγεται την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας, «χωρίς άλλη διατύπωση». Η συνταγματική αυτή ρύθμιση, περί κτήσεως της ελληνικής ιθαγένειας όσων μονάζουν στο Άγιον Όρος, με την πρόσληψή τους ως δοκίμων ή μοναχών, «χωρίς άλλη διατύπωση», κατά την αδιάσπικτη διατύπωση της παραγράφου 1 του ως άνω άρθρου 105 του Συντάγματος (πέραν, βεβαίως, της άδειας του Διοικητή του Αγίου Όρους και της εγκρίσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου, που απορρέουν, κατά την αμέσως ανωτέρω ερμηνεία τους, από τις εν λόγω συνταγματικές διατάξεις) αποτελεί ειδικότερη έκφανση του, κατά τα ανωτέρω, συνταγματικώς κατοχυρούμενου αυτοδιοίκηση του Αγίου Όρους, αποσκοπεί δε, προφανώς, στην εξυπηρέτηση της εγκαταβιώσεως των μοναζόντων σε κάποια από τις Ιερές Μονές του, χωρίς να αποτελεί πρόβλεψη ενός ακόμη τρόπου κτήσεως, γενικώς,

της ελληνικής ιθαγένειας και, μάλιστα, μη επηρεαζόμενου από την εγκατάσταση ή μη εντός της ως άνω Ιεράς Μοναστικής Κοινότητας. *ΤρΔΕφΘεσ 2147/2013 ΕΔΔΔΔ 2014,284.*

4. – ... Κατ' ακολουθίαν τούτων, η αποδεδειγμένη εγκατάλειψη από μοναχό της μονής της εγκαταβιώσεώς του, καθώς και της Ιεράς Κοινότητας του Αγίου Όρους, επάγεται την απώλεια της ελληνικής ιθαγένειάς του, την οποία είχε αποκτήσει με την κουρά του ως μοναχού και την εγκαταβίωσή του στη

μονή αυτή. Για την ταυτότητα των προαναφερόμενων λόγων, για τους οποίους ορίζεται στις πιο πάνω συνταγματικές διατάξεις ότι η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας από εγκαταβιούμενα σε μονή του Αγίου Όρους μοναχό επέρχεται χωρίς άλλη διατύπωση, ομοίως και η απώλεια αυτής επέρχεται χωρίς άλλη διατύπωση. *ΤρΔΕφΘεσ 2147/2013 ΕΔΔΔΔ 2014,284.*

N. Λαγού

ΑΓΟΡΑΝΟΜΙΑ - ΑΓΟΡΑΝΟΜΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΗΤΗΡΙΟ

Αγορανομία – Αγορανομικός Κώδικας 1

Παράβαση Αγορανομικού Κώδικα 4, 5
Πρόστιμα 2

Πωλητής λαϊκής αγοράς 3

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλουπογιάννη Η.: Κωδικοποίηση αγορανομικών διατάξεων. - Γραμμένου Κ.: Αγορανομικός Κώδικας. - Θωμόπουλου Ε.: Κωδικοποίηση Αγορανομικού Κώδικα. - Μπεσίρη Ε.: Αγορανομικός Κώδικς. - Παπαδογιάννη Μ.: Ερμηνεία Αγορανομικού Κώδικος. - Φαρσεδάκης Ι. / Τριταπούλλου Γ.: (συν. Μ. Γεωργιάδου) Αστυνομικές Αγορανομικές και Υγειονομικές Διατάξεις. Νομική Βιβλιοθήκη. 2002.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Οι διατάξεις του Αγορανομικού Κώδικα περιέχονται στο **ΝΔ 136/1946**, που ισχύει όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με τους νόμους και τα διατάγματα: **ΑΝ 782/1946**, **ΝΔ 2606/1953**, **ΝΔ 3013/1954**, **ΝΔ 61/1973**, **ΝΔ 218/1973**, **69/1974**, **ΒΔ 801/1972**, **Ν 101/1975** και **ΝΔ 802/1978**. Η **72/1977** αγορανομική διάταξη του Υπουργού Εμπορίου κωδικοποίησε τις αγορανομικές διατάξεις που εκδόθηκαν μέχρι 30 Ιουνίου 1977 (βλ. ΚΝοΒ 1977 σελ. 1361 έως 1503). Με το άρθρο **3 του Ν 1401/1983** του οποίου η ισχύς άρχισε από τις 4.11.1983, αντικαταστάθηκε η παρ. 2 του άρθρου 37 του **ΝΔ 136/1946** ενώ η παρ. 2 του άρθρου 36 του **ΝΔ 136/1978** με την οποία καθιερώνεται η ποινική ευθύνη των συμβατικά υπευθύνων για τις αγορανομικές παραβάσεις καταργείται. Με το **Ν 1732/1987** (βλ. ΚΝοΒ 35, 6, 687) αντικαταστάθηκαν: η παρ. 19 του άρθρου 30 και η παρ. 8 του άρθρου 38 του **ΝΔ 136/1946** και προστέθηκαν σε αυτό το **ΝΔ** το άρθρο 57ε και η παρ. 10 στο άρθρο 57α.

1. – Για κάθε παράβαση της ισχύουσας αγορανομικής νομοθεσίας ή για κάθε παράβαση των υγειονομικών διατάξεων ή για κάθε παραβίαση των όρων και των μέτρων που καθορίζονται με τις εκδιδόμενες σχετικά διοικητικές πράξεις επιβάλλεται ιδιαίτερο πρόστιμο. Και τούτο, διότι κάθε παράβαση της σχετικής νομοθεσίας αποτελεί αυτοτελή παράβαση, για την οποία ο ΕΦΕΤ (ως αρμόδια αρχή που επιβάλλει το πρόστιμο) έχει εξουσία επιμετρήσεως του ύψους του, που κυμαίνεται από 1.500 έως 60.000 ευρώ, ανάλογα με το είδος και το μέγεθος της επιχείρησης, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες τελέσθηκε ή εξακολουθεί να τελείται η παράβαση, τον όγκο των διατιθεμένων στην αγορά τροφίμων, τις ιδιαιτερότητες των ευρημάτων και τις επιπτώσεις αυτών στη δημόσια υγεία, τα συστήματα αυτοελέγχου, τις τυχόν διορθωτικές ενέργειες και την έγκαιρη ενημέρωση των αρμοδίων αρχών από την επιχείρηση και η τυχόν υποτροπή. Το ύψος δηλαδή του προστίμου εξαρτάται, κατά το νόμο, από τους ως άνω προσδιοριστικούς παράγοντες, τους οποίους λαμβάνει υπόψη του στη συνέχεια και το δικαστήριο, κατά τον έλεγχο, επ' ευκαιρία προσφυγής, της νομιμότητας επιβολής συγκεκριμένου ποσού προστίμου για συγκεκριμένη παραβίαση. Επομένως απόφαση με την οποία επιβάλλεται ενιαίο πρόστιμο για την παραβίαση περισσότερων υγειονομικών ή αγορανομικών διατάξεων της κειμένης νομοθεσίας, χωρίς να γίνεται επιμερισμός του επιβαλλομένου για κάθε παράβαση προστίμου, είναι νομικώς πλημμελής, κατά την έννοια του άρθρου 79 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Ν 2717/99, Α 97). *ΜΔΠρΑθ 5219/2012 ΔιΔικ 2014, 186, 502.*

2. – ... Το Δικαστήριο δεν δύναται να μεταρρυθμίσει την προσβαλλόμενη απόφαση, επιβάλλοντας το κατά την κρίση του πρόστιμο για κάθε παράβαση, ούτε να ακυρώσει εν μέρει αυτήν, εφόσον θεωρήσει ότι ο προσφεύγων δεν υπέπεσε σε κάποια από τις παραβάσεις που του καταλογίζονται, εφόσον η αρμόδια αρχή για την επιβολή του δεν άσκησε την ανήκουσα κατά νόμον, σ' αυτήν εξουσία επιμέτρησης

του επιβλητέου για κάθε παράβαση προστίμου (πρβλ. ΣτΕ 341/2006, 1769/2005, 3270/2004 κ.α.). ΜΔΠρΑθ 5219/2012 ΔιΔικ 2014, 186, 502.

3. – Επιβολή προστίμου σε πωλητή λαϊκής αγοράς για αγορανομική παράβαση. Κατ' ορθή ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 5 Ν 2323/1995, επιβάλλεται η ακριβής αναγραφή της χώρας προέλευσης των πωλουμένων προϊόντων και δεν αρκεί η αναφορά γενικών γεωγραφικών περιοχών και όρων (όπως π.χ. «εισαγωγής», «προέλευσης Ευρωπαϊκής Ένωσης» κ.ο.κ). ΜΔΠρΑθ 253/2012 ΔιΔικ 2013, 237.

4. – Από τις διατάξεις του άρθρου 389 της 14/1989 ΑγορΔ προκύπτει ότι υπάρχει υποχρέωση φόρτωσης του βυτιοφόρου μεταφοράς και διανομής υγρών καυσίμων με απόλυτη ακρίβεια, σύμφωνα με τις παραγγελίες των καταναλωτών/πρατηριούχων κ.λπ. που θα εξυπηρετήσει το βυτιοφόρο κατά το συγκεκριμένο δρομολόγιο και, συνεπώς, οποιοδήποτε πλεόνασμα βρεθεί, στο οποίο δεν δικαιολογείται σύμφωνα με τις παραγγελίες ή τις παραδόσεις που έχουν γίνει μέχρι τη στιγμή του ελέγχου, συνιστά παράβαση της παραπάνω διάταξης που δικαιολογεί την επιβολή διοικητικού προστίμου, ανεξαρτήτως υπαιτιότητας του διακινητή και ανεξαρτήτως

εάν οι παραδοθείσες ποσότητες είναι πράγματι ακριβείς. ΜΔΠρΑθ 255/2012 ΔιΔικ 2013, 240.

5. – Αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία ο αναιρεσείων καταδικάστηκε για παράβαση του Αγορανομικού Κώδικα. Ειδικότερα, στο αιτιολογικό της απόφασης αναφέρεται ότι το Δικαστήριο, για το σχηματισμό της περί ενοχής του αναιρεσείοντος κρίσης του, έλαβε υπόψη και την απολογία αυτού στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Έτσι, προκύπτει ότι ελήφθη υπόψη ως αποδεικτικό η απολογία του αναιρεσείοντος στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο με συγκεκριμένο περιεχόμενο, με τονισμένη μάλιστα την αποδεικτική της αξία, ώστε αυτή να βαρύνει ουσιωδώς στην κρίση για την ενοχή του. Από την επιτρεπτή επισκόπηση της αναγνωσθείσας πρωτοβάθμιας απόφασης, προκύπτει ότι ο αναιρεσείων δεν απολογήθηκε διότι ήταν απών στο Δικαστήριο αυτό και εκπροσωπήθηκε από συνήγορο. Συνεπώς, δεν πρόκειται για εκ παραδρομής αναφορά, αλλά για ασάφεια, η οποία προκύπτει από τα πρακτικά, ως προς τα ληφθέντα υπόψη αποδεικτικά μέσα, από τα οποία προέκυψαν τα κρίσιμα για την περί ενοχής του αναιρεσείοντος κρίση πραγματικά περιστατικά. ΑΠ 459/2013 ΠοινΔικ 2014, 192.

Ν. Τριάντος

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αγροτική νομοθεσία - Αγροτικά προϊόντα	1	Διανομή	6	Κλήροι οικοπεδικοί	5
Αγροτική φθορά	8	Δυτική Μακεδονία	2	Μεταγραφή	1, 2
Ακυρωτική διαφορά	7	Επίταξη	6	Νομέας	2
Απαλλοτρίωση	6	Ήπειρος	2	Παραχωρητήριο	1, 2
Αποζημίωση	6	Καλή πίστη	2	Χρησικτησία	1, 3, 4, 5
Αρμοδιότητα	7	Κατάτμηση	2, 3, 4, 5		

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Διατσίδης Μ.: Μεταβίβασις ιδανικού μεριδίου κληροτεμαχίου. - Παπαγιάννης Γ.: Η Δασική Ιδιοκτησία, Νομική Βιβλιοθήκη 2011, σ. 336.
- Τσούμας Β. / Δανηλάτου Α / Γκατζηρούλης Α. / Δουβίτσας Π.: Δίκαιο των Ακινήτων, τόμ. 5ος, σειρά: Ειδικά Θέματα του Δικαίου, 8/νησ σειράς: Τσούμας Β., Νομική Βιβλιοθήκη 2011, σ. 360. - Φεφές Μ.: Δίκαιο και οργάνωση των Αγροτικών Συνεταιρισμών, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σ. 216. - Χιονίδης Γ.: Ο σκοπός του Ν 666/1977 «Περί παραχωρήσεως κατεχομένων εκτάσεων του Δημοσίου» και η έννοια των λέξεων «συστηματικά φυτεία».

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

- Καρύμπαλη Γ.-Τσιτσίου: Επικύρωση ανώμαλης δικαιοπραξίας. Η περίπτωση των μεταβιβάσεων με ιδιωτικό έγγραφο βέβαιης χρονολογίας, ΕλλΔνη 2013, 1257.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Βασικά νομοθετήματα για την αγροτική νομοθεσία, είναι ο Αγροτικός Κώδικας (ΒΔ 29.10/6.12.1949), ο ΑΝ 2185/1952 και ο ΑΝ 821/1948 για τον αναδασμό. Θέματα αγροφυλακής προβλέπει και ρυθμίζει το ΝΔ 3030/1974, όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε μεταγενέστερα με το Ν 340/1976, όπου τροποποιούνται και συμπληρώνονται οι σχετικές διατάξεις για τη νομιμοποίηση και συνταξιοδότηση των οργάνων της αγροφυλακής.

1. – Μέχρι την έκδοση και μεταγραφή του παραχωρητηρίου, η κυριότητα του κλήρου ανήκει στο Δημόσιο, μη επιτρεπομένης της κτήσεως της κυριότητας με χρησικτησία από τον κληρούχο ή οιονδήποτε τρίτο. Επίσης για να έχει κύρος η υπό του κληρούχου προς τρίτο, υπό τους ως άνω περιορισμούς, εκποίηση του κλήρου δεν αρκεί μόνο η προεξόφληση του χρέους, αλλά πρέπει συνάμα να εκδόθηκε πριν τη μεταβιβαστική της κυριότητας πράξη και παραχωρητήριο υπέρ του αρχικού κληρούχου και να μεταγράφηκε αυτό στα οικεία βιβλία μεταγραφών. *ΑΠ 627/2014 ΝοΒ 2014,1905.*

2. – Μεταβίβαση κυριότητας των κλήρων των δημοσίων κτημάτων της Ηπείρου και της Δυτικής Μακεδονίας (ιμλιάκια). Οι υπό της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων ή του Δημοσίου, ως διαδόχου αυτής, αποκατασταθέντες κληρούχοι, πρόσφυγες ή γηγενείς, θεωρούνται ως καλής πίστεως νομείς των κλήρων από της εγκαταστάσεώς τους σε αυτούς. Επιτρέπεται στους κατά την εποικιστική νομοθεσία κληρούχους η διά δικαιοπραξίας εν ζωή εκποίηση των πάσης φύσεως κλήρων τους υπό τον περιορισμό, μεταξύ άλλων, της μη κατατήσεως των τεμαχίων της οριστικής διανομής. Οι κατά την ανωτέρω περίοδο αποκατασταθέντες μπασταινούχοι («κληρονομικοί νομείς» - καλλιεργητές) καθίστανται κύριοι του παραχωρηθέντος σε αυτούς κλήρου από της μεταγραφής του παραχωρητηρίου (άρθρα 26, 74, 79 παρ. 2, 180-203, 288 παρ. 1 και 2, 290 παρ. 1 Αγροτικού Κώδικα, 24 Αγροτικού Νόμου 2052, 1 παρ. 1 Ν 432/68, 4 ΑΝ 1539/38, 21 ΝΔ της 22.4/16.5.1926, 560 αριθ. 1 ΚΠολΔ). *ΑΠ 1176/2013 ΝοΒ 2014,301.*

3. – Μετά την έναρξη ισχύος του ΑΝ 431/1968 επιτρέπεται η απόκτηση, με τακτική ή έκτακτη χρησικτησία, της κυριότητας του κληροτεμαχίου, εφόσον δεν επέρχεται κατάτμηση αυτού, δηλαδή εφόσον αφορά ολόκληρο το κληροτεμάχιο και όχι τμήμα του. Συνακόλουθα δε η κτήση κυριότητας με χρησικτησία διαιρετού τμήματος κληροτεμαχίου δεν επιτρέπεται (ΑΠ 785, 960/2008). *ΑΠ 847/2013 ΝοΒ 2013,2499.*

4. – Είναι δυνατή η χωρίς τη θέληση του κληρούχου ή των κληρονόμων του κτήση από τρίτον της νομής ολόκληρου του κληροτεμαχίου που μπορεί να οδηγήσει στην κτήση της κυριότητας με τακτική ή έκτακτη χρησικτησία, υπό τον περιορισμό σε κάθε περίπτωση να μην κατατέμνονται τα τεμάχια της οριστικής διανομής. Ο περιορισμός αυτός της μη κατάτμησης ισχύει όχι μόνον όταν γίνεται με τη θέληση του κληρούχου, δηλ. με δικαιοπραξία, αλλά και στην περίπτωση απόκτησης της κυριότητας χωρίς τη θέληση αυτού, όπως με χρησικτησία (βλ. ΑΠ Ολ 15/2004, 606/76, ΑΠ 220/2010, 1183, 1694, 1873/2008, 866/2007, 1740/2005). *ΑΠ 408/2013 ΝοΒ 2014,1908.*

5. – Ο περιορισμός της μη κατάτμησης των τεμαχίων της οριστικής διανομής δεν ισχύει, εκτός άλλων περιπτώσεων,

και επί οικοπεδικών κλήρων. Μόνο η δικαιοπραξία, με την οποία μεταβιβάζεται οικόπεδο και εξαιτίας της οποίας δημιουργούνται μη άρτια οικόπεδα είναι άκυρη. Επομένως, δεν αποκλείεται η απόκτηση από τρίτον της κυριότητας επί τμήματος οικοπέδου με χρησικτησία, έστω και αν αυτή επάγεται τη δημιουργία οικοπέδων μη αρτίων, αφού στην περίπτωση αυτή δεν πρόκειται για μεταβίβαση με δικαιοπραξία (ΑΠ Ολ 606/1976, βλ. σχετ. ΑΠ Ολ 15/2004, 606/76, ΑΠ 1189/2012, 1134/2011, 220/2010, 1183, 1694, 1873/2008, 866/2007, 1740/2005). *ΑΠ 952/2013 ΝοΒ 2013,2507.*

6. – Με την αναγκαστική απαλλοτρίωση κατά τις διατάξεις του Αγκ προς αποκατάσταση ακτημόνων καλλιεργητών, το απαλλοτριωθέν περιέρχεται στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου πριν την καταβολή της αποζημιώσεως στον ιδιοκτήτη. Αυτό όμως ισχύει ως προς την έκταση που απαλλοτριώθηκε δυνάμει της απαλλοτριωτικής πράξεως, όχι δε και ως προς εκείνη που δεν περιλαμβάνεται σε αυτή και δη το ξένης ιδιοκτησίας μη απαλλοτριωθέν τεμάχιο, το οποίο από παραδρομή περιλήφθηκε στην οριστική διανομή απαλλοτριωθέντος, αφού αυτό λογίζεται μεν απαλλοτριωθέν κατά το άρθρο 242 παρ. 1 του Αγκ, δεν θίγεται όμως η επ' αυτού κυριότητα του ιδιοκτήτη. Θεωρείται όμως ότι και η έκταση αυτή τελεί σε κατάσταση νόμιμης επίταξης μέχρις όταν συντελεστεί η απαλλοτρίωση, η οποία επέρχεται από την πληρωμή της αποζημιώσεως στον ιδιοκτήτη (ΑΠ Ολ 33/2009, ΑΠ 1344/2006). *ΑΠ 2032/2013 ΝοΒ 2014,920.*

7. – Η δικαστική αμφισβήτηση της νομιμότητας διοικητικών πράξεων, που εκδόθηκαν πριν την 1.4.1978, κατ' εφαρμογή διατάξεων της αποκαταστατικής νομοθεσίας, όπως οι διατάξεις του Ν 1189/1972 και του Αγροτικού Κώδικα, με τις οποίες ορίζεται η διαδικασία εκδόσεως τίτλων παραχώρησης εκτάσεων προς δικαιούχους γεωργικής ή στεγαστικής αποκατάστασης, δεν προκαλεί διοικητική διαφορά ουσίας (περ. δ' παρ. 1 άρθρ. 7 Ν 702/1977) υπαγόμενη στην αρμοδιότητα των διοικητικών πρωτοδικείων, αλλ' ακυρωτική διαφορά (άρθρ. 1 παρ. ββ' ΠΔ 361/2001), υπαγόμενη στην αρμοδιότητα του Α' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας. *ΣτΕ 977/2014 ΠερΔικ 2014,95.*

8. – Διέλαβε η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία ο αναιρεσείων κηρύχθηκε ένοχος για την αξιόποινη πράξη της αγροτικής φθοράς, την απαιτούμενη ειδική και εμπειρισταμένη αιτιολογία, αφού αναφέρει: α) τον τρόπο με τον οποίο από τις παράνομες ενέργειές του επήλθε η καταστροφή των οπωροφόρων δένδρων, β) το ύψος της ζημίας που προκλήθηκε, γ) την αλλοτριότητα των καταστραφέντων οπωροφόρων δένδρων και δ) τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ των παρανόμων ενεργειών του αναιρεσείοντος και της επελθούσας καταστροφής. *ΑΠ 848/2013 ΠοινΔικ 2014,648.*

Ν. Τριάντος

ΑΓΩΓΗ (ΔιοικΔικον)

[Βλ. και λ. Αρμοδιότητα (ΔιοικΔικον), Δημόσιο - Δημόσια Διοίκηση, Δικαιοδοσία (ΔιοικΔικον)]

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αγωγή (ΔιοικΔικον) 1	Αρχή Χρηστής Διοίκησης 5	Επιτόκιο δημοσίου 6
Αγωγή αναγνωριστική 10	Βλάβη ηθική 9	Ευθύνη αστική δημοσίου 1, 5, 7, 9
Αγωγή δεύτερη 5, 9	Διαφορές Ελεγκτικού Συνεδρίου 7	Εφάπαξ βοήθημα 8
Αγωγή ευθεία 13	Διαφορές ιδιωτικές 1	Όργανοι Κοινωνικής Ασφάλισης 6
Αγωγή ορισμένη 5	Διαφορές ουσίας 3	Όριο εκκλιτού 13
Αγωγή συμπληρωματική 9	Δικαστήριο ειδικό άρθρου 88 Σ 2	Παραγραφή 2
Αγωγής καταχρηστική άσκηση 5	Δικαστικό ένσημο 10	Παραγραφή κύριας απαίτησης 11
Αγωγής παραδεκτό 4, 8, 10	Δικαστικοί Λειτουργοί 2	Παραπομπή στο αρμόδιο δικαστήριο 7
Αδικαιολόγητος πλουτισμός 11	Ένταλμα πληρωμής 3	Παρέμβαση 4
ΑΕΔ 3	Εξέταση μαρτύρων 5	Περιοδικές παροχές 13
Αιτιώδης σύνδεσμος 5	Επικουρικός χαρακτήρας 11	Προηγούμενη διοικητική προσφυγή 8
Αναπομπή στο αρμόδιο δικαστήριο 7	Επιτόκιο 6% 2, 4	Προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης 12

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Γώγου Κ.:** Η δικαστική προσβολή παραλείψεων της Διοίκησης. 2005. - **Δαγτόγλου Π.:** Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο. 2014. - **Ο ίδιος:** Γενικό Διοικητικό Δίκαιο. - **Δελγκωστόπουλος Σ.:** Ερμηνεία του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. 2008. - **Καρατζά Λ.:** 4 Κώδικες συν 37, 41ή έκδοσ. Νομική Βιβλιοθήκη. 2015. - **Κόρσος Δ.:** Εισηγήσεις Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου. 2013. - **Κουκούτσας Γ. / Λιάσκα Ε. / Πυργάκης Δ.:** Διαγράμματα Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου. 2012. - **Κούνδουρος Α.:** Διοικητικές Διαφορές. Αίτηση ακυρώσεως - Αγωγή. 2η έκδ. 2011. - **Λαζαράτος Π.:** Η αγωγή στο Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο. 1998. - **Ο ίδιος:** Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο. 2013. - **Ο ίδιος:** Μελέτες. Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο. 2013. - **Μαρινάκης Π. / Πανταζόπουλος Π. (επιμ.):** Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο. 2011. - **Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά Α.:** Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου. 2013. - **Μωυσίδης Β.:** Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας. 2012. - **Ράικος Δ.:** Το εισαγωγικό δικόγραφο της αγωγής, Νομική Βιβλιοθήκη. 2010. - **Σπηλιωτόπουλος Επ.:** Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου τ.1 και τ.2, 14η έκδ., Νομική Βιβλιοθήκη. 2011. - **Φορτσάκης Θ.:** Διοικητική Δικονομία. Νομική Βιβλιοθήκη. 10η έκδ. 2013. - **Φορτσάκης Θ. / Πανταζόπουλος Π. (επιμ.):** Διοικητική Δικονομία-Ελληνική Νομοθεσία. 2013. - **Χατζητζανής Ν.:** Δικονομία Διοικητικών Διαφορών. 1999. - **Ο ίδιος:** Ερμηνεία του Κώδικος Διοικητικής Δικονομίας. 2002. - **Χρυσανθάκης Χ. (επιμ.):** Εφαρμογές Διοικητικού Ουσιαστικού και Δικονομικού δικαίου. 2009. - **Ο ίδιος (επιμ.):** Εφαρμογές Διοικητικού Ουσιαστικού και Δικονομικού Δικαίου [5], Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, Διοικητικό Πρωτοδικείο. Νομική Βιβλιοθήκη. 2010. - **Ο ίδιος (επιμ.):** Διαγράμματα Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου, 2η έκδ. Νομική Βιβλιοθήκη. 2013. - **Ο ίδιος (επιμ.):** Διαγράμματα Γενικού & Ειδικού Διοικητικού Δικαίου. Νομική Βιβλιοθήκη. Αθήνα. 2013. - **Ο ίδιος (επιμ.):** Διοικητική Δικονομία, Ερμηνεία κατ' άρθρο. Νομική Βιβλιοθήκη. 2014. - **Ο ίδιος (με συνεργ. Π. Πανταζόπουλου):** Εισηγήσεις Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου. 2014.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Άρθρα 105-106 ΕισΝΑΚ. Άρθρα 71 επ. Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Ν 2717/1999, ΦΕΚ Α' 97/17.5.1999). Άρθρο 9 Διατάγματος της 26.6-10.7.1944 Περί Κώδικος των Νόμων περί δικών του Δημοσίου. Άρθρο 3 παρ. 7 Ν 2522/1997. Άρθρο 11 Ν 3242/2004. Ν 3900/2010, Ν 3943/2011 και Ν 3994/2011. Ν 4055/2012.

1. – Ευθύνη του Δημοσίου σε αποζημίωση κατά το άρθρο 105 του ΕισΝΑΚ. Πότε ιδρύεται δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων για την εκδίκαση των αγωγών αποζημίωσης. Παράλειψη του Ελληνικού Δημοσίου επί 24 έτη να αναγνωρίσει ως πολεμική τη δράση των ελληνικών στρατευμάτων που απεστάλησαν στην Κύπρο προς αντιμετώπιση της τουρκικής εισβολής τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο το 1974. Η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης γεννήθηκε και κατέστη δικαστικώς επιδιώξιμη, μετά την πάροδο ευλόγου χρόνου από την συντέλεση των κρίσιμων γεγονότων, που συμπληρώθηκε, πάντως, πριν από την 11η.6.1985. Για την εκδίκαση της ένδικης αγωγής δικαιοδοσία έχουν τα πολιτικά δικαστήρια. *ΣτΕ 3518/2013 επταμ. ΕΔΔΔΔ 2014, 187 (περίλ.).*

2. – Δικαστικοί λειτουργοί. Όταν αποστέλλονται με εκπαιδευτική άδεια στην αλλοδαπή λαμβάνουν διπλάσιες αποδοχές, κατ' εφαρμογή του άρθρου 46 παρ. 7 του Ν 1756/88. Το άρθρο 14 παρ. 2 του Ν 2521/97 αντίκειται στο άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος. Η ένδικη αγωγή, ασκηθείσα πριν τις 7.8.2002, δεν ανήκει στη δικαιοδοσία του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος. Το άρθρο 21 του ΚΝΔΔ, περί επιτοκίου 6% για τις οφειλές του Δημοσίου, δεν αντίκειται στο Σύνταγμα. Οι απαιτήσεις των δικαστικών λειτουργών από αποδοχές υπόκεινται σε διετή παραγραφή, που αρχίζει από τη γένεση αυτών. Μερικά δεκτές η ανάιρεση, η έφεση και η αγωγή. *ΣτΕ 1174/2014 επταμ. ΕΔΔΔΔ 2014, 581 (περίλ.).*

3. – Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο. Αποφατική σύγκρουση δικαιοδοσίας αποφάσεων του Τριμ. Διοικ. Πρωτ. Αθ. και του Ε. Σ. Αίτηση μονίμου υπαλλήλου της ΥΠΑ για καταβολή επιδότησης αγοράς κατοικίας σε παραμεθόριο περιοχή σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 4 του Ν 2085/92. Εμπροθέσμως ασκείται η υπό κρίση αίτηση. Η διάταξη του άρθρου 98 παρ. 1 του Συντ. δεν καθιερώνει δικαιοδοσία του Ε.Σ. να εκδίδει ένδικο βοήθημα στρεφόμενο κατά πράξεως Υπηρεσίας Δημοσιονομικού Ελέγχου, με την οποία αυτή αρνείται την έκδοση εντάλματος πληρωμής δημόσιας δαπάνης. Το ένδικο βοήθημα που άσκησε ο αιτών (προσφυγή - αγωγή), κατά το μέρος που με αυτό ζητείται η ακύρωση της άρνησης της Διοίκησης να καταβάλει στον αιτούντα επιδότηση για αγορά κατοικίας αποτελεί αίτηση ακυρώσεως, για την εκδίκαση της οποίας δικαιοδοσία έχουν τα Διοικ. Εφετεία. Το ένδικο βοήθημα, κατά το μέρος που ζητείται η επιδίκαση ποσού, αποτελεί αγωγή, για την εκδίκαση της οποίας δικαιοδοσία έχουν τα διοικητικά πρωτοδικεία. Αίρει την αποφατική σύγκρουση δικαιοδοσίας μεταξύ του Ε.Σ. και του Διοικ. Δικ. υπέρ της δικαιοδοσίας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Παραπέμπει την υπόθεση εν μέρει στο Τριμ. Διοικ. Εφ. Αθ. και εν μέρει στο Τριμ. Διοικ. Πρωτ. Αθ. *ΑΕΔ 29/2013 ΕΔΔΔΔ 2014,699 (παρ. Τ. Προυσανίδη).*

4. – Εν προκειμένω, στην παρούσα δίκη ενώπιον της Ολομελείας παρεμβαίνει, υπέρ της αναιρεσιβλήτου εταιρείας, με το από 25.8.2011 δικόγραφο, η ανώνυμη εταιρεία, με την επωνυμία «...», ισχυριζόμενη ότι τίθεται ζήτημα συνταγματικότητας της, παρεμφερούς προς τη διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, διατάξεως του άρθρου 7 παρ. 2 του ΝΔ 496/74 (Α' 204), στη δίκη που εκκρεμεί, με την άσκηση της από 12.2.2009 αγωγής της, ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, κατά του ΝΠΔΔ με την επωνυμία «ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ Μ.Τ.Σ.» (Ν.Ι.Μ.Τ.Σ.), με αίτημα να της καταβληθεί συγκεκριμένο ποσό, ως οφειλόμενο τίμημα από την εκτέλεση της υπ' αριθ. 59/24.12.2004 συμβάσεως προμηθείας ιατροτεχνολογικού υλικού, με το νόμιμο τόκο υπερημερίας, υπολογιζόμενο σύμφωνα με το ΠΔ 166/2003, Α' 138 (κατ' άρθρο 4 παρ. 4 του διατάγματος αυτού, δηλαδή «...με βάση το επιτόκιο που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ... προσαυξημένο κατά επτά εκατοστιαίες μονάδες, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη σύμβαση...»). Υπό τα δεδομένα, όμως, αυτά, και ενόψει του ότι η προαναφερθείσα διάταξη του Ν 2479/97 είναι, λόγω του ειδικού χαρακτήρα της, στενώς ερμηνευτέα, η εν λόγω παρέμβαση είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη, διότι κατά τα ως άνω εκτεθέντα, στην ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου εκκρεμή δίκη της παρεμβαίνουσας εταιρείας δεν τίθεται το αυτό ζήτημα, αλλά, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της ίδιας, ζήτημα συνταγματικότητας άλλης διατάξεως, έστω και παρεμφερούς, που αφορά τα ΝΠΔΔ, δηλαδή του άρθρου 7 παρ. 2 του ΝΔ 496/74 και όχι της, εν προκειμένω, επίμαχης διατάξεως του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, πέραν του ότι στη δίκη εκείνη, ενόψει του χρόνου συνάψεως της συμβάσεως προμηθείας, υπάρχει πεδίο εφαρ-

μογής του προαναφερθέντος ΠΔ 166/2003, γεγονός που δεν συντρέχει στην υπό κρίση υπόθεση, η οποία αφορά συμβάσεις παροχής υπηρεσιών συναφθείσες το 2001, δηλαδή προ της ενάρξεως ισχύος του προεδρικού αυτού διατάγματος. *ΣτΕ Ολ 2114/2013 ΕΔΔΔΔ 2014,944 (περίλ.).*

5. – Ευθύνη του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ σε αποζημίωση. Προϋποθέσεις. Παράνομη είναι και κάθε πράξη ή παράλειψη που παραβιάζει τις αρχές της χρηστής διοικήσεως και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Απαιτείται η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της παράνομης πράξης ή παράλειψης και της επελθούσας ζημίας. Έκταση του αναιρετικού ελέγχου της σχετικής κρίσης. Το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Πότε συντρέχει περίπτωση υπερβάσεως των άκρων ορίων της εξουσίας του δικαστηρίου της ουσίας κατά τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης. Προσεβλήθη παράνομη η προσωπικότητα του αναιρεσείοντα ως επιστήμονα, ερευνητή και πανεπιστημιακού διδασκάλου, διότι δεν μπόρεσε να ασκήσει τα καθήκοντά του ως καθηγητής καρδιακής χειρουργικής και διευθυντής πανεπιστημιακής κλινικής. Το Δημόσιο είχε υποχρέωση ιδρύσεως και εγκαταστάσεως της καρδιοχειρουργικής κλινικής αλλά και εξασφαλίσεως της αναγκαίας για τη λειτουργία της χρηματοδοτήσεως και ήταν συνυπόχρεο με το Πανεπιστήμιο για την αποκατάσταση της ζημίας του αναιρεσείοντα. Το γεγονός ότι ο αναιρεσείων είχε εγείρει άλλη αγωγή αποζημιώσεως, από το δικόγραφο της οποίας παραιτήθηκε, δεν καθιστούσε καταχρηστική την άσκηση της νεότερης αγωγής. Οι επίδικες αξιώσεις δεν είχαν παραγραφεί, διότι γεννήθηκαν μετά την έκδοση της κυα περί εγκαταστάσεως της κλινικής σε Νοσοκομείο. Δεν υπήρχε, ως προς το διαφυγόν κέρδος, ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παρανόμου παραλείψεως λειτουργίας της πανεπιστημιακής κλινικής και της απώλειας των εισοδημάτων του αναιρεσείοντα στις ΗΠΑ. Ορθά κρίθηκε ότι η αγωγή ορισμένη. Η εξέταση μαρτύρων απόκειται στη διακριτική ευχέρεια των δικαστηρίων της ουσίας, η δε απόρριψη σχετικού αιτήματος δεν υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο. *ΣτΕ 2202/2014 ΕΔΔΔΔ 2014,947 (περίλ.).*

6. – Οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης και τόκος υπερημερίας επί ληξιπρόθεσμων οφειλών, όπως επί συμπληρωματικού εφάπαξ βοηθήματος. Οι φορείς Γενικής Κυβέρνησης, στους οποίους ανήκουν οι Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης, συνιστούν ενιαίο σύνολο για τον υπολογισμό της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος. Η διατήρηση για τα εν λόγω νομικά πρόσωπα επιτοκίου 6%, ήτοι μικρότερου από εκείνο που ισχύει για τις οφειλές των ιδιωτών, δικαιολογείται από λόγους επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος, συνδεόμενους και με τη διαφύλαξη του υπάρχοντος ασφαλιστικού κεφαλαίου. Το άρθρο 7 παρ. 2 του ΝΔ 496/74 συνιστά επιτρεπτή προνομιακή μεταχείριση των ΝΠΔΔ και δεν αντίκειται στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5, 17, 20 παρ. 1 και 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής, καθώς και στα άρθρα 2 παρ. 3 περ. α', β', 14 και 26 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά

και πολιτικά δικαιώματα. Απορρίπτεται η αναίρεση. *ΣτΕ Ολ 2115/2014 ΕΔΚΑ 2014,580 (σημ. Ε. Μυλωνά).*

7. – Στην έννοια των διαφορών, οι οποίες υπάγονται στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά το άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος, περιλαμβάνονται κι' εκείνες που αναφύονται από την άσκηση αγωγών αποζημίωσης εις βάρος του Δημοσίου, κατά το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, όταν η παράνομη και ζημιογόνος πράξη αποδίδεται στα όργανα της συνταξιοδοτικής διοίκησης ή όταν η αποζημίωση που διεκδικείται αφορά στην αποκατάσταση ζημίας που επήλθε στον ενάγοντα εξαιτίας της μέχρι Ζετίας αναδρομής στα οικονομικά αποτελέσματα της πράξης κανονισμού σύνταξης του, κατ' άρθρο 60 του Συνταξιοδοτικού κώδικα. Οι υποθέσεις που δεν ανάγονται σε χρόνο προγενέστερο της τριετίας κατά το ανωτέρω άρθρο, υπάγονται στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Παραπομπή στο αρμόδιο δικαστήριο. Είναι δυνατή η παραπομπή από το Ελεγκτικό Συνέδριο προς το αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο βάσει του άρθρου 12 του ΚΔΔ., όχι όμως και η αναπομπή. Δεν είναι επιτρεπτό να ζητείται με αγωγή η αναγνώριση έννομης σχέσης δημοσίου δικαίου και δη για το μέλλον. *ΕΛΣ 4014/2013 ΕΔΚΑ 2014,688.*

8. – Αγωγή αποζημίωσης λόγω παράλειψης του Ταμείου Ασφαλίσεως Προσωπικού Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος να χορηγήσει σε ασφαλισμένο το σύνολο του εφάπαξ βοηθήματος. Μη νόμιμα το δικάσαν δικαστήριο έκρινε ότι για το παραδεκτό της αγωγής απαιτείτο η προηγούμενη άσκηση προσφυγής ενώπιον του αρμοδίου οργάνου του ταμείου. Εφαρμοστέα η παρ. 5 του άρθρου 71 του ΚΔΔ, ως είχε προ της αντικαταστάσεώς της με τον Ν 3659/2008. Δεκτή η αναίρεση. *ΣτΕ 1766/2012 επταμ. ΕΔΚΑ 2013,848, Διδικ 2013,618.*

9. – Ευθύνη του Δημοσίου για αποζημίωση, κατ' άρθρο 105 ΕισΝΑΚ - προϋποθέσεις, έκταση ευθύνης. Σε περίπτωση προσδιορισμού του ποσού της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, το δικαστήριο της ουσίας δεν πρέπει ούτε να υποβαθμίζει την απαξία της πράξης επιδικάζοντας υπερβολικά χαμηλό ποσό ούτε να καταλήγει, με ακραίες εκτιμήσεις, στον υπέρμετρο πλουτισμό του ενός μέρους. Η αστική ευθύνη του Δημοσίου είναι αντικειμενική, με την έννοια ότι δεν απαιτείται η συνδρομή υπαιτιότητας του ζημιωσαντος οργάνου για τη θεμελίωση της ευθύνης. Απαγόρευση άσκησης δεύτερης αγωγής. Μπορεί κατ' αρχήν να ζητηθεί με νέα αγωγή συμπληρωματική χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του ζημιωθέντος από μεταγενέστερες συνέπειες στην υγεία του σε σχέση με εκείνες που είχε υπόψη του κατά την άσκηση της αρχικής του αγωγής και οι οποίες οφείλονταν μεν στο ζημιογόνο γεγονός, δεν μπορούσαν όμως να προβλεφθούν κατά την άσκηση της πρώτης αγωγής του παθόντος. *ΔΕφΑΘ 3155/2013 Διδικ 2014,183.*

10. – Ο Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας εξαρτά με το άρθρο 274 το παραδεκτό της καταψηφιστικής αγωγής από την καταβολή δικαστικού ενσήμου, παραπέμποντας στον Ν ΓΠΟΗ/1912, όπως εκάστοτε ισχύει, για τον προσδιορισμό του

ύψους του. Αντιθέτως, η αναγνωριστική αγωγή του άρθρου 73 παρ. 2 περ. β' του ΚΔΔ δεν υπόκειται σε δικαστικό ένσημο, καθώς για αυτήν δεν γίνεται σχετική παραπομπή στον Ν ΓΠΟΗ/1912. Οι σχετικές δε διατάξεις των νόμων 3994/2011 και 4055/2012 δεν δύναται να θεωρηθεί ότι τροποποίησαν το άρθρο 274 ΚΔΔ, αφού αυτές αφορούν αποκλειστικά στις διαφορές που υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, καθ' όσον εξαιρούν από το τέλος δικαστικού ενσήμου τις αναγνωριστικές αγωγές για διαφορές των άρθρων 663, 677, 681Α και 681Β ΚΠολΔ (αντιστοίχως εργατικές διαφορές, διαφορές από αμοιβές για παροχή εργασίας, διαφορές από αυτοκίνητα και διατροφή) καθώς και τις αγωγές για την εξάλειψη υποθήκης και προσημειώσεως και εκείνες που αφορούν στην ακύρωση πλειστηριασμού, δηλαδή σε διαφορές που, λόγω της φύσεώς τους ως ιδιωτικών, δεν εκδικάζονται από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Συνεπώς, πρόθεση του νομοθέτη ήταν να ρυθμίσει εκ νέου το θέμα της καταβολής δικαστικού ενσήμου μόνο για τις διαφορές της δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων και όχι να επιβάλει για το σύνολο (πλην των ως άνω εξαιρέσεων) των αναγνωριστικών αγωγών, και των δύο δικαιοδοσιών, την υποχρέωση καταβολής του. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση αγωγή, της οποίας το αίτημα ετράπη σε αναγνωριστικό, δεν υπόκειται σε δικαστικό ένσημο. *ΔΠρΘεσ 3283/2013 Διδικ 2014,380.*

11. – Η αγωγή από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό έχει επικουρικό χαρακτήρα και μπορεί να ασκηθεί μόνον αν λείπουν οι προϋποθέσεις της αγωγής από σύμβαση ή αδικοπραξία, με την οποία ο ενάγων μπορεί να ασκήσει τις αξιώσεις του από αυτές. Η αγωγή του αδικαιολόγητου πλουτισμού δεν μπορεί να ασκηθεί, αν η κυρία απαίτηση έχει παραγραφεί, αφού ο εντεύθεν επελθών πλουτισμός του οφειλέτη οφείλεται σε νόμιμη αιτία. *ΔΕφΑΘ 630/2013 Διδικ 2014,359.*

12. – Εκκρεμούσης αγωγής και κατόπιν σχετικής αιτήσεως του ενάγοντος, το δικαστήριο, εφόσον κρίνει ότι υφίσταται λόγος προσωρινής ρύθμισης της κατάστασης, μπορεί να διατάξει προς τούτο κάθε πρόσφορο κατά την κρίση του μέτρο. Δεδομένου ότι ο ΚΔΔ προβλέπει αγωγή μόνο προς ικανοποίηση αξιώσεων χρηματικού περιεχομένου, πρέπει και η αιτούμενη προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης να κατατείνει στην εξασφάλιση χρηματικού περιεχομένου αξιώσεων του ενάγοντος. Είναι δυνατό, συντρεχουσών των προϋποθέσεων του νόμου, να επιδικαστεί προσωρινώς μέρος της απαίτησης για την οποία ασκήθηκε καταψηφιστική αγωγή, εφόσον η απαίτηση αφορά αποκατάσταση περιουσιακής ζημίας και όχι χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. *ΔΠρΠειρ 5081/2013 Διδικ 2014,827.*

13. – Ενόψει του ότι η αποζημίωση, ως εκ της φύσεώς της, δεν αποτελεί, κατ' αρχήν, περιοδική παροχή, σε περίπτωση εφέσεως κατά αποφάσεως, με την οποία επιδικάζεται αποζημίωση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 105 και 106 του ΕισΝΑΚ για αποκατάσταση ζημίας που προκλήθηκε από παράνομη πράξη ή παράλειψη των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, η δια-

φορά, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 92 παρ. 4 του ΚΔΔ, δεν έχει ως αντικείμενο περιοδική παροχή, έστω και αν η υποκείμενη αιτία της σχετικής αξίωσης αποτελεί περιοδική παροχή. Για την ταυτότητα του λόγου, το ίδιο πρέπει να γίνει δεκτό και επί ευθείας αγωγής, όταν η υποκείμενη αιτία της αξίωσης συνιστά περιοδική παροχή, όπως επί αγωγής για καταβολή αποδοχών, η υποχρέωση καταβολής των οποίων προκύπτει ευθέως από το νόμο, γιατί και σε αυτή την περίπτωση το αντικείμενο της διαφοράς περιορίζεται στο

αιτούμενο ποσό της διαφοράς αποδοχών, δεδομένου ότι η εν λόγω διαφορά αποδοχών ζητείται για ορισμένο παρελθόν διάστημα και όχι και για το μέλλον, όπως συμβαίνει επί προσφυγής με αντικείμενο περιοδικές παροχές. Συνεπώς, η εξαίρεση από τον κανόνα του απαράδεκτου της ασκήσεως εφέσεως λόγω ποσού, περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις περιοδικών παροχών που διεκδικούνται με προσφυγή ουσίας. ΔΕφαΘ 2908/2013 Διδικ 2014,657.

Π. Τσόγκας

ΑΓΩΓΗ (ΠολΔ)

[Βλ. και λ. Αρμοδιότητα (ΠολΔ), Βιβλία Διεκδικήσεων, Διάδικοι (ΠολΔ), Δικαιοδοσία (ΠολΔ), Δίκη (Πολιτική), Δικόγραφο, Εκκρεμοδικία, Έννομο συμφέρον (ΠολΔ), Επίδοση (ΠολΔ), Νομιμοποίηση, Παραγραφή (ΑσΔ - ΕμπΔ) κ.λπ.]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Δικόγραφο της αγωγής	4. Συνέπειες άσκησης της αγωγής.....	65-67
I. Στοιχεία ορισμένου του δικογράφου της αγωγής.....	5. Παραίτηση και αποδοχή της αγωγής.....	68-74
II. Αοριστία του δικογράφου της αγωγής.....	6. Είδη αγωγών	
III. Περιπτώσιολογία.....	I. Αναγνωριστική και καταψηφιστική αγωγή.....	75-85
IV. Σώρευση στο ίδιο δικόγραφο αγωγών/αιτημάτων/νομίμων βάσεων.....	II. Διεκδικητική αγωγή.....	86-90
2. Στοιχεία της αγωγής	III. Ευθεία και πλαγιαστική αγωγή.....	91
I. Νομιμοποίηση.....	IV. Αρνητική αγωγή.....	92-93
II. Έννομο συμφέρον.....	V. Παρεμπόμπουσα αγωγή.....	94
III. Βάση αγωγής.....	VI. Συλλογική αγωγή.....	95
IV. Αίτημα αγωγής.....	VII. Αγωγή κακοδικίας.....	96-97
3. Άσκηση και συζήτηση της αγωγής.....	7. Συνεκδίκαση αγωγών.....	98

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΗΤΗΡΙΟ

Αγωγή (ΠολΔ) 1	Αγωγή για επιδίκαση μεσιτικής αμοιβής 22	Αγωγή ορισμένη 2
Αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού 12	Αγωγή για επιδίκαση οφειλόμενων αποδοχών 20, 21	Αγωγή παρεμπόμπουσα 94
Αγωγή αναγνωριστική 40, 49, 75, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 89	Αγωγή για καταβολή μισθώματος και απόδοση του μισθίου λόγω καταγγελίας 31	Αγωγή περί κλήρου 84
Αγωγή από αδικοπραξία για ακάλυπτη επιταγή 17	Αγωγή για καταδίκη σε δήλωση βουλήσεως 76	Αγωγή περί παροχής διόδου στο γείτονα 8
Αγωγή από αδικοπραξία επί παράνομης αφαίρεσης πράγματος 18	Αγωγή διαζυγίου 57	Αγωγή πλαγιαστική 91
Αγωγή από μη γνήσια διοίκηση αλλοτρίων 9	Αγωγή διανομής κοινού ακινήτου 7	Αγωγή συλλογική 95
Αγωγή αποζημίωσης 42	Αγωγή διάρρηξης καταβολητικής δικαιοπραξίας 6, 13, 14, 15, 16	Αγωγή συμμετοχής στα αποκτήματα 32
Αγωγή αποζημίωσης για δαπάνες αποκατάστασης βλάβης πράγματος 11	Αγωγή διεκδικητική 39, 86, 87, 88, 89, 90	Αγωγή συνεισφοράς 37
Αγωγή αποζημίωσης για διαφυγόντα κέρδη 25, 26, 27	Αγωγή εργολάβου για επιδίκαση αμοιβής 23, 24	Αγωγής αίτημα 55, 60
Αγωγή αποζημίωσης για δυσφημιστικές διαδόσεις κατά δικηγόρου 33	Αγωγή κακοδικίας κατά δικηγόρου 97	Αγωγής αιτήματος μεταβολή 58
Αγωγή αρνητική 39, 40, 92	Αγωγή κακοδικίας κατά συμβολαιογράφου 96	Αγωγής αιτήματος περιορισμός 58, 59
Αγωγή αρνητική αναγνωριστική 80	Αγωγή κατά Δημοσίου 89	Αγωγής αοριστία 5, 20, 26, 28, 30, 87, 88
Αγωγή ασφαλιστή 34	Αγωγή καταψηφιστική 76	Αγωγής αοριστία νομική 4
	Αγωγή κύρια 94	Αγωγής αοριστία ποσοτική 4
		Αγωγής άρνηση 90
		Αγωγής αρνητικής αίτημα 93
		Αγωγής βάση 55, 56, 57
		Αγωγής βάση ιστορική 86
		Αγωγής βάσης μεταβολή 52, 53, 54

Αγωγής έγερση 46	Αποζημίωση σε εφάπαξ κεφάλαιο 60	Ματαιώση 70
Αγωγής επανέγερση 61	Αρμοδιότητα καθ' υλην 41	Νομικού προσώπου εκπροσώπηση 36
Αγωγής επίδοσης συνέπειες 65, 66, 67	Αρχή τήρησης προδικασίας 52, 53	Νομιμοποίηση 43, 44, 48, 81
Αγωγής επικουρικής άσκηση 63	Αυτεπάγγελτη έρευνα δικαστηρίου 2	Νομιμοποίηση νομικού προσώπου 46
Αγωγής θεραπεία αοριστίας 6	Βάρος απόδειξης 80	Νομιμοποίησης έλλειψη 43, 45
Αγωγής πρώτη συζήτηση 64	Δεδικασμένο 16	Παραγραφή 96
Αγωγής στοιχεία ορισμένου 1, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 96, 97	Δευτεροβάθμιο δικαστήριο 88	Παραίτηση από δικαίωμα αγωγής 72
Αγωγής συζήτηση 70	Δημόσιο ως κληρονόμος 79	Παραίτηση από δικόγραφο αγωγής 73, 74
Αγωγών συνεκδικαζόμενων αυτοτέλεια 98	Διάδικος 3	Παραίτηση από δικόγραφο της αγωγής 68, 69, 71, 72
Αγωγών σώρευση 38, 39, 40, 41, 42	Διαδίκων κλήτευση 62	Παραίτηση από την επίσπευση της συζήτη- σης 70
Ακίνητα "αγνώστου ιδιοκτήτη" 89	Διατάραξη έννοια 93	Πατρότητα τέκνου 81
Ακυρότητα απόφασης τροποποίησης κατα- στατικού α.ε. 85	Δικαίου κανόνες 2	Πληρεξουσιότητα 72
Αναβολή συζήτησης αγωγής 62	Δικαίωμα κληρονομικό 79, 84	Πρόσθεση 19
Αναγνώριση κληρονομικού δικαιώματος σε ακίνητο 73	Δικάσιμος μετ' αναβολή 62	Προτάσεις 6, 54
Αναγνώριση κύρους υπομνηστικών σύμ- βασης 30	Δικαστήριο πρωτοβάθμιο 54	Πώληση 10
Αναιρετικός έλεγχος 4, 44, 50	Δικαστικό ένσημο 82, 83	Συγχώνευση ανώνυμης εταιρείας 48
Αναπομπή 64	Δίκη εκκρεμής 48	Συζήτηση ουσίας υπόθεσης προφορική 68
Αντιπρόσωπος άμεσος 54	Ελάττωμα πραγματικό 10	Σύμβαση εντολής 28, 29
Αξιώσεων σώρευση 41	Εναγωγή διαζευκτική 38, 47	Συναίνεση εναγομένου 68
Αξίωση από επιταγή 42	Εναγωγή επικουρική 47	Τέλος δικαστικού ενσήμου 76
Αποδεικτικά μέσα 97	Ένομη σχέση 75	Τήρηση τύπου 73
	Ένομο συμφέρον 49, 50, 51, 77, 78, 91	Τοκογονία ληξιπρόθεσμου χρέους 65
	Ένσταση 90	Υποκατάσταση 34
	Επίδικση προμηθειών εμπορικού αντιπρο- σώπου 35	Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης 95
	Έφεση 56, 71	
	Κτηματολογικές εγγραφές 89	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Αλεξάκης Ι. / Αλισιώτη Σ.:** Στοιχεία Πολιτικής Δικονομίας. ΙΙ. Ένδικα βοηθήματα, ειδικές διαδικασίες, ασφαλιστικά μέτρα, αναγκαστική εκτέλεση, Αντ.Ν. Σάκκουλας. 2012. - **Αλισιώτη Σ./Αλεξάκης Ι.:** Στοιχεία Πολιτικής Δικονομίας. Ι. Εισαγωγή, Δίκη γενικά, Διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια, Απόδειξη, Αντ.Ν. Σάκκουλας. 2012. - **Απαλαγάκη Χ. (επιμ.):** Εφαρμογές Πολιτικής Δικονομίας. Νομική Βιβλιοθήκη. 2008. - **Απαλαγάκη Χ./ Αρβανιτάκης Π./ Γέσιου-Φαλτσή Π./ Σοφιαλίδης Απ.:** Η πολιτική δικονομία από τη θεωρία στην πράξη. Σάκκουλας. 2013. - **Γέσιου-Φαλτσή Π.:** Η δικονομική έννομη τάξη ΙΙΙ. 2009. - **Γέσιου-Φαλτσή Π. / Νίκας Ν. / Καΐσης Α.:** Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας και Εισαγωγικός νόμος, 5η έκδ. 1998. - **Γέσιου-Φαλτσή Π. / Τέλλης Ν. / Αρβανιτάκης Π.:** Ο ΚΠολΔ μετά τον Ν 2915/2001. - **Γεωργιάδης Α.:** Εισαγωγή και θεμελιώδεις έννοιες αστικού δικονομικού δικαίου. 1997. - **Γίδιου:** Πρακτικά θέματα αστικού δικαίου με δικονομικές παρεμβάσεις και νομολογιακές εφαρμογές. 1997. - **Γιαννοπούλου Ε. / Ζόμπολας Τ. / Καλαντζής Χ. / Κατράς Ι. / Μπλάτσιος Α. / Τσικουρή Μ.:** Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας τόμ. Α' άρθρα 1-494 Σχόλια - Νομολογία. Νομική Βιβλιοθήκη 1998. - **Οι ίδιοι:** Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας τόμ. Β' άρθρα 495-738 Σχόλια - Νομολογία. Νομική Βιβλιοθήκη. 1999. - **Οι ίδιοι:** Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας τόμ. Γ' άρθρα 739-1054 και Εισαγωγικός Νόμος Σχόλια - Νομολογία. Νομική Βιβλιοθήκη. 1999. - **Γρύλλης Σ.:** Διαδικασία Πολυμελούς (2915/2001). - **Δημοσθένους Π.:** Η υποθηκική αγωγή του προσημειούχου δανειστού. Ανάτυπο από το Αφιέρωμα εις Γεώργιον Ίω. Οικονομόπουλον. - **Ο ίδιοι:** Η αχρησία της κυριότητας, η παραγραφή της διεκδικητικής αγωγής και οι συνέπειες τούτων. Ανάτυπο από τον τόμο «Μνήμη Ν. Βερβεσού». - **Διαμαντόπουλος Γ.:** Η ανταγωγή κατά τον ΚΠολΔ. 2003. - **Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων Δικηγορικού Συλλόγου Μυτιλήνης:** Διαπλαστικές αγωγές, ενστάσεις και αποφάσεις (35ο Πανελλήνιο Συνέδριο, Ρόδος 9-12 Σεπτεμβρίου 2010), Αντ. Σάκκουλας, 2012. - **Καλαβρός Κ.:** Πολιτική Δικονομία, Σάκκουλας Α.Ε. 2012. - **Ο ίδιοι:** Αιτήσεις και ισχυρισμοί στην πολιτική δίκη. Σάκκουλας 2013. - **Καράκωστας Ι.:** Αγωγές και Αιτήσεις Αστικού Δικαίου & Άμυνα εναγομένου. Νομική Βιβλιοθήκη. 2007. - **Καρατζά Λ. (επιμ.):** 4 Κώδικες συν 37, 41 έκδοση. Νομική Βιβλιοθήκη. 2015. - **Καργάδος Π.:** Το πρόβλημα των διαπλαστικών αγωγών και αποφάσεων. 1975. - **Κατράς Ι.:** Εξάβιβλος. 2010. - **Κεραμείς Κ.:** Γνωμ. Επικουρική θεμελίωση της αγωγής και επικουρική εναγωγή περισσότερων προσώπων. 1985. - **Κεραμείς Κ. / Κονδύλης Δ. / Νίκας Ν.:** Ερμηνεία ΚΠολΔ. 2000. - **Κεραμείς Κ. / Κουσουλής Σ.:** Εφαρμογές Πολιτικής Δικονομίας με βάση τη νομολογία της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου. - **Κλαμαρής Ν.:** Η Πολιτική Δικονομία στην πράξη, Αντ.Ν. Σάκκουλας. 2012. - **Κολοτούρος Π.:** Ενστάσεις κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Νομική Βιβλιοθήκη. 2011. - **Κολοτούρος Π.:** Actio pro socio: η δικονομική διάσταση της εταιρικής αγωγής. Γ' έκδ. 2006. - **Κουτσουλέος Κ.:** Πολιτική Δικονομία. Ενημερωμένη με τις τροποποιήσεις του Ν 4055/2012, Αντ.Ν. Σάκκουλας. 2012. - **Ο ίδιοι:** Πρακτικά Πολιτικής Δικονομίας. Ενημερωμένα με τις τροποποιήσεις του Ν 4055/2012, Αντ.Ν. Σάκκουλας. 2012. - **Λάμπρου Μ.:** Πολιτική Δικονομία, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν.Σάκκουλας 2013. - **Μακρίδου Κ.:** Η αόριστη αγωγή και οι δυνατότητες θεραπείας της. 1996, έκδ. Γ'. 1998, 2006. - **Μακρίδου Κ. / Νίκας Ν.:** Κώδικας Πολιτικής δικονομίας & Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και καταστάσεως δικαστικών λειτουργιών. 2009. - **Μανιώτη Δ.:** Η άσκηση παρεμπόδισης αγωγής σε κάθε στάση της πρωτόδικης δίκης και κατ' έφεση. - **Ο ίδιοι:** Αρχές του δικαίου αποδείξεως στην πολιτική δίκη. Σάκκουλας. 2013. - **Μητσόπουλος Γ.:** Η αναγνωριστική αγωγή (ανάτυπωση). 1989. - **Μπίτσαρης Κ.:** Οι ουσιαστικές συνέπειες της ανακλήσεως της αγωγής. 1986. - **Νασίκα Α.:** Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. 2004. - **Ο ίδιοι:** Πολυκώδικας. - **Νίκας Ν.:** Πολιτική δικονομία Ι. - **Ο ίδιοι:** Νομικές μελέτες ΙΙ. Σάκκουλας 2014. - **Παπαδάκης Χ.:** Αγωγές απόδοσης μισθίου. 1990. - **Παπαδημητρίου Ι.:** Σκέψεις σχετικά με τις αγωγές αποζημιώσεως κατά Γερμανικού Δημοσίου, Δικογραφία σελ. 107. - **Παπαδόπουλος Κ.:** Αγωγές Κληρονομικού Δικαίου τόμ. Α', 1994, Β' 1995. - **Ο ίδιοι:** Αγωγές Εμπραγμάτου Δικαίου τόμ. Α', 1989, τόμ. Β', 1992. - **Ο ίδιοι:** Η αρνητική αγωγή. 1984. - **Ο ίδιοι:** Αγωγές οικογε-

νειακού δικαίου: θεωρία - νομολογία - πράξη, том. Β'. 2003. - Πίψου Λ.: Δικονομικά ζητήματα εμπράγματων αγωγών. 2000. - Πλεύρη Άννα: Μη δικαιούχοι και μη υπόχρεοι διάδικοι στην πολιτική δίκη. Σάκκουλα. 2014. - Πουλιάδης Αθ.: Οι ενώσεις καταναλωτών και η συλλογική αγωγή. 1998. - Σπυριδάκης Ι.: Η αγωγή διαταράξεως της νομής. 1997. - Ο ίδιος: Η αγωγή αποβολής από τη νομή. 1997. - Σταματόπουλος Σ.: Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. 2000. - Σύγχρονη Νομοθεσία: Πολυκώδικας. 2003. - Τριανταφυλλίδης Χ.: Η προληπτική δικαστική προστασία κατά το άρθρο 69 ΚΠολΔ. Νομική Βιβλιοθήκη. 2009. - Τσούμας Χ. (επιμ.): Η αποζημίωση (4 τόμοι). Νομική Βιβλιοθήκη. 2009. - Fashing Η.: Προβλήματα αναγνωριστικής αγωγής. 1985.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

- Γιαννόπουλος Π.: Οι τροποποιήσεις του Σχεδίου Νόμου για τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας που αφορούν την απόδειξη, ΕΠολΔ 2014, 195. - Καλαβρός Κ.: Εισαγωγή - Η φυσιογνωμία των νέων ρυθμίσεων, ΕΠολΔ 2014, 172. - Μακρίδου Κ.: Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του ΣχΝΚΠολΔ (2014) ως προς την τακτική διαδικασία - συζήτηση στο ακροατήριο, ΕΠολΔ 2014, 187. - Μπαμπινιώτης Δ.: Η ειδική διαδικασία των περιουσιακών διαφορών κατά το νέο Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ΕΠολΔ 2014, 222. - Νικολόπουλος Π.: Ποιος έχει την ενεργητική νομιμοποίηση για τη δικαστική ρύθμιση ή τη μεταρρύθμιση της επικοινωνίας του τέκνου με το γονέα που δεν έχει την επιμέλεια, ΕφΑΔ 2014, 229. - Πλαγάκος Γ.: Παρεμβάσεις στον τρόπο διεξαγωγής της πολιτικής δίκης, Αρμ 2014, 719. - Τριανταφυλλίδης Χρ.: Η άμυνα του εναγόμενου σε δίκη δικαστικής διανομής, ΕφΑΔ 2014, 252. - Τσαντίνης Σπ.: Ο νέος Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. Γενικό Μέρος, ΕΠολΔ 2014, 178.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Τα σχετικά με την αγωγή θέματα ρυθμίζονται στα άρθρα 118, 215-232 του ΚΠολΔ. Τα άρθρα 70, 71 και 72 ΚΠολΔ αναφέρονται στην αναγνωριστική, διαπλαστική και πλαγιαστική αγωγή αντίστοιχα, ενώ η αρνητική αγωγή προβλέπεται στο άρθρο 1108 ΑΚ και η διεκδικητική αγωγή στα άρθρα 1094 επ. ΑΚ. Για την ανταγωγή προβλέπουν οι διατάξεις των άρθρων 34, 170, 247, 268, 271, 272, 525, 593, 603, 641, 914 ΚΠολΔ. Ειδικές διατάξεις για την αγωγή διανομής περιέχουν τα άρθρα 478 επ. ΚΠολΔ. Με το άρθρο 10 παρ. 5 περ. ν' του Ν 2741/1999 προστέθηκε παράγραφος 5 στο άρθρο 10 του ΚΝ 489/1976 ως εξής: «Η συζήτηση της κύριας αγωγής κατά ασφαλιστικής εταιρίας, του κατά το άρθρο 19 του παρόντος νόμου Επικουρικού Κεφαλαίου ή άλλου υπόχρεου, για απώλεια εισοδήματος λόγω ατυχήματος που προκλήθηκε από αυτοκίνητο κηρύσσεται απαράδεκτη, αν δεν προσαχθεί βεβαίωση περί προηγούμενης κοινοποίησης αντιγράφου της αγωγής στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία του ενάγοντος». Σημαντικές τροποποιήσεις στο κεφάλαιο για την εισαγωγή της αγωγής για συζήτηση (226-232) έχουν επέλθει με το νέο Ν 2915/2001 (ΦΕΚ Α' 109/29.5.2001). Με το άρθρο 4Ε του Ν 3388/2005, ο οποίος τροποποίησε το άρθρο 693 ΚΠολΔ, ο αιτών ασφαλιστικά μέτρα θα πρέπει εντός 30 ημερών από την έκδοση της απόφασης να ασκήσει αγωγή για την κύρια υπόθεση. Ο ίδιος νόμος ορίζει ότι για όσα ασφαλιστικά μέτρα είχαν ληφθεί πριν από την 12.9.2005, η τριακονθήμερος προθεσμία θα άρχιζε την 1.10.2005. Λόγω όμως του μεγάλου αριθμού των αγωγών που πρέπει να κατατεθούν η ημερομηνία έναρξης της προθεσμίας μετατέθηκε και με το άρθρο 45 του Ν 3418/2005 (ΦΕΚ Α' 287/28.11.2005) ως πρώτη ημέρα έναρξης της προθεσμίας των τριάντα ημερών ορίστηκε η 1.1.2006. Με το Ν 3994/2011 (ΦΕΚ Α' 165/25.7.2011) επιδιώκεται ο εξορθολογισμός και η βελτίωση στην απονομή της πολιτικής δικαιοσύνης και με το Ν 4055/2012 (ΦΕΚ 54/Α/14.3.2012) η Δίκαιη δίκη και η εύλογη διάρκεια αυτής. Όμως, με το Ν 4077/2012 (ΦΕΚ 168/Α/31.8.2012) μετατέθηκε η ημερομηνία έναρξης ισχύος διατάξεων του Ν 4055/2012. Τέλος, με το ΠΔ 25/2012 (ΦΕΚ 53/Α/12.3.2012) εισάγεται η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, χορήγηση πιστοποιητικών και λοιπών εγγράφων από τα Δικαστήρια της χώρας.

1. Δικόγραφο της αγωγής

Ι. Στοιχεία ορισμένου του δικογράφου της αγωγής

1. – Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 216 παρ. 1 ΚΠολΔ αρκεί για το παραδεκτό της αγωγής να εκτίθενται στο δικόγραφο της τα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής ορισμένης νομικής διάταξης, στην οποία και θεμελιώνεται το ασκούμενο με την αγωγή αίτημα. ΑΠ 792/2014 ΕΕΔ 2014, 746.

2. – Ορισμένη αγωγή χωρίς επίκληση συγκεκριμένων κανόνων δικαίου, καθόσον η ανεύρεσή τους και η σε αυτούς υπαγωγή των περιστατικών ανήκουν αυτεπάγγελα στο δικαστήριο. ΤρΕφΛαρ 389/2013 Δικογραφία 2014, 75.

3. – Ο προσδιορισμός του προσώπου του διαδίκου μπορεί να γίνεται σε οποιοδήποτε μέρος του δικογράφου αρκεί από το όλο περιεχόμενό του να μην προκύπτει εύλογη αμφιβολία περί της ταυτότητας και της διαδικαστικής του

θέσης και δεν αποτελεί αποκλειστικό στοιχείο πορισμού της ιδιότητας του διαδίκου η αναγραφόμενη στην κεφαλίδα της αγωγής, το δε δικαστήριο θα συναγάγει τη δικονομική ταυτότητα του διαδίκου από το σύνολο του δικογράφου, λαμβάνοντας υπόψη το διατυπούμενο αίτημα δικαστικής προστασίας, σε συνάρτηση με τη γενικότερη διαδικαστική εμφάνιση του διαδίκου. ΜΕφΛαρ 122/2013 Δικογραφία 2014, 150.

ΙΙ. Αοριστία του δικογράφου της αγωγής

4. – Η νομική αοριστία της αγωγής, δηλαδή εκείνη που συνδέεται με την εκτίμηση του εφαρμοστέου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ελέγχεται ως παράβαση από το άρθρο 559 αρ 1 ΚΠολΔ, εάν το δικαστήριο, για την κρίση του ως προς τη νομική βασιμότητα της αγωγής, είτε αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα απαιτεί ο νόμος, είτε αρκέστηκε σε λιγότερα. Αντίθετα, η ποσοτική αοριστία της αγωγής, η οποία υπάρχει, όταν δεν αναφέρονται όλα τα στοιχεία που απαιτούνται κατά νόμο για τη θεμελίωση του αιτήματος της

αγωγής, ελέγχεται ως παράβαση από το άρθρο 559 αρ. 8 ή 14 ΚΠολΔ. ΑΠ 781/2013 ΕλλΔνη 2014,374 (παρ. Στ. Πανταζόπουλου), ΑΠ 1455/2013 ΕλλΔνη 2014,425, ΑΠ 306/2014 ΕφΑΔ 2014,756, ΑΠ 792/2014 ΕΕΔ 2014,746.

5. – Η αοριστία της αγωγής δεν μπορεί να συμπληρωθεί ούτε με τις προτάσεις ούτε με παραπομπή σε άλλα έγγραφα της δίκης, αλλά ούτε και με την εκτίμηση των αποδείξεων. ΑΠ 306/2014 ΕφΑΔ 2014,756, ΕφΘεσ 162/2013 ΕφΑΔ 2014,521.

6. – Για το ορισμένο της αγωγής διάρρηξης καταδολιευτικής δικαιοπραξίας απαιτείται να αναφέρεται το ποσό της αξίας του καθενός εκ των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων, ώστε να μπορεί να κριθεί εάν ορισμένη ή ορισμένες μόνο από αυτές πρέπει να διαρρηχθούν. Εάν, όμως, στην αγωγή δεν εξειδικεύεται το ποσό της αξίας του καθενός από τα περισσότερα απαλλοτριωθέντα περιουσιακά στοιχεία, αλλά αναφέρεται μόνο η συνολική αξία τους, μπορεί η εξειδίκευση της αξίας του κάθε περιουσιακού στοιχείου να γίνει με τις προτάσεις, καθώς η εξειδίκευση αυτή συνιστά παραδεκτή διευκρίνιση - συμπλήρωση της αγωγής κατ' άρθρο 224 εδ. Β' ΚΠολΔ και ειδικότερα συνιστά θεραπεία πραγματικής και όχι νομικής αοριστίας της αγωγής, καθόσον δεν αναπληρώνονται ελλείποντες ισχυρισμοί, αλλά διευκρινίζονται γεγονότα που δεν απουσιάζουν εντελώς από την αγωγή, αλλά έχουν ήδη αποτυπωθεί (ανεπαρκώς) σ' αυτή και, επιπρόσθετα, δεν επηρεάζεται το αντικείμενο της δίκης, το οποίο παραμένει αναλλοίωτο και αποσαφηνίζεται χωρίς δικονομική βλάβη του εναγομένου, ενώ ταυτόχρονα εξυπηρετείται η αρχή της οικονομίας της δίκης για τη δυνατότητα θεραπείας της πραγματικής αοριστίας. ΠΠρΘεσ 9310/2012 Αρμ 2014,650 (παρ. Α. Ανθιμου).

III. Περιπτώσιολογία

7. – Στην αγωγή διανομής κοινού ακινήτου, πρέπει να αναφέρεται, πλην άλλων, η ύπαρξη δικαιώματος συγκυριότητας των διαδίκων, χωρίς να απαιτείται η επίκληση και των παραγωγικών του γεγονότων. Μόνο σε περίπτωση ειδικής αμφισβήτησης από τον εναγόμενο, ο ενάγων πρέπει να προσδιορίσει με τις πρωτόδικες προτάσεις του τον τρόπο κτήσης της συγκυριότητας των διαδίκων επί του διανεμητέου ακινήτου. Πρόκειται για παράγωγη κτήση, όπως με σύμβαση ή κληρονομική διαδοχή, είτε θα πρέπει επιπλέον να προσδιορισθεί και ο τρόπος κτήσης της κυριότητας του άμεσου δικαιοπαρόχου του, ενδεχομένως δε, ανάλογα με την έκταση της αμφισβήτησης και των απώτερων δικαιοπαρόχων του, μέχρι την κτήση κυριότητας με πρωτότυπο τρόπο. ΑΠ 1283/2013 ΝοΒ 2014,97 (περίλ.).

8. – Στοιχεία ορισμένου αγωγής περί παροχής δόδου στο γείτονα είναι η κυριότητα του ενάγοντος στο περικλειστο ακίνητο και η κυριότητα του εναγομένου στο γειτονικό ακίνητο, από το οποίο ζητείται η δίοδος, η περιγραφή των ακινήτων, ο ακριβής προσδιορισμός κατά θέση, κατεύθυνση και διαστάσεις της αιτουμένης δόδου και το αίτημα. Δεν απαιτείται όμως, ούτε για το ορισμένο της αγωγής, αλλά ούτε και στην

απόφαση του δικαστηρίου να μνημονεύονται και οι ιδρυτικές εκείνες περιστάσεις, οι οποίες κατέστησαν κοινόχρηστη την οδό, προς την οποία ζητείται η δίοδος, διότι αντικείμενο της δίκης δεν είναι η διεκδίκηση οιασδήποτε δικαιώματος επί της κοινόχρηστης οδού, αλλά η παροχή της αιτουμένης δόδου προς αυτήν. ΑΠ 1871/2013 ΝοΒ 2014,640.

9. – Η αγωγή, με την οποία ο κύριος της υπόθεσης προβάλλει αξιώσεις κατά του διοικητή αυτής, επικαλούμενος ευθύνη του από σχέση μη γνήσιας διοίκησης αλλοτρίων, είναι ορισμένη, όταν περιέχει ως στοιχεία τη διεξαγωγή ξένης υπόθεσης, που μπορεί να αφορά την επιχείρηση νομικών ή υλικών πράξεων ή και να μην έχει περιουσιακό αντικείμενο, τη γνώση του διοικητή ότι η υπόθεση είναι ξένη, δηλαδή πρέπει να γνωρίζει θετικά και όχι απλώς να αγνοεί, έστω και από βαριά αμέλειά του, ότι η υπόθεση που διεξάγει είναι ξένη και τη διεξαγωγή της ξένης υπόθεσης από το διοικητή προς το δικό του αποκλειστικά συμφέρον παρά την ως άνω αντίθετη γνώση του. ΑΠ 1343/2013 ΝοΒ 2014,103 (περίλ.).

10. – Πρέπει να αναφέρεται σ' αυτήν συγκεκριμένα, ποιο είναι το πραγματικό ελάττωμα που εμφάνισε το πωληθέν, χωρίς, στην περίπτωση αυτή, να απαιτείται, πλην της αναφοράς του πραγματικού ελαττώματος, αναφορά και όλων των περιστάσεων και των συνεπειών και επιπτώσεων αυτών στην όλη κατάστασή του, διότι τα στοιχεία αυτά, μπορούν να προκύψουν και από τις αποδείξεις. Κρίθηκε ορισμένη η αγωγή στην οποία καθορίζεται σε γενικές γραμμές πλην όμως, επαρκώς, η φύση του πραγματικού ελαττώματος, δηλαδή των τεχνικών ελλείψεων που βλάπτουν την λειτουργία του μηχανήματος, αλλά και τα αποτελέσματα του ελαττώματος, δηλαδή ότι αυτό είναι επικίνδυνο να κυκλοφορεί, χωρίς να απαιτείται κάποια επιπλέον εξειδίκευση, σχετικά με το έτος πρώτης κυκλοφορίας του αγορασθέντος, εάν πέραν της πρώτης αδειάς είχε εκδοθεί και δεύτερη άδεια για το επίδικο αυτοκίνητο, την αξία του, τις επιμέρους βλάβες που έχει υποστεί κατά το παρελθόν κ.λπ. ΑΠ 1539/2013 ΝοΒ 2014,356 (περίλ.).

11. – Επί βλάβης πράγματος, η ζημία συνίσταται στη δαπάνη αποκατάστασης της βλάβης, αντίστοιχα προς την οποία μειώνεται η υπάρχουσα περιουσία του ζημιωθέντος και το ποσό αυτής αποτελεί την επιδικαστέα αποζημίωση, όταν αυτή παρέχεται σε χρήμα. Συνακόλουθα, για την πληρότητα της αγωγής, όταν με αυτή ζητείται αποζημίωση για τη δαπάνη αποκατάστασης της βλάβης πράγματος που έγινε με επιμέρους εργασίες, πρέπει να αναγράφονται οι επιμέρους εργασίες και η συνολική δαπάνη αποκατάστασης αυτών. ΑΠ 2215/2013 ΝοΒ 2014,1174 (περίλ.).

12. – Ορισμένο αγωγής αδικαιολόγητου πλουτισμού, για ποσό, που δόθηκε για αγορά ακινήτου, που συμφωνήθηκε ατύπως. Η καταβολή τιμήματος σε εκτέλεση σύμβασης αγοράς ακινήτου για την οποία δεν συντάχθηκε το απαιτούμενο από τον νόμο συμβολαιογραφικό έγγραφο που απαιτείται επάγεται πλουτισμό του πωλητή χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία του αγοραστή. Εκείνος που έδωσε την παροχή σε εκτέλεση άκυρης σύμβασης, να μην δικαιούται να αναζητήσει

από τον λήπτη που έγινε πλουσιότερος από την περιουσία του αδικαιολόγητα αυτό που έδωσε πλην όμως, πρέπει να ισχυρισθεί και αποδείξει τη δόση ορισμένης παροχής, τη συγκεκριμένη αιτία της παροχής και το λόγο για τον οποίο είναι μη νόμιμη η αιτία. *ΑΠ 1455/2013 ΝοΒ 2014,345 (περίλ.)*.

13. – Για το ορισμένο της αγωγής για τη διάρρηξη καταβοληευτικής δικαιοπραξίας, εκτός α) από την ιδιότητα του ενάγοντος ως δανειστή του οφειλέτη κατά το χρόνο της απαλλοτρίωσης, β) τη γενόμενη απαλλοτρίωση από τον οφειλέτη περιουσιακού του στοιχείου, γ) την πρόθεση βλάβης των δανειστών, δ) την γνώση του τρίτου υπέρ του οποίου η απαλλοτρίωση, εκτός αν πρόκειται για μεταβίβαση από χαριστική αιτία, και ε) την αφερεγγυότητα του οφειλέτη, πρέπει να περιλαμβάνεται το ποσό της απαίτησης και η αξία του περιουσιακού στοιχείου που απαλλοτριώθηκε κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής, διότι η διάρρηξη επέρχεται κατά τόσο μόνον, καθόσον ζημιώνεται ο δανειστής, η εξεύρεση δε του μέρους αυτού εξαρτάται από τη σχέση των προαναφερόμενων ποσών. *ΕφΛαρ 100/2013 ΔΕΕ 2014,704*.

14. – Στοιχεία ορισμένου αγωγής για τη διάρρηξη καταβοληευτικής δικαιοπραξίας. Πρέπει να αναφέρει και το ποσό της απαίτησης του ενάγοντος δανειστή και την αξία του περιουσιακού στοιχείου που απαλλοτριώθηκε κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής, καθώς και το χρηματικό ποσό για το οποίο έγινε η εγγραφή υποθήκης αν η απαλλοτριωτική δικαιοπραξία αφορά την παραχώρηση δικαιώματος υποθήκης. *ΑΠ 15/2012 ΑρΧΝ 2014,53*.

15. – Η θεσπιζόμενη διάρρηξη των απαλλοτριώσεων που έγιναν από τους οφειλέτες προς βλάβη των δανειστών τους, επέρχεται μόνο σε όσο μέρος ζημιώνεται αυτός που προσβάλλει την πράξη της απαλλοτρίωσης, δηλαδή κατά το μέρος της που απαιτείται για να καλυφθεί η απαίτηση του, η οποία διαφορετικά δεν μπορεί να ικανοποιηθεί. Ενώψει δε ότι η εξεύρεση αυτού του μέρους εξαρτάται από τη σχέση του ποσού της απαίτησης που πρέπει να ικανοποιηθεί προς το ποσό της αξίας του περιουσιακού στοιχείου που απαλλοτριώθηκε κατά την άσκηση της αγωγής, πρέπει, για το ορισμένο της αγωγής διάρρηξης, να αναφέρονται σε αυτήν τα εν λόγω ποσά, εάν δε προσβάλλονται με την αγωγή απαλλοτριώσεις περισσότερων περιουσιακών στοιχείων, τότε θα πρέπει να εκτίθεται στην αγωγή το ποσό της αξίας του καθενός εκ των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων, ώστε να μπορεί να κριθεί εάν ορισμένη ή ορισμένες μόνο από αυτές πρέπει να διαρρηχθούν και σε ποιο μέρος, εκτός εάν το ύψος της απαίτησης που πρέπει να ικανοποιηθεί είναι μεγαλύτερο της συνολικής αξίας όλων των περιουσιακών στοιχείων, οπότε θα είναι αναγκαία η διάρρηξη όλων των απαλλοτριώσεων. Εάν, όμως, στην αγωγή δεν εξειδικεύεται το ποσό της αξίας του καθενός από τα περισσότερα απαλλοτριωθέντα περιουσιακά στοιχεία, αλλά αναφέρεται μόνο η συνολική αξία τους, μπορεί η εξειδίκευση της αξίας του κάθε περιουσιακού στοιχείου να γίνει με τις προτάσεις. *ΠΠρΘεσ 9310/2012 Αρμ 2014,650 (παρ. Α. Άνθιμου)*.

16. – Η αγωγή με αίτημα τη διάρρηξη καταβοληευτικής δικαιοπραξίας που αφορά σε απαίτηση που πηγάζει από διαταγή πληρωμής είναι αόριστη, εφόσον δεν αναφέρεται είτε αναλυτικώς η αιτία που οδήγησε στην έκδοση της εν λόγω διαταγής πληρωμής κατά τα ειδικότερα στοιχεία της, είτε ότι η συγκεκριμένη διαταγή πληρωμής απέκτησε δύναμη δεδικασμένου με την τελεσίδικη απόρριψη της ανακοπής που ασκήθηκε κατ' αυτής με αίτημα την ακύρωσή της, ή, σε περίπτωση μη άσκησης ανακοπής μέσα στην προθεσμία των δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την επίδοσή της, με την άπρακτη πάροδο των δέκα εργάσιμων ημερών από τη νέα επίδοση αυτής στον οφειλέτη, τη μη άσκηση δηλαδή από αυτόν ανακοπής μέσα στην εν λόγω προθεσμία. *ΠΠρΕυρ 17/2013 Αρμ 2014,651*.

17. – Για την πληρότητα του δικογράφου της αγωγής, με την οποία διώκεται η κατά τις περί αδικοπραξιών διατάξεις αποζημίωση του κομιστή μη πληρωθείσας, αν και νομοτύπως και εμπροθέσμως, εμφανισθείσας επιταγής απαιτείται να διαλαμβάνεται σ' αυτό η έκδοση της επιταγής από τον εναγόμενο εν γνώσει ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα κεφάλαια στην πληρώτρια τράπεζα κατά τον χρόνο της έκδοσης ή της πληρωμής, η ύπαρξη ζημίας, ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ ζημίας και της παράνομης ως άνω συμπεριφοράς του εκδότη και η εμπρόθεσμη εμφάνιση αυτής προς πληρωμή. *ΑΠ 362/2014 ΝοΒ 2014,1657 (περίλ.)*.

18. – Επί αγωγής από αδικοπραξία επί παράνομης αφαίρεσης πράγματος, αν στην εν λόγω περίπτωση η απόδοση του πράγματος είναι αδύνατη, η αποζημίωση περιλαμβάνει την αξία αυτού κατά τον χρόνο της πρώτης ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου συζήτησης της υπόθεσης και συνεπώς, αναγκαίο στοιχείο για το ορισμένο της αγωγής αποζημίωσης είναι η αξία του πράγματος κατά την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση της αγωγής. Και αν δεν γίνεται η ρητή αναφορά ότι το αιτούμενο ποσό ανταποκρίνεται στην αξία του εν λόγω χρόνου, το δικαστήριο συνάγει τούτο. *ΑΠ 640/2014 ΝοΒ 2014,1907 (περίλ.)*.

19. – Η αγωγή, αν όταν δεν περιέχει εξαντλητικό προσδιορισμό της έννοιας της πρόσπτωσης και των ειδικότερων εντολών και οδηγιών προς τον προστηθέντα, είναι ορισμένη, με μόνη την αναφορά της ύπαρξης σχέσης πρόσπτωσης μεταξύ του εναγομένου και του συνδεόμενου με αυτόν με αναγκαστική σχέση εξαρτημένης εργασίας προστηθέντος δεύτερου εναγομένου. *ΑΠ 1264/2014 ΕΕΔ 2014,1326*.

20. – Αοριστία αγωγής για οφειλόμενους μισθούς εργαζόμενου σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Για να είναι ορισμένη η αγωγή που ερείδεται σε σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου και επιδιώκει την πληρωμή των οφειλομένων μισθών, δεν απαιτείται να αναφέρεται στο δικόγραφο ότι ο εργαζόμενος ήταν εφοδιασμένος με βιβλιάριο υγείας, διότι η έλλειψη αυτή αποτελεί ένσταση του εναγομένου εργοδότη περί ακυρότητας της σύμβασης, η παραδοχή της οποίας συνεπάγεται την απόρριψη της αγωγής, ως ουσία αβάσιμης. *ΑΠ 2066/2013 ΝοΒ 2014,1161 (περίλ.)*.

21. – Για το ορισμένο της αγωγής, με την οποία ο εργαζόμενος ζητεί διαφορές δεδουλευμένων αποδοχών ή άλλα οφειλόμενα από την εργασιακή σύμβαση πρέπει να εκθέτει το χρόνο κατάρτισης της σύμβασης, το συμφωνημένο ή νόμιμο μισθό, το είδος της παρασχεθείσας εργασίας, τους όρους παροχής και το χρόνο για τον οποίο οφείλονται. Ειδικότερα, αν ζητείται η καταβολή προσαυξήσεων για εργασία που παρασχέθηκε νομίμως τις Κυριακές και αργίες καθώς και για νυκτερινή απασχόληση, αρκεί να αναφέρεται στο αγωγικό δικόγραφο, εκτός από την εργασιακή σχέση και τους όρους αυτής, η παροχή εργασίας κατά Κυριακές και μη εργάσιμες εορτές, ο αριθμός αυτών και των ωρών εργασίας, καθώς και το χρονικό διάστημα στο οποίο αναφέρονται, χωρίς να είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός τους με ακριβείς χρονολογίες, αφού οι μεν Κυριακές προκύπτουν από το ημερολόγιο, οι δε μη εργάσιμες εορτές καθορίζονται από το νόμο, ενώ δεν απαιτείται ειδικός προσδιορισμός καθ' ημέρα ή εβδομάδα της νυκτερινής εργασίας, αλλά αρκεί η αναφορά των ωρών αυτής. Επίσης, για την καταβολή των επιδομάτων εορτών, του επιδόματος αδείας και των αποδοχών της ετήσιας αδείας αναπαύσεως αρκεί να αναγράφεται το χρονικό διάστημα παροχής της εργασίας. *ΑΠ 430/2014 ΝοΒ 2014,1666 (περίλ.).*

22. – Προϋποθέσεις της αξίωσης μεσιτικής αμοιβής είναι η ύπαρξη έγκυρης σύμβασης μεσιτείας και η έγκυρη σύναψη της σκοπούμενης κυρίας σύμβασης ως συνέπεια της μεσολάβησης ή της υπόδειξης του μεσίτη. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να αναφέρει στην αγωγή του ο ενάγων που αξιώνει την καταβολή μεσιτικής αμοιβής, προκειμένου αυτή να είναι ορισμένη. *ΑΠ 1607/2013 ΝοΒ 2014,611 (περίλ.).*

23. – Για το ορισμένο της αγωγής και για την πληρότητα της σχετικής απόφασης απαιτείται η αναφορά της καταρτισθείσας σύμβασης, του συμφωνηθέντος έργου, της εκτέλεσης και παράδοσης αυτού στον εργοδότη, της συμφωνηθείσας αμοιβής και του χρόνου παράδοσης του έργου. *ΑΠ 1714/2013 ΝοΒ 2014,623 (περίλ.).*

24. – Επί αγωγής εργολάβου με την οποία ζητείται η αμοιβή του, οφείλει να επικαλεστεί στην αγωγή του τη σύμβαση μίσθωσης έργου κατά τα ουσιώδη στοιχεία της, μεταξύ των οποίων και την αμοιβή που συμφωνήθηκε και αν αυτή είχε συμφωνηθεί κατά μονάδα κάθε εργασίας και ποιες ποσότητες στις συμφωνηθείσες μονάδες από κάθε εργασία εκτελέστηκαν, ενώ αν αυτή συμφωνήθηκε κατ' αποκοπή, δεν είναι αναγκαίο να εκτίθεται το τελευταίο. Δεν ανήκει δε στα θεμελιωτικά γεγονότα της εν λόγω αγωγής ο χρόνος κατάρτισης της σύμβασης έργου, εκτός αν λόγω ειδικών περιστάσεων, όπως της παρεμβολής χρονικών περισσοτέρων, διαφόρων κατά περιεχόμενο δικαίων, ανακύπτει θέμα εφαρμογής ενός από αυτά ή αν το στοιχείο του χρόνου παρεμβαίνει στον καθορισμό του επιδιωκόμενου αποτελέσματος ή αν συνδέεται προς την ίδια την ουσία της επιδιωκόμενης κατάστασης, όπως αυτή καθορίστηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη. *ΑΠ 1949/2013 ΝοΒ 2014,913 (περίλ.).*

25. – Αγωγή αποζημίωσης για διαφυγόντα κέρδη. Ζητήματα αοριστίας σχετικά με το διαφυγόν κέρδος. Πρέπει να αναφέρονται στην αγωγή τα περιστατικά που προσδιορίζουν την προσδοκία ορισμένου κέρδους, με βάση την κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων πιθανότητα, καθώς επίσης οι ειδικές περιστάσεις και τα ληφθέντα προπαρασκευαστικά μέτρα. Δεν αρκεί δηλαδή η αφηρημένη επανάληψη των εκφράσεων του άρθρου 298 ΑΚ, ούτε του κέρδους που φέρεται συνολικά ως διαφυγόν, αλλά απαιτείται η εξειδικευμένη και λεπτομερής, κατά περίπτωση, μνεία των συγκεκριμένων περιστατικών, περιστάσεων και μέτρων, που καθιστούν πιθανό το κέρδος, ως προς τα επί μέρους κονδύλια και ιδιαίτερη επίκληση αυτών των κονδυλίων. Αναιρεί και παραπέμπει, καθώς το Εφετείο εσφαλμένα έκρινε ανεπαρκή τα εκτιθέμενα στο δικόγραφο της αγωγής στοιχεία. Αντίθετα, είναι επαρκή για την εξειδίκευση του κανόνα δικαίου. *ΑΠ 2033/2013 Αρμ 2014,782, ΝοΒ 2014,920.*

26. – Επί αγωγής διαφυγόντων κερδών ανάγκη μνείας των προσδοκώμενων κατά συνήθη πορεία των πραγμάτων εσόδων, αλλά και των δαπανών που αποφεύχθηκαν, ώστε από την αντιπαραβολή τους να προκύψει το ύψος του αποκαταστατικού διαφυγόντος καθαρού κέρδους. Όταν ως διαφυγόν κέρδος ζητείται η αξία απολεσθέντων καρπών αναγκαία μνεία των αναγκαίων για την παραγωγή δαπανών. *ΤρΕφΛαρ 398/2013 Δικογραφία 2014,81.*

27. – Στοιχεία ορισμένου αγωγής για διαφυγόνταν κέρδη. Επί πρόκληση ζημιών σε TAXI, το οποίο παρέμεινε προς επισκευή ανεκμετάλλευτο επί ορισμένο χρόνο, δεν είναι αναγκαίο κατά νόμο να αναφέρεται στην αγωγή και ο μέσος όρος των διαδρομών ανά βάρδια, αν αυτή ήταν πρωινή ή βραδυνή, στην δεύτερη των οποίων ισχύει διαφορετικό τιμολόγιο, και το κόμιστρο ανά διαδρομή, δεδομένου ότι τα στοιχεία αυτά μπορούν να προκύψουν με βάση τις αποδείξεις, ακόμη και το πρώτον ενώπιον του εφετείου, εφόσον το ζήτημα της αποθετικής ζημίας κατέστη νομίμως αντικείμενο της κατ' έφεση δίκης. *ΑΠ 853/2014 ΝοΒ 2014,2141 (περίλ.).*

28. – Μη αοριστία αγωγής εντολέα επί μη μνείας για ποιον λόγο καταβλήθηκε το ποσό, αν η εντολή δεν εκτελέστηκε. *ΤρΕφΛαρ 168/2013 Δικογραφία 2014,14.*

29. – Ορισμένο αγωγής του εντολέα προς απόδοση του κτηθέντος από τον εντολοδόχο. Αναγκαία στοιχεία της αγωγής είναι να αναφέρεται σ' αυτή η σύναψη της σχετικής σύμβασης εντολής και η απόκτηση από τον εντολοδόχο του ληφθέντος κατά την εκτέλεσή της, το οποίο και ζητείται με την αγωγή. *ΑΠ 2137/2013 ΝοΒ 2014,1165 (περίλ.).*

30. – Είναι αόριστη η αγωγή, την οποία ζητείται η αναγνώριση του κύρους της επίδικης υπομισθωτικής σύμβασης, έναντι του γενομένου κυρίου κατόπιν πλειστηριασμού και μεταγραφής της κατακυρωτικής έκθεσης, στην οποία δεν κατονομάζεται ο καθού η εκτέλεση, δεν αναφέρεται ότι αυτός υπήρξε ο εκμισθωτής της κυρίας σύμβασης και δεν μνημονεύει ότι η κύρια μισθωτική σύμβαση συνήφθη πριν

την κατάσχεση του μισθίου ακινήτου. *ΑΠ 306/2014 ΕφΑΔ 2014,756.*

31. – Για την θεμελίωση της αγωγής με την οποία ο εκμισθωτής ζητεί την καταβολή του μισθώματος, αλλά και την απόδοση του μισθίου λόγω καταγγελίας γενομένης για καθυστέρηση καταβολής του μισθώματος, πρέπει να αναφέρονται στο δικόγραφο και να αποδεικνύονται, εκτός των άλλων, όπως η σύμβαση μίσθωσης πράγματος και ειδικότερα ο τόπος και ο χρόνος σύναψης αυτής, οι συμβαλλόμενοι, το μίσθιο, το μίσθωμα και ο χρόνος καταβολής αυτού, καθώς και ο χρόνος διάρκειας της μίσθωσης, η γενομένη εκ μέρους του μισθωτή χρήση του μισθίου και η υπερημερία του μισθωτή περί την καταβολή του μισθώματος. *ΑΠ 2035/2013 ΝοΒ 2014,921.*

32. – Στοιχεία για το ορισμένο της αγωγής για συμμετοχή στα αποκτήματα είναι: α) η λύση ή ακύρωση του γάμου ή, κατ' ανάλογη εφαρμογή, η συμπλήρωση τριετούς διάρκειας των συζύγων, β) η αύξηση της περιουσίας του ενός των συζύγων κατά τη διάρκεια του γάμου και γ) η συμβολή του άλλου συζύγου στην αύξηση με οποιονδήποτε τρόπο. Για το ορισμένο άρα της αγωγής πρέπει να προσδιορίζονται στο δικόγραφο, εκτός από τα, κατά τη διάταξη, κρίσιμα χρονικά σημεία, η πραγματική αυξητική διαφορά στην περιουσιακή κατάσταση του υπόχρεου, που συνιστά το απόκτημα με την ευρεία έννοια του όρου και περιλαμβάνει το σύνολο των δικαιωμάτων που είναι δυνατόν να αποτιμηθούν, περαιτέρω δε η έκταση και το είδος της συμβολής του δικαιούχου στην αύξηση αυτή με οποιοδήποτε τρόπο. *ΑΠ 781/2013 ΕλλΔνη 2014,374, ΑΠ 1634/2013 ΝοΒ 2014,615, ΑΠ 1956/2013 ΝοΒ 2014,915.*

33. – Στοιχεία ορισμένου αγωγής αποζημίωσης για δυσφημιστικές διαδόσεις κατά δικηγόρου με τις προτάσεις. Απαιτείται να περιέχει τα εξής στοιχεία: α) διάδοση ειδήσεων από τον εναγόμενο, β) αναλήθεια των ειδήσεων, γ) τον κίνδυνο για το επάγγελμα του, ως δικηγόρου, δ) τη γνώση του εναγομένου περί της αναληθείας, ε) τη ζημία του και την ηθική του βλάβη και στ) την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ ζημίας και αναληθών ειδήσεων. Δεν είναι δε αναγκαίο, εφόσον οι επίμαχες εκφράσεις αναφέρθηκαν σε δικόγραφο, να προσδιορίζεται συγκεκριμένα, η αδικοπρακτική του συμπεριφορά, αφού τα δικόγραφα υπέγραψαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι του. Δεν ισχυρίζεται άλλωστε ο εναγόμενος πως οι δικηγόροι διέλαβαν τις επίμεμπτες φράσεις εν αγνοία τους και ούτε ότι τις αποδοκίμασαν και δεν συμφωνούσαν με αυτές. *ΑΠ 1672/2013 ΝοΒ 2014,618 (περίλ.).*

34. – Αγωγή ασφαλιστή που αποζημίωσε τον ασφαλισμένο και ενάγει καθ' υποκατάσταση. Ο ασφαλιστής υποκαθίσταται, εκ του νόμου, στα έναντι του τρίτου, υπόχρεου προς αποζημίωση, δικαιώματα του ασφαλισμένου, στην έκταση που ικανοποίησε αυτόν, χωρίς να απαιτείται ιδιαίτερη δήλωση ή ανακοίνωση προς τον τρίτο. Η υποκατάσταση αυτή έχει χαρακτήρα εκχώρησης από το νόμο. Για την πληρότητα της εν λόγω αγωγής ο ασφαλιστής αρκεί να επικαλεσθεί και αποδείξει τη σύναψη και τους όρους της ασφαλιστικής σύμβασης,

την καταβολή του ασφαρίσματος στον ζημιωθέντα ασφαλισμένο λόγω επελεύσεως της ασφαλιστικής περίπτωσης και τη ζημία του ασφαλισμένου που αποζημίωσε, καθώς και την προέλευση αυτής. *ΑΠ 763/2014 ΝοΒ 2014,2134 (περίλ.).*

35. – Προκειμένου για την επιδίκαση προμήθειας από εμπορικές πράξεις που πραγματοποιήθηκαν με τη μεσολάβηση του ίδιου του αντιπροσώπου εντός της συμβατικής περιόδου για παροχή υπηρεσιών του αντιπροσωπευόμενου στην περιοχή που του είχε ανατεθεί η αποκλειστική αντιπροσώπευση, πρέπει, για το ορισμένο της αγωγής να εκτίθενται σ' αυτήν οι πράξεις που έγιναν με κάθε συγκεκριμένο πελάτη της περιοχής του, τα συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες που προωθήθηκαν με τη μεσολάβηση του αντιπροσώπου, οι συμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν, καθώς και το ποσό της προμήθειας που προκύπτει από τις πραγματοποιηθείσες συμβάσεις και την προώθηση των υπηρεσιών και προϊόντων, βάσει του συμφωνηθέντος ποσοστού της προμήθειας, και δεν αρκεί προς τούτο η αναφορά μόνο της προμήθειας που δικαιούται ο αντιπρόσωπος κατά μήνα ή το συνολικό ποσόν των πραγματοποιηθεισών συμβάσεων και μάλιστα κατ' εκτίμηση. *ΑΠ 1512/2013 ΝοΒ 2014,353 (περίλ.), ΕΕμπΔ 2014,183.*

36. – Σε αγωγή εναντίον νομικού προσώπου, η οποία έχει ως αντικείμενο την εκπλήρωση ανειλημμένης με σύμβαση υποχρεώσεώς του, δεν απαιτείται να αναφέρεται το όνομα του φυσικού προσώπου το οποίο σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό εκπροσώπησε το νομικό πρόσωπο κατά την κατάρτιση της σύμβασης, διότι το στοιχείο αυτό δεν ανάγεται στη νομιμοποίηση αλλά στο κύρος της σύμβασης. Αν όμως αμφισβητηθεί από τον αντίδικο αντισυμβαλλόμενο του νομικού προσώπου το κύρος της λόγω έλλειψης νόμιμης εκπροσώπησης του νομικού προσώπου, πρέπει το τελευταίο με τις προτάσεις του κατά την πρώτη συζήτηση, να προτείνει και να αποδείξει τη συνδρομή των στοιχείων επί των οποίων θεμελιώνεται η εξουσία του ενεργήσαντος ως αντιπροσώπου του. *ΑΠ 2162/2013 ΝοΒ 2014,1167 (περίλ.).*

37. – Αναγκαία στοιχεία της αγωγής περί συνεισφοράς είναι η παροχή και σε τι αυτή συνίσταται, η αξία της κατά το χρόνο που έγινε, η αποτίμησή της αν υπάρχει ανάγκη κατά το χρόνο θανάτου του κληρονομούμενου και η κατά τον ίδιο χρόνο αξία της κληρονομιάς. Δεν είναι απαραίτητη η αναφορά συγκριτικών στοιχείων για τον προσδιορισμό της αξίας της κληρονομιάς περιουσίας, ούτε και η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, που έπεται του ορισμένου της αγωγής. *ΑΠ 502/2014 ΝοΒ 2014,2126 (περίλ.).*

IV. Σώρευση στο ίδιο δικόγραφο αγωγών/αιτημάτων/νομίμων βάσεων

38. – Επί διαζευκτικής ή επικουρικής εναγωγής περισσοτέρων, το αίτημα παροχής δικαστικής προστασίας είναι απαραίτητο, λόγω ακυρότητας του δικογράφου για έλλειψη προδικασίας. Το απαραίτητο ερευνάται και η εντεύθεν απόρριψη της αγωγής επέρχεται ακόμη και με αυτεπάγγελτη ενέργεια του δικαστηρίου. Προκειμένου, όμως, να απαγγελθεί το απα-

ράδεκτο, πρέπει να είναι τέτοια η σύγκυση, που προκαλείται από το περιεχόμενο του δικογράφου, ώστε, ακόμη και αν τα πλείονα αιτήματα υπέρ ή κατά περισσότερων διαδίκων είχαν ασκηθεί ξεχωριστά, να μην υπήρχε ενδεχόμενο να ενωθούν και συνεκδικασθούν από το δικαστήριο, διότι κάτι τέτοιο δεν επρόκειτο να συμβάλει στη διευκόλυνση διεξαγωγής της δίκης. Διαφορετικά, δεν πρόκειται για απαγορευμένη διαζευκτική ή επικουρική εναγωγή, αλλά για θεμιτή υποκειμενική ή αντικειμενική σώρευση αγωγών, η οποία, με την προϋπόθεση ότι το δικόγραφο δεν έχει άλλο, αθεράπευτο ελάττωμα, οδηγεί στην αποφυγή της έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, εξυπηρετεί την αρχή της οικονομίας της δίκης και, μακριά από στερεότυπες πρακτικές, συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης. *ΑΠ 1243/2014 ΕΕΔ 2014,884.*

39. – Η διεκδικητική και αρνητική αγωγή δεν μπορούν να σωρευτούν στο ίδιο δικόγραφο, διότι αντιφάσκουν μεταξύ τους, εφόσον η πρώτη προϋποθέτει καθολική προσβολή της κυριότητας, ενώ η δεύτερη μερική. *ΠΠΝάξου 10/2014 ΕλλΔνη 2014,586 (παρ. Ι.Ν. Κατρά), ΑΠ 718/2014 ΝοΒ 2014,2130, ΑΠ 727/2014 ΝοΒ 2014,2130.*

40. – Επί αρνητικής αγωγής, εάν ο ενάγων διατυπώνει στο δικόγραφό του και αίτημα αναγνώρισης της κυριότητάς του στο επίδικο πράγμα, πρόκειται για παραδεκτή σώρευση αρνητικής και σωρευτικής αγωγής. *ΑΠ 283/2014 ΧρΙΔ 2014,669 (παρ. Κ.Α. Χριστακάκου), ΝοΒ 2014,1441.*

41. – Επί αντικειμενικής σώρευσης δύο αγωγών, όταν από την έρευνα της φύσης των αξιώσεων, οι οποίες αθροιστικώς σωρεύονται, προκύπτει ότι και οι δύο ή μία από αυτές δεν μπορεί να αποτιμηθεί σε χρήμα, τότε δεν μπορεί να γίνει συνυπολογισμός, προκειμένου να κριθεί η καθ' ύλην αρμοδιότητα του δικαστηρίου. Τότε το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει την αρμοδιότητά του αυτοτελώς ως προς κάθε σωρευόμενη αξίωση και αν μεν η μία από τις αθροιστικά σωρευόμενες αξιώσεις υπάγεται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα ανώτερου δικαστηρίου, τότε θα πρέπει να διατάξει το χωρισμό των υποθέσεων, να κρατήσει την υπόθεση για την οποία είναι καθ' ύλην αρμόδιο και να παραπέμψει την άλλη υπόθεση στο μετά τον χωρισμό καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο. *ΜΕφΛαρ 160/2013 Δικογραφία 2014,344.*

42. – Νόμιμη η συμπλεκτική σώρευση στο εισαγωγικό δικόγραφο αγωγής για αποζημίωση από αδικοπραξία λόγω έκδοσης ακάλυπτων επιταγών και για απαίτηση από διαδοχικές συμβάσεις πώλησης. Η αγωγή προς αποζημίωση συρρέει με την αξίωση από την επιταγή και απόκειται στον δικαιούχο να ασκήσει αυτήν που προκρίνει. *ΠΠρΒέροιας 167/2012 Αρμ 2014,87.*

2. Στοιχεία της αγωγής

Ι. Νομιμοποίηση

43. – Ο θεσμός της νομιμοποίησης καθορίζει τα πρόσωπα που δικαιούνται να διεξάγουν ορισμένη δίκη. Η εξουσία διεξαγωγής της δίκης ανήκει στον φορέα της επίδικης ουσιαστικής έννομης σχέσης που καθορίζεται από το ουσιαστικό δίκαιο. Για την θεμελίωση της κατά κανόνα νομιμοποίησης αρκεί ο ισχυρισμός του ενάγοντος ότι ο ίδιος είναι φορέας του επίδικου δικαιώματος και ότι ο εναγόμενος είναι φορέας της αντίστοιχης υποχρέωσης, χωρίς να επηρεάζει η αλήθεια του ισχυρισμού. Αν προκύψει ότι ο ισχυρισμός δεν είναι αληθής, η αγωγή απορρίπτεται ως ουσιαστικά αβάσιμη και όχι ως απαράδεκτη λόγω έλλειψης νομιμοποίησης. Η αμφισβήτηση του δικαιώματος του ενάγοντος από τον εναγόμενο δεν συνιστά ένσταση, αλλά άρνηση της βάσης της αγωγής. *ΕιρΝιγρίτας 106/2013 Αρμ 2014,228.*

44. – Η νομιμοποίηση των διαδίκων ως διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης. Για τη «νομιμοποίηση» των διαδίκων αρκεί ο ισχυρισμός του ενάγοντος ότι αυτός και ο εναγόμενος είναι υποκείμενα της επίδικης έννομης σχέσης, και αν δεν αποδεικτούν τα περιστατικά που την θεμελιώνουν η αγωγή απορρίπτεται ως αβάσιμη κατ' ουσία. Η απόκρουση της νομιμοποίησης ή της συνδρομής εννόμου συμφέροντος από τον εναγόμενο αποτελεί άρνηση, και όχι ένσταση. Αναιρετικός έλεγχος της νομιμοποίησης. Η παραβίασή της εμπίπτει στον αναιρετικό λόγο του αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ και όχι στον αναιρετικό λόγο του αριθ. 14, ο οποίος ανακύπτει μόνο όταν το δικόγραφο της αγωγής δεν περιέχει τα στοιχεία που θεμελιώνουν τη νομιμοποίηση για την άσκησή της. *ΑΠ 772/2014 ΝοΒ 2014,2134.*

45. – Η έλλειψη της νομιμοποίησης, δηλαδή των θεμελιωτικών περιστατικών που συνδέουν τον διάδικο με το επικαλούμενο δικαίωμα ή έννομη σχέση, αφενός, μεν προτείνεται σε κάθε στάση της δίκης και λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως, αφετέρου, δε, έχει ως συνέπεια την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος. *ΜΠρΠειρ 5261/2013 ΕλλΔνη 2014,889.*

46. – Η έγερση της αγωγής, η οποία αποτελεί διαχειριστική πράξη, ανήκει κατ' αρχή στη διοίκηση του νομικού προσώπου δηλαδή Δ.Σ. της Α.Ε. και όχι σε εκείνον που την εκπροσωπεί ενώπιον των δικαστηρίων, εκτός αν με το καταστατικό της ανατέθηκε η αρμοδιότητα για την έγερση αγωγών στον εκπρόσωπό ή σε συγκεκριμένο τρίτο πρόσωπο, οπότε την αγωγή ασκεί το πρόσωπο αυτό. Η ύπαρξη απόφασης του νομικού προσώπου για την έγερση της αγωγής ή η ιδιότητα του προσώπου που το εκπροσωπεί στη δίκη ως φορέα του σχετικού με την έγερση αγωγής δικαιώματος αποτελεί στοιχείο της νομιμοποίησής του, την συνδρομή του οποίου εξετάζει το Δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως. Αυτό δεν σημαίνει ότι η απόφαση του Δ.Σ. πρέπει να μνημονεύεται στην αγωγή. Αρκεί να αποδεικνύεται η ύπαρξή της από τα έγγραφα που προσκομίζει νόμιμα η ενάγουσα εταιρεία κατά την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο, που αποτελεί το ακρότατο χρονικό σημείο ολοκλήρωσης των διαδικαστικών προϋποθέσεων. *ΕφΑθ 3176/2012 ΕλλΔνη 2014,158.*

47. – Δεν επιτρέπεται η διαζευκτική ή επικουρική εναγωγή, γιατί το πρόσωπο του δικαιούχου ενάγοντος και του υπόχρεου εναγομένου πρέπει να είναι ορισμένο και θετικό και να

συνάπτεται με τα πραγματικά περιστατικά που δικαιολογούν την ιδιότητα αυτού, ως ενάγοντος ή εναγομένου. Και στις δύο περιπτώσεις δεν πρόκειται για ενεργητική ή παθητική ομοδικία, των άρθρων 74 επ. ΚΠολΔ, καθόσον οι ενάγοντες ή οι εναγόμενοι δεν είναι κοινωνοί της ίδιας απαίτησης ή υποχρέωσης, αφού ένας μόνο είναι ο δικαιούχος ή ευθύνεται, αλλά υπάρχει αμφιβολία προς αυτούς. Επομένως, επί διαζευκτικής ή επικουρικής εναγωγής, περισσότερων προσώπων η αγωγή είναι απαράδεκτη, λόγω της ακυρότητας του δικογράφου που δημιουργείται, επί μεν διαζευκτικής εναγωγής από την πλήρη αοριστία της αγωγής, επί δε της επικουρικής εναγωγής, λόγω της άσκησης της αγωγής υπό την αίρεση της απόρριψης αυτής, ως προς τον ενάγοντα ή τον εναγόμενο, η οποία δεν επιτρέπεται και συνεπώς απορρίπτεται και με αυτεπάγγελτη έρευνα από το δικαστήριο. *ΑΠ 605/2013 ΕφΑΔ 2014,69.*

48. – Επί συγχώνευσης Α.Ε., η συγχωνευόμενη παύει να υφίσταται χωρίς εκκαθάριση, η δε νέα εταιρεία ως διάδοχος συνεχίζει τις εκκρεμείς δίκες. *ΤρΕφΛαρ 389/2013 Δικογραφία 2014,75.*

II. Έννομο συμφέρον

49. – Έννομο συμφέρον επί αναγνωριστικής αγωγής υφίσταται όταν η ύπαρξη ή ανυπαρξία της έννομης σχέσης είναι αμφίβολη ή αμφισβητούμενη ή όταν υπάρχει καύχηση για έννομη σχέση που δεν υπάρχει, αλλά πρέπει η σχέση αυτή να αναφέρεται στο δικόγραφο της αγωγής μαζί με τα παραγωγικά αυτής γεγονότα για να προκύπτει και το έννομο συμφέρον προς άσκηση της αγωγής αυτής. *ΤρΕφΛαρ 477/2013 Δικογραφία 2014,267, ΑΠ 712/2014 ΝοΒ 2014,2128.*

50. – Το έννομο συμφέρον ως διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης. Ως «έννομο συμφέρον» νοείται κάθε υλικό ή ηθικό όφελος, το οποίο πρέπει να είναι «άμεσο», όταν δηλαδή από την ύπαρξη κάποιας έννομης σχέσης προκαλείται αβεβαιότητα ως προς ορισμένη έννομη σχέση του ενάγοντος με τρίτο πρόσωπο και συνακόλουθος κίνδυνος για τα συμφέροντα αυτού, άμεσος και επικείμενος ή και εξαρτώμενος από πρόσθετα μελλοντικά περιστατικά, και «παρόν», δηλαδή όταν αυτό αφορά έννομες σχέσεις υπαρκτές και παρούσες, και όχι υποθετικές και μελλοντικές ή ενδεχόμενες. Η απόκρουση της συνδρομής εννόμου συμφέροντος από τον εναγόμενο αποτελεί άρνηση, και όχι ένσταση. Τα αναγκαία για τη θεμελίωση εννόμου συμφέροντος περιστατικά μπορούν να προταθούν και με τις προτάσεις, εκτός από την περίπτωση της αναγνωριστικής αγωγής, στην οποία το έννομο συμφέρον επιτελεί νομιμοποιητική λειτουργία και πρέπει η προβολή τους να γίνεται μονό με την αγωγή. Αναρτητικός έλεγχος του εννόμου συμφέροντος. Η παραβίασή του εμπίπτει στον αναρτητικό λόγο του αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ και όχι στον αναρτητικό λόγο του αριθ. 14, ο οποίος ανακύπτει μόνο όταν το δικόγραφο της αγωγής δεν περιέχει τα στοιχεία που δικαιολογούν το έννομο συμφέρον για την άσκηση της. *ΑΠ 772/2014 ΝοΒ 2014,2134.*

51. – Κρίσιμος χρόνος για την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος είναι ο χρόνος της συζήτησης μετά την οποία εκδίδεται

οριστική απόφαση, αν δε κατά τη διάρκεια της δίκης και πριν από τον άνω κρίσιμο χρόνο εκλείψει το έννομο συμφέρον, η σχετική αγωγή ή αίτηση παροχής εννόμου προστασίας απορρίπτεται. *ΑΠ 1092/2013 ΧρΙΔ 2014,37.*

III. Βάση αγωγής

52. – Μεταβολή της βάσης της αγωγής που συνιστά και ταυτόχρονη μεταβολή του αντικειμένου της δίκης κατά παράβαση της αρχής της τήρησης προδικασίας, αποτελεί κάθε μεταγενέστερη προσθήκη περιστατικών, παλαιότερων ή οψιγενών, με τα οποία τροποποιείται ή και αντικαθίσταται με άλλη η ιστορική βάση της αγωγής. *ΑΠ 54/2014 ΝοΒ 2014,1423, ΑΠ 1525/2014 ΧρΙΔ 2014,282.*

53. – ... Η παράβαση του κανόνα σημαίνει παράβαση της αρχής τήρησης της προδικασίας που συνεπάγεται την απόρριψη της νέας βάσης ως απαράδεκτης και αυτεπαγγέλτως. *ΑΠ 54/2014 ΝοΒ 2014,1423.*

54. – Δεν συνεπάγεται μεταβολή της βάσης της αγωγής, αλλά συνιστά διευκρίνιση και αναγκαία συμπλήρωσή της, η οποία επιτρέπεται να γίνει με τις προτάσεις που κατατίθενται ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, η αναφορά ότι η σύμβαση συνάφθηκε όχι με τον ίδιο το διάδικο, αλλά με άμεσο αντιπρόσωπό του. *ΑΠ 1342/2013 ΝοΒ 2014,103 (περίλ.).*

55. – Ο χαρακτηρισμός των περιστατικών, στα οποία θεμελιώνεται το αίτημα ένδικης αγωγής, δεν είναι δεσμευτικός για το δικαστήριο της ουσίας, το οποίο οφείλει να προβεί αυτεπάγγελτα στην ορθή νομική υπαγωγή των εννόμων σχέσεων που διαφαίνονται από τα επικαλούμενα πραγματικά περιστατικά, όπως αυτά στη συνέχεια βεβαιώνονται από την ανέλεγκτη περί πραγμάτων κρίση του δικαστηρίου από τις αποδείξεις που διενεργήθηκαν, έστω και διαφορετική από εκείνη, στην οποία προβαίνει ο ενάγων, χωρίς αυτό να συνιστά ανεπίτρεπτη μεταβολή της βάσης της αγωγής, η οποία συγκροτείται από τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν το αίτημα της αγωγής, σε αντιδιαστολή προς το νομικό χαρακτηρισμό τους που αποδίδεται από τον ενάγοντα, χωρίς, επίσης, να θεωρείται ότι στη διαφορετική αυτή νομική εκτίμηση το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του πράγματα που δεν προτάθηκαν, ή λαμβάνει υπόψη του πράγματα ως αληθινά χωρίς απόδειξη. *ΤρΕφΛαρ 168/2013 Δικογραφία 2014,14.*

56. – Ανεπίτρεπτη μεταβολή της αγωγικής βάσης με εφετήριο ισχυρισμό. *ΤρΕφΛαρ 447/2013 Δικογραφία 2014,257.*

57. – Η επίκληση της διετούς διάστασης είναι στοιχείο της ιστορικής βάσης της αγωγής, ο δε ισχυρισμός του εναγομένου ότι δεν έχει συμπληρωθεί η διετής διάσταση διότι αυτή άρχισε σε χρόνο μεταγενέστερο του επικαλούμενου με την αγωγή, συνιστά αιτιολογημένη άρνηση της ιστορικής βάσης της αγωγής και όχι ένσταση. *ΑΠ 1650/2013 ΝοΒ 2014,615.*

IV. Αίτημα αγωγής

58. – Είναι απαράδεκτη η μεταβολή του αιτήματος της αγωγής, μετά την επέλευση της εκκρεμοδικίας. Κατ' εξαίρεση

μπορεί ο ενάγων να περιορίσει το αίτημα της αγωγής με τις προτάσεις μέχρι την περάτωση της δίκης στον πρώτο βαθμό. *ΑΠ 1893/2013 ΕφΑΔ 2014, 161.*

59. – Όταν το αγωγικό αίτημα συντίθεται από περισσότερα κονδύλια, ο περιορισμός του επιχειρείται παραδεκτά όταν περιορίζεται αναλόγως κατά ποσοστό του όλου αιτήματος. Με τον περιορισμό του αιτήματος της αγωγής δεν πρέπει να προκαλείται αοριστία ως προς το υπόλοιπο τμήμα της. Ο περιορισμός μπορεί να γίνει και με δήλωση στο ακροατήριο. *ΑΠ 32/2013 ΕλλΔνη 2014, 997 (σημ. Ι. Δεληκωστόπουλου), ΑΠ 1893/2013 ΕφΑΔ 2014, 161, ΑΠ 1855/2013 ΝοΒ 2014, 638.*

60. – Αν ζητείται με την αγωγή επιδίκαση αποζημίωσης σε εφάπαξ κεφαλαίου, χωρίς να γίνεται επίκληση σπουδαίου προς τούτο λόγου, δεν απορρίπτεται η αγωγή, αλλά το σχετικό αίτημα γίνεται δεκτό για το ίδιο αιτούμενο ποσό, αλλά καταβλητέο σε μηνιαίες δόσεις, κάθε μία από τις οποίες προκύπτει από απλό μαθηματικό υπολογισμό, εφόσον ορίζεται η χρονική περίοδος της απώλειας των προσόδων και το συνολικό ποσό. *ΑΠ 1843/2013 ΕλλΔνη 2014, 48.*

3. Άσκηση και συζήτηση της αγωγής

61. – Ως επανέγερση της αγωγής νοείται η άσκηση νέας αγωγής με τους ίδιους διαδίκους και με την αυτή ιστορική και νομική αιτία. Ταυτότητα ιστορικής αιτίας υπάρχει όταν τα περιστατικά που συγκροτούν το πραγματικό της νομικής διάταξης που εφαρμόσθηκε στην προηγούμενη δίκη, είναι το ίδιο με αυτό που συνθέτουν το πραγματικό της νομικής διάταξης, που πρόκειται να εφαρμοσθεί στη νέα δίκη. *Εφθεσ 587/2014 ΕλλΔνη 2014, 1421 (σημ. Ι.Ν.Κ.).*

62. – Η αναβολή της υπόθεσης και η αναγραφή αυτής στο πινάκιο του δικαστηρίου για την μετ' αναβολή δικάσιμο ισχύει ως κλήτευση όλων των διαδίκων για την δικάσιμο αυτή και επομένως δεν χρειάζεται νέα κλήση του διαδίκου, όταν ο απολειπόμενος κατά την μετ' αναβολή δικάσιμο διάδικος νομίμως κλητευθεί να παραστεί κατά τη δικάσιμο κατά την οποία αναβλήθηκε η συζήτηση ή είχε παραστεί νομίμως κατά την ίδια δικάσιμο. Όμως, αν δεν είχε προηγηθεί νόμιμη κλήτευση κατά την αρχικώς ορισθείσα δικάσιμο, κατά την οποία η συζήτηση της υπόθεσης αναβλήθηκε σε μεταγενέστερη δικάσιμο, στον εναγόμενο, που δεν είχε κλητευθεί κατά την αρχική δικάσιμο, πρέπει να επιδοθεί νομίμως και εμπροθέσμως η αγωγή και το πρακτικό αναβολής για τη μεταγενέστερη δικάσιμο, οπότε αυτός, αν απουσιάσει κατά την τελευταία, δικάζεται ερήμην. Παράλειψη νέας επίδοσης αγωγής. Κηρύσσεται απαράδεκτη η συζήτηση. *ΜΠρθεσ 8120/2013 Αρμ 2014, 648 (παρ. Α. Ανθιμου).*

63. – Η επικουρική άσκηση της αγωγής μπορεί να γίνει με το ίδιο ή άλλο δικόγραφο. Η επιγενόμενη επικουρική σώρευση επιτρέπεται ως την πρώτη συζήτηση της κύριας αγωγής. *ΑΠ 488/2014 ΝοΒ 2014, 1671 (περίλ.).*

64. – ... Η πρώτη συζήτηση νοείται σε σχέση με τον κάθε βαθμό δικαιοδοσίας, σε περίπτωση δε αναπομπής από το

εφετείο, πρώτη συζήτηση θεωρείται εκείνη που διεξάγεται ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, ήτοι του δικαστηρίου της αναπομπής. *ΑΠ 488/2014 ΝοΒ 2014, 1671 (περίλ.).*

4. Συνέπειες άσκησης της αγωγής

65. – Η επίδοση στον εναγόμενο αγωγής για επιδίκαση χρηματικής απαίτησης έχει τον χαρακτήρα όκλησης και συνεπάγεται την τοκογονία του ληξιπρόθεσμου χρέους. Η παραίτηση του ενάγοντος από το δικόγραφο της αγωγής καθώς και ο περιορισμός του καταψηφιστικού αιτήματος αυτής ως αναγνωριστικό, συνεπάγονται την ανατροπή εξ υπαρχής μόνο των αποτελεσμάτων που επήλθαν με και από την άσκηση αυτής. Δεν αφορούν και την επίδοση της αγωγής κατά το μέρος που έχει χαρακτήρα όκλησης, δημιουργική υπερημερίας του οφειλέτη και οφειλής για αντίστοιχους τόκους. Το αποτέλεσμα της όκλησης που έγινε με την επίδοση καταψηφιστικής αγωγής προς τον οφειλέτη δεν ανατρέπεται, αν η αγωγή αυτή απορρίφθηκε λόγω έλλειψης δικονομικών προϋποθέσεων, που συνεπάγονται ακυρότητα του δικογράφου της αγωγής ή το απαράδεκτο αυτής. Αντίθετα, αν η αγωγή απορρίφθηκε από ουσιαστικό λόγο, το αποτέλεσμα της υπερημερίας του οφειλέτη δεν επέρχεται, αφού η όκληση δεν αφορά σε νόμιμη απαίτηση. Επομένως ο ενάγων, ο οποίος με προγενέστερη αγωγή του, που επιδόθηκε νόμιμα, αλλά απορρίφθηκε λόγω έλλειψης δικονομικής προϋπόθεσης, είχε ζητήσει την επιδίκαση της ίδιας απαίτησης, την οποία ενασκει με τη νέα αγωγή, δικαιούται να λάβει τόκους από την επίδοση της πρώτης αγωγής. *ΑΠ 106/2014 ΕφΑΔ 2014, 295.*

66. – Η παράλειψη ή μη εμπρόθεσμη επίδοση της αγωγής δεν επάγεται ακυρότητα ερευνώμενη αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο όταν παρίσταται ο εναγόμενος, εκτός αν επικαλείται βλάβη μη αποκαθιστάμενη άλλως, όπως αδυναμία ή δυσχέρεια να προβάλει πλήρη υπεράσπιση κατά της αγωγής. Μη προβολή της άνω ακυρότητας το πρώτον στο Εφετείο. *ΤρΕφΛαρ 272/2013 Δικογραφία 2014, 233.*

67. – Αν δεν επιδοθεί η αγωγή αυτή δεν είναι ανυπόστατη, αλλά μπορεί να κηρυχθεί ακυρότητα, αν ο αντίδικος επικαλεστεί και αποδείξει βλάβη. Αν λοιπόν δεν παρασταθεί, η συζήτηση κηρύσσεται απαράδεκτη. Αν όμως παρασταθεί και προτείνει ακυρότητα, ερευνάται αν αυτός υφίσταται εντεύθεν βλάβη. *ΑΠ 1521/2013 ΝοΒ 2014, 354, ΧρΙΔ 2014, 284.*

5. Παραίτηση και αποδοχή της αγωγής

68. – Ο ενάγων μπορεί να παραιτηθεί από το δικόγραφο της αγωγής χωρίς τη συναίνεση του εναγομένου πριν αυτός προχωρήσει στην προφορική συζήτηση της ουσίας της υπόθεσης. Προφορική για την ουσία συζήτηση της υπόθεσης υπάρχει για τον εναγόμενο, όταν αυτός προχώρησε σε αυτή με την κατάθεση προτάσεων, οι οποίες περιέχουν είτε άρνηση των θεμελιωτικών ισχυρισμών της αγωγής είτε ενστάσεις. Δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί συζήτηση για την ουσία της υπόθεσης, εκείνη, η οποία κηρύσσει απαράδεκτη για τυπικούς

λόγους, ή εκείνη για την οποία εκδόθηκε απόφαση, η οποία αναβάλλει ή αναστέλλει την πρόοδο της δίκης, ή κηρύσσει απαράδεκτη τη συζήτηση, ή διατάσσει την επανάληψη της συζήτησης, αφού οι περιπτώσεις αυτές ανάγονται σε στάδιο πριν από την εκδίκαση της υπόθεσης. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο ενάγων μπορεί, και χωρίς τη συναίνεση του εναγομένου, να παραιτηθεί από το δικόγραφο της αγωγής του, όταν αυτή επανέρχεται προς συζήτηση με κλήση του ενδιαφερόμενου. *ΜΠΣπάρτης 506/2013 ΕλλΔνη 2014,611.*

69. – Παραίτηση από την αγωγή μπορεί να γίνει και με απλή εξώδικη δήλωση, η οποία επιδίδεται στον αντίδικο με δικαστικό επιμελητή. Η παραίτηση όμως αυτή είναι έγκυρη εφόσον αυτή φέρει τα στοιχεία του άρθρου 118 ΚΠολΔ και ειδικότερα, μεταξύ άλλων, τη χρονολογία και υπογραφή του διαδίκου ή του νομίμου αντιπροσώπου ή του δικαστικού πληρεξουσίου του και, όταν είναι υποχρεωτική η παράσταση με δικηγόρο, την υπογραφή του δικηγόρου. Η υπογραφή του διαδίκου αρκεί μόνον όταν η διαδικαστική πράξη απευθύνεται ενώπιον του ειρηνοδικείου ή η διαφορά που αφορά δικάζεται κατά τη διαδικασία που τηρείται ενώπιον των ειρηνοδικείων. Όταν όμως πρόκειται για παραίτηση από αγωγή που ασκήθηκε ενώπιον δικαστηρίου, στο οποίο η παράσταση με δικηγόρο είναι υποχρεωτική θα πρέπει αυτή να υπογράφεται από δικηγόρο, διαφορετικά η παραίτηση είναι ανίσχυρη και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα. *Εφθεσ 587/2014, ΕλλΔνη 2014,1421 (σημ. Ι.Ν.Κ.).*

70. – Μεταγενέστερες της συζήτησης της αγωγής δηλώσεις των διαδίκων, οι οποίοι παραστάθηκαν νομίμως κατά τη συζήτηση της αγωγής, ότι επιθυμούν να θεωρηθούν απόλυτες και να μην εκδοθεί απόφαση για την υπόθεση (ήτοι να ματαιωθεί), οι δηλώσεις τους αυτές ενέχουν δηλώσεις παραίτησης από την επίσπηση της συζήτησης και ανάκλησης των γενόμενων σε αυτήν παραστάσεών τους, η οποία από άποψη των συνεπειών της, θεωρείται ότι δεν έγινε (επιχείρημα και από το άρθρο 295 του ΚΠολΔ), με αποτέλεσμα να θεωρείται αναδρομικά ματαιωμένη η συζήτηση της υπόθεσης, κατά το άρθρο 260 του ΚΠολΔ. *ΜΠρΑθ 6883/2013 ΕΠολΔ 2014,101 (παρ. Ν. Κατηφόρη).*

71. – Με την άσκηση παραδεκτής έφεσης κατά της πρωτόδικης απόφασης αναβιώνει η εκκρεμοδικία που δημιουργήθηκε με την άσκηση της αγωγής, μέσα στα όρια που καθορίζονται από την έφεση, και συνεπώς ο ενάγων έχει έκτοτε το δικαίωμα να παραιτηθεί ολικά ή μερικά από το δικόγραφο της αγωγής του, ακόμα και κατά το στάδιο της έκκλητης δίκης, εκτός εάν προβάλει αντίρρηση ο εναγόμενος και πιθανολογεί ότι έχει συμφέρον να περατωθεί η δίκη με την έκδοση της οριστικής απόφασης. *ΑΠ 138/2014 ΕΕΔ 2014,338 (περίλ.).*

72. – ... Σε περίπτωση που η παραίτηση από το δικόγραφο και το δικαίωμα της αγωγής γίνεται από πληρεξούσιο δικηγόρο, ο οποίος υπογράφει την ως άνω παραίτηση και την παραγγελία προς επίδοση αυτού στον δικαστικό επιμελητή, αυτός πρέπει να είναι εφοδιασμένος με σχετική πληρεξουσιότητα, η οποία πρέπει να είναι ειδική. Η έλλειψη δε αυτής

θεραπεύεται με την εκ των υστέρων έγκριση των γινομένων πράξεων από τον ενδιαφερόμενο διάδικο, με αποτέλεσμα η δηλωθείσα παραίτηση εκ μέρους του δικηγόρου από το δικαίωμα να ισχυροποιείται αναδρομικώς. *ΑΠ 138/2014 ΕΕΔ 2014,338 (περίλ.).*

73. – Για την εγκυρότητα παραίτησης ολικά ή μερικά από το δικόγραφο της αγωγής, που είχε αίτημα την αναγνώριση κληρονομικού δικαιώματος σε ακίνητα, δεν απαιτείται τήρηση του συμβολαιογραφικού εγγράφου, αφού δεν πρόκειται για εμπράγματα σύμβαση για ακίνητο, στην οποία αναφέρεται η διάταξη του άρθρου 369 ΑΚ. *ΑΠ 1198/2012 ΕλλΔνη 2014,367 (σημ. Αθ. Πανταζόπουλου).*

74. – Η παραίτηση εκ του δικογράφου αγωγής από το γονέα για λογαριασμό ανηλίκου δεν απαιτεί άδεια δικαστηρίου. *ΤρΕφΛαρ 262/2013 Δικογραφία 2014,52.*

6. Είδη αγωγών

Ι. Αναγνωριστική και καταψηφιστική αγωγή

75. – Είναι δυνατή η αναγνώριση με αγωγή της ύπαρξης ή μη έννομης σχέσης που τελεί σε αβεβαιότητα, εφόσον συντρέχει έννομο συμφέρον. Ως έννομη σχέση νοείται η βιοτική σχέση του προσώπου η αναφερομένη προς έτερο πρόσωπο ή πράγμα, η οποία ρυθμίζεται από το εξ αντικείμενου δικαίο, ασχέτως του εάν γεννήθηκε απ' αυτήν αξίωση ή όχι. Δεν μπορούν επομένως, να αποτελέσουν αντικείμενο τέτοιας αγωγής οι διατάξεις του νόμου καθ' εαυτές ή η ερμηνεία ασαφών νομικών εννοιών ή απλά πραγματικά γεγονότα, τα οποία καθ' εαυτά δεν αποτελούν έννομη σχέση, έστω και αν έχουν νομική σημασία για τις έννομες σχέσεις του προσώπου. Τέτοιο γεγονός είναι κατά το άρθρο 416 ΑΚ και η καταβολή ή εξόφληση του χρέους που αποτελεί υλική πράξη και όχι σύμβαση ή μονομερή δικαιοπραξία και επομένως δεν μπορεί να είναι αντικείμενο αναγνωριστικής αγωγής. *ΑΠ 656/2014 ΝοΒ 2014,1909 (περίλ.).*

76. – Η από το άρθρο 949 ΚΠολΔ αγωγή για καταδίκη του εναγομένου σε δήλωση βουλήσεως είναι καταψηφιστική και υπόκειται σε τέλος δικαστικού ενσήμου. *ΕφΠειρ 525/2013 ΕλλΔνη 2014,139 (σημ. Ι.Ν.Κ.).*

77. – Επί αναγνωριστικής αγωγής, έννομο συμφέρον υπάρχει όταν η αιτούμενη διάγνωση είναι κατάλληλο μέσο άρσης της υφιστάμενης αβεβαιότητας στις σχέσεις των διαδίκων και αποτροπής του προκαλούμενου στο συμφέρον του ενάγοντος κινδύνου από αυτή, δεν είναι δε απαραίτητο να συμπίπτουν οι διάδικοι της αναγνωριστικής δίκης προς τα υποκείμενα της αναγνωριστέας έννομης σχέσης. *ΑΠ 508/2013 ΕΠολΔ 2014,485 (παρ. Μ. Μαρκουλάκη).*

78. – Επί αναγνωριστικής αγωγής, το έννομο συμφέρον μπορεί να είναι είτε υλικό είτε ηθικό. *ΑΠ 1768/2013 ΝοΒ 2014,628.*

79. – Πριν από τη δικαστική βεβαίωση ότι δεν υπάρχει άλλος κληρονόμος πλην του Δημοσίου, δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί οποιοδήποτε δικαίωμα από αυτό ή εναντίον του ως

εξ αδιαθέτου κληρονόμου. Όμως, αναγνωριστικές αγωγές για κληρονομικό δικαίωμα δεν αποκλείονται. *ΕφΑθ 2506/2013 ΕλλΔνη 2014,165.*

80. – Η διάκριση μεταξύ θετικής και αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής έχει σημασία μόνο ως προς το βάρος της απόδειξης. Για τη θεμελίωση της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής αρκεί μόνο η γενική άρνηση που αντιτάσσεται από τον ενάγοντα κατά του προβαλλόμενου δικαιώματος του εναγομένου, χωρίς να είναι υποχρεωμένος ο ενάγων να επικαλεσθεί και να αποδείξει την αναλήθεια των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν το προβαλλόμενο δικαίωμα από τον εναγόμενο. Ο τελευταίος αντίθετα έχει το βάρος της επίκλησης και απόδειξης των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν το προβαλλόμενο δικαίωμά του, ο ενάγων δε, αμυνόμενος κατά του δικαιώματος αυτού του εναγομένου, δικαιούται να επικαλεσθεί και αποδείξει τα κρίσιμα εκείνα περιστατικά εξ αιτίας των οποίων έχει αποσβεσθεί το δικαίωμα του εναγομένου ή απαγορεύεται στη συγκεκριμένη περίπτωση η άσκησή του. *ΜΠρΘεσ 1082/2014 ΕλλΔνη 2014,579 (παρ. Ι. Δεληκωστόπουλου).*

81. – ... Αν ζητείται η αναγνώριση ανυπαρξίας σχέσης γονέα-τέκνου, πρόκειται για αναγνωριστική αγωγή, με την αρνητική της μορφή. Ο φερόμενος εξώγαμος πατέρας νομιμοποιείται να εγείρει αναγνωριστική αγωγή, αιτούμενος να βεβαιωθεί το ανυπόστατο της πατρότητας την οποία διατείνεται το εκτός γάμου γεννηθέν τέκνο ή τρίτοι. *ΜΠρΘεσ 1082/2014 ΕλλΔνη 2014,579 (παρ. Ι. Δεληκωστόπουλου).*

82. – Αντισυνταγματική η διάταξη επιβολής τέλους δικαστικού ενσήμου και μάλιστα αυξημένου στις αναγνωριστικές αγωγές. Αποτελεί παρεμπόδιση της πρόσβασης στη Δικαιοσύνη και έμμεση κατάργηση του δικαιώματος παροχής έννομης προστασίας. *ΠΠρΠατρ 104/2014 ΕΠολΔ 2014,511 (περίλ.) (σημ. Π. Γιαννόπουλου), ΕιρΑθ 322/2014 ΕΠολΔ 2014,513 (σημ. Π. Γιαννόπουλου).*

83. – Σύμφωνα με το Σύνταγμα η επιβολή του δικαστικού ενσήμου, η καταβολή του οποίου έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα, καθώς τίθεται σε λειτουργία μηχανισμός για την απονομή δικαιοσύνης. Ο ίδιος μηχανισμός κινείται τόσο στις αναγνωριστικές όσο και στις καταψηφιστικές αγωγές. Με τις νέες ρυθμίσεις μετατέθηκε στην ουσία ο χρόνος καταβολής του ενσήμου. Ο περιορισμός στο δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας είναι αποδεκτός από την ΕΣΔΑ εάν με αυτόν επιδιώκεται ένας νόμιμος σκοπός και εάν τηρείται ένας εύλογος βαθμός αναλογικότητας ανάμεσα στα μέτρα και στον επιδιωκόμενο σκοπό. Εξαιρέθηκαν οι περιπτώσεις όπου προβλέφθηκε διαδικασία νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος. *ΜΠρΘεσ 1427/2014 ΕΠολΔ 2014,516 (σημ. Π. Γιαννόπουλου) (περίλ.), Αρμ 2014,597.*

84. – Σε αντίθεση με την περί κλήρου αγωγή, στην οποία εναγόμενος είναι πάντοτε ο νεμόμενος τα κληρονομιαία πράγματα ως κληρονόμος, επί αδικαιολόγητης κατοχής κληρονομιαίου ακινήτου χωρίς αντιποίηση κληρονομικού δικαιώμα-

τος από αυτόν που το κατέχει, μπορεί ν' ασκηθεί κατ' αυτού αναγνωριστική αγωγή περί του κληρονομικού δικαιώματος, προς θεμελίωση της οποίας ο ενάγων κληρονόμος αρκεί να επικαλεσθεί και αποδείξει το θάνατο του κληρονομούμενου, τη συγγενική του σχέση προς αυτόν ή την εγκατάστασή του ως κληρονόμου με διαθήκη, τη νομή, ή απλή κατοχή, του κληρονομούμενου στο επίδικο πράγμα κατά το χρόνο του θανάτου του, που περιέρχεται αυτοδικαίως στους κληρονόμους του και την αδικαιολόγητη κατοχή του πράγματος από τον εναγόμενο ή την αμφισβήτηση του κληρονομικού του δικαιώματος. *ΜεφΘεσ 2088/2013 Αρμ 2014,731.*

85. – Είναι δυνατή η έγερση ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων αγωγής αναγνωριστικής της ακυρότητας απόφασης τροποποιητικής του καταστατικού ανώνυμης εταιρείας, ακόμα και μετά την έγκρισή της από τον αρμόδιο Νομάρχη. *ΑΠ 1426/2013 ΧρΙΔ 2014,215.*

II. Διεκδικητική αγωγή

86. – Επί διεκδικητικής αγωγής, η αιτία για την οποία ο εναγόμενος νέμεται ή κατέχει το πράγμα δεν αποτελεί στοιχείο της ιστορικής βάσης της αγωγής. Ενδεχομένως να στηρίξει ένσταση κατ' αυτής, αν ο εναγόμενος επικαλεστεί και αποδείξει ότι έχει εμπράγματο ή ενοχικό δικαίωμα επί του πράγματος, που του παρέχει εξουσία νομής ή κατοχής. *ΑΠ 53/2014 ΝοΒ 2014,1423 (περίλ.).*

87. – Επί διεκδικητικής αγωγής που στηρίζεται, καθόσον αφορά τον τρόπο κτήσης της κυριότητας στο επίδικο ακίνητο, στην κληρονομική διαδοχή, αποτελούν στοιχεία του κύρους αυτής, τόσο η αποδοχή της κληρονομιάς, όσο και η μεταγραφή της ή η έκδοση κληρονομητηρίου και η μεταγραφή αυτού. Επίσης απαιτείται και η μνεία, ότι ο δικαιοπάροχος του ενάγοντος ήταν κύριος και να αμφισβητείται ότι ο φερόμενος ως δικαιοπάροχος του είχε το δικαίωμα, οφείλει, επίσης, να επικαλεστεί και να αποδείξει τα γεγονότα που στηρίζουν την κτήση κάποτε του δικαιώματος στο πρόσωπό τους, καταφεύγοντας, αν υπάρξει ανάγκη, σε πρωτότυπη κτήση χρησικτησίας. Η έλλειψη των στοιχείων αυτών στη διεκδικητική αγωγή καθιστά το δικόγραφο της αόριστο και ανεπίδεκτο δικαστικής εκτίμησης. *ΕφΘεσ 162/2013 ΕφΑΔ 2014,521.*

88. – ... Η έλλειψη των στοιχείων αυτών εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο. Εάν αόριστη αγωγή απορρίφθηκε ως αβάσιμη κατ' ουσίαν, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μπορεί να την απορρίψει ως νόμω αβάσιμη ή αόριστη και όταν ο ενάγων εκκαλεί για την κατ' ουσίαν απόρριψή της. *ΕφΘεσ 162/2013 ΕφΑΔ 2014,521.*

89. – Άσκηση διεκδικητικής ή αναγνωριστικής της κυριότητας αγωγής κατά του Δημοσίου. Η υποχρεωτική διοικητική προδιαδικασία του άρθρου 8 του ΑΝ 1539/38 δεν εφαρμόζεται επί αγωγών διόρθωσης κτηματολογικών εγγραφών που αναφέρονται σε ακίνητα καταγραφέντα ως «αγνώστου ιδιοκτήτη». *ΑΠ 174/2014 ΧρΙΔ 2014,686.*

90. – Ο κατά της διεκδικητικής αγωγής προβαλλόμενος από τον εναγόμενο ισχυρισμός ότι απέκτησε αυτός την κυριότητα του επίδικου ακινήτου με χρησικτησία, αποτελεί ένσταση, αν η αγωγή στηρίζεται σε παράγωγο τρόπο κτήσης της κυριότητας ή και σε πρωτότυπο τρόπο, εφόσον, όμως, τα περιστατικά που προτείνονται, αληθινά υποτιθέμενα, προσπορίζουν στον προτείνοντα την κυριότητα και είναι μεταγενέστερα αυτών της αγωγής ή ο χρόνος της νομής που περιέχεται σ' αυτή είναι επαρκής για τη συμπλήρωση διπλής χρησικτησίας, ενώ αποτελεί άρνηση της αγωγής αν τα περιστατικά συμπίπτουν ή είναι προγενέστερα εκείνων που περιέχονται στην αγωγή ή συμπίπτουν με αυτά της αγωγής όχι εξολοκλήρου, αλλά τόσο ώστε ο υπολειπόμενος χρόνος να μη είναι αρκετός για θεμελίωση της αγωγής. *ΑΠ 54/2014 ΝοΒ 2014,1423 (περίλ.).*

III. Ευθεία και πλαγιαστική αγωγή

91. – Προϋπόθεση για την άσκηση πλαγιαστικής αγωγής είναι ο ενάγων να είναι δανειστής του φορέα του ασκούμενου υπέρ αυτού δικαιώματος, να έχει δηλαδή συγκεκριμένη απαίτηση κατ' αυτού, ο δε τελευταίος, οφειλέτης, να έχει κατά του τρίτου, εναγομένου δια της πλαγιαστικής αγωγής, κάποιο δικαίωμα. Το δικαίωμα να έχει περιουσιακή αξία και να μην είναι προσωποπαγές και η αδράνεια του οφειλέτη, συνιστάμενη στην παράλειψη, αμέλεια και αδιαφορία, αυτού να προβεί στην καταδίωξη του δικού του οφειλέτη, η οποία και δικαιολογεί το έννομο συμφέρον του ενάγοντος δανειστή προς άσκηση της αγωγής του οφειλέτη του κατά του τρίτου. *ΑΠ 106/2014 Αρμ 2014, 1156.*

IV. Αρνητική αγωγή

92. – Βάση της αρνητικής αγωγής είναι η κυριότητα του ενάγοντος επί του πράγματος και η προσβολή της με πράξεις διατάραξης ή επέμβασης. Αυτή ασκείται στην περίπτωση μερικής και όχι ολικής προσβολής της κυριότητας, δηλαδή όταν ο κύριος διαταράσσεται στη νομή του που ασκεί επί του πράγματος και όχι όταν προσβάλλεται με άλλο τρόπο, όπως με την αφαίρεση ή κατακράτηση του πράγματος, οπότε προστατεύεται με τη διεκδικητική αγωγή κατ' αυτού που κατέχει το πράγμα. *ΠΠρΝαξ 10/2014 ΕλλΔνη 2014,586 (παρ. Ι.Ν. Κατρά), ΑΠ 1239/2013 ΝοΒ 2014,93 (περίλ.), ΑΠ 1251/2013 ΝοΒ 2014,94 (περίλ.).*

93. – Διατάραξη αποτελεί κάθε έμπρακτη εναντίωση στο θετικό ή αποθετικό της κυριότητας περιεχόμενο, ήτοι όταν ο εναγόμενος ενεργεί στο πράγμα πράξεις τις οποίες μόνο ο κύριος δικαιούται να ενεργήσει ή όταν εμποδίζει τον κύριο να ενεργήσει στο δικό του πράγμα. Γενικώς δε κάθε πράξη που αποτελεί διατάραξη της νομής αποτελεί επέμβαση στην κυριότητα, η οποία δικαιολογεί την έγερση της αρνητικής αγωγής με αίτημα την άρση της προσβολής και την παύση της στο μέλλον. *ΑΠ 1251/2013 ΝοΒ 2014,94 (περίλ.).*

V. Παρεμπόμπουσα αγωγή

94. – Αν ο ενάγων παραιτηθεί από το δικόγραφο της κύριας αγωγής, η αναδρομική κατάργηση της εκκρεμοδικίας ως προς την κύρια αγωγή συμπαρασύρει αυτόματα και την παρεμπόμπουσα αγωγή, η οποία θεωρείται σαν να μη ασκήθηκε. *ΑΠ 156/2014 ΝοΒ 2014,1432 (περίλ.).*

VI. Συλλογική αγωγή

95. – Με την ιδιόμορφη συλλογική αγωγή δεν φέρεται προς δικαστική διάγνωση «δικαίωμα» ούτε «έννομη σχέση» μεταξύ ορισμένων διαδίκων ως φορέων της. Αντικείμενο της συλλογικής αγωγής είναι η δικαστική βεβαίωση αντικαταναλωτικής συμπεριφοράς και η απαγόρευση της ή η ρύθμιση κατάστασης κατά τρόπο που να μην προσβάλλει το συμφέρον του καταναλωτή. Στο πλαίσιο της συλλογικής αγωγής η ένωση καταναλωτών μπορεί να ζητήσει και την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, ως εκφραστή του κοινού καταναλωτικού συμφέροντος και έχει κυρωτικό και όχι αποκαταστατικό χαρακτήρα. *ΕφΑθ 6670/2013 ΔΕΕ 2014,528 (σημ. Ν. Κυπρούλη).*

VII. Αγωγή κακοδικίας

96. – Στοιχεία ορισμένου της αγωγής κακοδικίας είναι η αντισυμβατική ή παράνομη συμπεριφορά κατά την άσκηση του λειτουργήματός του, η πρόκληση ζημίας στον εντολέα, αν πρόκειται για αντισυμβατική συμπεριφορά, ή και σε τρίτο πρόσωπο, αν πρόκειται για παράνομη συμπεριφορά και ο δόλος ή η βαριά αμέλεια αυτού. Εξάμνην αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση της αγωγής και αφορά κάθε αξίωση από την άσκηση του λειτουργήματός του και όχι μόνο αξίωση του εντολέα του. Η αγωγή κακοδικίας αποτελεί το μοναδικό ένδικο βοήθημα τόσο του εντολέα, όσο και του τρίτου προσώπου, που τυχόν έχει ζημιωθεί από συμβολαιογράφο κατά την άσκηση του λειτουργήματός του, με το οποίο μπορεί να ζητηθεί η αστική ευθύνη του τελευταίου και, ως εκ τούτου, η πιο πάνω αποσβεστική προθεσμία ισχύει και για τους δύο (εντολέα και τρίτο). *ΑΠ 1911/2013 ΝοΒ 2014,548 και 909.*

97. – Η υποχρέωση άσκησης αυτής εντός σύντομου χρόνου δεν αντίκειται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος περί ισότητας. Στην περίπτωση αγωγής κατά δικηγόρου για πλημμελή εκπλήρωση εντολής άσκησης αγωγής από εργατικό ατύχημα, η αγωγή απορρίφθηκε διότι δεν αναγράφονται με ακρίβεια όλα τα αποδεικτικά μέσα που επικαλείται ο ενάγων για την απόδειξη των λόγων της και, για το παραδεκτό της άσκησης της αγωγής και δεν επισυνάπτονται στην αγωγή τα αποδεικτικά μέσα που ο ενάγων επικαλείται για να υποστηρίξει τους λόγους της αγωγής, καθώς και ειδικό πληρεξούσιο στον δικηγόρο που την υπογράφει. Πράγμα που δεν συμβαίνει, δεδομένου ότι ο ενάγων, ούτε αναφέρει, στην αγωγή τα αποδεικτικά μέσα, ούτε επισυνάπτονται αυτά, ούτε και ειδικό πληρεξούσιο. *ΑΠ 2217/2013 ΝοΒ 2014,1174 (περίλ.).*

7. Συνεκδίκαση αγωγών

98. – Επί διαζευκτικής ή επικουρικής εναγωγής περισσότερων προσώπων η αγωγή είναι απαράδεκτη, όχι όμως όταν οι αγωγές ασκούνται με διαφορετικά δικόγραφα, έστω και

αν έχει διαταχθεί συνεκδίκαση. Οι συνεκδικαζόμενες αγωγές διατηρούν την αυτοτέλειά τους. *ΑΠ 605/2013 ΕφΑΔ 2014,69.*

Στ. Σαρρή

ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΣ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ορισμός	II. Παραγραφή..... 12
I. Προϋποθέσεις γένεσης της αξίωσης 1-5	III. Απόσβεση της υποχρέωσης απόδοσης του πλουτισμού 13-18
II. Αχρεώστητη παροχή..... 6-8	
2. Άκυρη σύμβαση εργασίας	
I. Υποχρέωση απόδοσης της ωφέλειας 9-11	

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού 14	Αποζημίωση εργαζόμενου 7	Κοινωνία δικαιώματος 14
Αγωγή αόριστη 1	Αποζημίωσης δικαιούχος 4	Κυριότητας υλικών μετάθεση 15
Αγωγή απαράδεκτη 1	Απόρριψη αγωγής 2, 6	Νόμιμη αιτία 3
Αγωγής αοριστία 2, 6	Απόσβεση υποχρέωσης 13	ΝΠΔΔ 17
Αγωγής επικουρική βάση 2, 6, 14	Διαλυτική αίρεση 1	Παροχή αχρεώστητη 7, 8
Αγωγής κύρια βάση 2, 6	Εικοσαετής παραγραφή 12	Πράγμα συστατικό 15
Αγωγής νομική βάση 3	Εκχώρηση 8	Προϋποθέσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού 1
Αδικαιολόγητος πλουτισμός 1	Ελαττωματική αιτία 5	ΣΣΕ 11
Αδικοπραξία 14	Ένωση κινητού με αλλότριο ακίνητο 15	Σύμβαση ακυρώσιμη 1
Αιτιώδης συνάφεια 1	Εργασίας απλή σχέση 10	Σύμβαση ανίσχυρη 1
Άκυρη σύμβαση εργασίας 9, 10, 11, 12	Εργασίας παροχή 18	Σύμβαση πώλησης 16
Ανύπαρκτη αιτία 5	Ζημία 4	Υπαναχώρηση 1, 16
Ανύπαρκτη ή ελαττωματική αιτία 2, 6	Ιδιωτικό έγγραφο 17	Υποχρέωση απόδοσης του πλουτισμού 13
Απόδοση της ωφέλειας 18	Καταγγελία σύμβασης εξαρτημένης εργασίας 7	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Αγαλλοπούλου Π.:** Βασικές έννοιες αστικού δικαίου. 2003. - **Αρχανιωτάκης Γ.:** Η αστική ευθύνη του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου. 1989. - **Βαθρακοκόιλης Β.:** Ερμηνεία - νομολογία Αστικού Κώδικα, τ. Γ (άρθρα 741-946). 2005. - **Βιδάκης Δ. / Καρατζά Λ. / Παππά Ν.:** Στοιχεία Αστικού Δικαίου. Νομική Βιβλιοθήκη. 2005. - **Γεωργιάδης Α. / Γκουτζιαμάνη Ε.:** Αστικός Κώδικας και ειδικοί αστικοί νόμοι. Σάκκουλας Αθήνα - Θεσσαλονίκη. 2007. - **Γεωργιάδης Απ.:** Αστικός Κώδικας. Σύνοψη Αστικού Δικαίου - Πρακτικά Θέματα με Λύσεις. 2013. - **Καράκωστας Ι.:** Αγωγές και Αιτήσεις Αστικού Δικαίου. Νομική Βιβλιοθήκη. 2010. - **Ο ίδιος:** Αστικός Κώδικας (7 τόμοι). Νομική Βιβλιοθήκη. 2009. - **Καράκωστας Ι./Χιωτέλλης Α. (επιμ.):** Διαγράμματα Αστικού Κώδικα. 2013. - **Καρατζά Λ. (επιμ.):** 4 Κώδικες συν 37, έκδ. 41. Νομική Βιβλιοθήκη. 2015. - **Κατζέλα Μ.:** Αδικαιολόγητος πλουτισμός (Ερμηνεία - Νομολογία). Νομική Βιβλιοθήκη. 2010. - **Κατράς Ι.:** Αγωγές Αστικού Δικαίου και ενστάσεις. 2005. - **Κορνηλάκης Π.:** Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο II. 2005. - **Ο ίδιος:** Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο I, έκδ. Β'. 2012. - **Ράικος Δ.:** Το εισαγωγικό δικόγραφο της αγωγής. Νομική Βιβλιοθήκη. 2010. - **Συριδιάκης Ι.:** Εγχειρίδιο Αστικού Δικαίου. Ενοχικό Δίκαιο, Ειδικό μέρος. 2004. - **Ο ίδιος:** Αξιώσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού. 2011. - **Τριάντος Ν. (επιμ.):** Αστικός Κώδικας - Ερμηνεία κατ' άρθρο. Νομική Βιβλιοθήκη. 2009. - **Ο ίδιος:** Αστικό Δίκαιο. Επιτομή. 2013. - **Φίλιος Π.:** Ενοχικό Δίκαιο - Ειδικό μέρος. 2005. - **Filius Ch.:** L' enrichment sans cause en droit privé français. Analyse interne et vues comparatives. 1999.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό και τις προϋποθέσεις για την απόδοσή του σε εκείνον, από την περιουσία του οποίου προέρχεται, προβλέπονται τα άρθρα 904-913 και 938 ΑΚ. Σχετικές είναι και οι διατάξεις των άρθρων 80 του Ν 5325/1932 και 60 του Ν 5960/1933 περί συναλλαγματικής και επιταγής, αντίστοιχα.

